INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 892

22. SVIBNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Turizam

Spašavanje nacionalnih ekonomija

SADRŽAJ

5

Hrvatska zajednica u Srbiji nepravedno optužena da veliča NDH i srpski jezik izvrgava ruglu

Vojnić: Očekujemo zaštitu i Srbije i Hrvatske!

8

Nastavlja se predizborna kampanja

Izbori kao nikada prije

12

Mato Jurić, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata

I ubuduće ćemo ukazivati na zločine nad Hrvatima

20

Zgrada Subotičke matice ponovno dobiva namjenu

Caritas otvara pekaru

32

Znameniti banatski Hrvati: obitelj Čekonić

Plemeniti rod velepo-sjednika, političara i graditelja dvoraca

34

Upis u Biskupijsku gimnaziju *Paulinum*

Jedinstvena obrazov-no-odgojna ustanova

OSNIVAČ:
Hrvatsko nacionalno vijeće
IZDAVAČ:
Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
UPRAVNI ODBOR:
Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić
RAVNATELJ:
Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)
REDAKCIJA:
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Ivana Petrekanić Sič
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
TEKUĆI RAČUN: 325950600001449230
E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs
TISAK: Sajnos DOO Novi Sad
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

KRIZA i njene posljedice

Pandemija koronavirusa ustuknula je pred pargamatičnim stavom da je došlo vrijeme spašavanja gospodarstva. Posljedice se izbjeći ne mogu, ali sada je potrebno načiniti korake da se zaustavi gospodarski sunovrat i da se svjetska, europska, pa i domaća ekonomija održi iznad vode. Kako to uraditi i s koliko novca pomoći nisu jedinstveni ni čelnici Europske unije. Posljednje što se spominje je paket pomoći od 500 milijardi eura iz europske kase koje trebaju ugasiti požar u nacionalnim gospodarstvima članica EU. Srbija nije članica EU, pa je brige o tih 500 milijardi eura ne dotiču. Barem ne direktno. Mi ovdje baratamo s mnogo manje eura. Kako u državnoj kasi, tako i u onoj našoj kućnoj. A tu kućnu kasu pokrpat će ovih dana poklon od 100 eura, koji nam zbog korona krize isplaćuje država. Bilo je komentara i ovakvih i onakvih, ali čini se da se poklona nitko neće odreći. Barem tako govore podaci o broju onih koji su već prvih dana »stali u red« za, toliko spominjanih, stotinu eura. Pomoć su dobili i poduzetnici. Po 30.000 dinara za tri mjeseca. Državi će vratiti 23.000, ali i uz taj povrat u vidu poreza bit će u plusu. I kada smo već zavirili u tuđi džep, on je i dalje prazan kod onih kojima je zbog posla potrebno prijeći granicu. Onu između Hrvatske i Srbije. Još uvijek je ta granica zatvorena, a nije drugačije ni od početka ovog tjedna kada je Srbija otvorila granice s Albanijom, Sjevernom Makedonijom, Crnom Gorom i Bosnom i Hercegovinom (i ranije ograničeno s Mađarskom). Rampa između Srbije i Hrvatske za sada ostaje spuštena, a nekadašnji uposlenici tvrtki u Hrvatskoj na čekanju. Ono što funkcionira je teretni promet između dvije države, pa barem tu ni štete neće biti velike.

I Srbija i Hrvatska slamku spasa vide u turizmu. Hrvatska u gostima koji bi im trebali doći iz drugih država EU kroz takozvane turističke koridore, prije svega iz Češke, Austrije i Mađarske. Slamka spasa za Srbiju je to što će domaći turisti ove godine biti prinuđeni novac trošiti unutar državnih granica. A ta potrošnja treba biti potpomognuta vaučerima koje od svojih usta odvaja država.

Uz sve to krenula je izborna kampanja. I u jednoj i u drugoj državi. Doduše, u Hrvatskoj je počela, a u Srbiji nastavljena tamo gdje je stala prije nego što je korona sve bacila u drugi plan.

Z. V.

Hrvatska se priprema za izbore

Deveti saziv Hrvatskog sabora od neovisnosti završio je svoj rad. Sabor je u ponedjeljak poslijepodne donio odluku o svom raspuštanju. Od potrebnih 76, za tu je odluku glasovalo 105 zastupnika, suzdržanih je bilo četiri, protiv osam. Predsjednik Sabora **Gordan Jandroković** održao je nakon sjednice konferenciju za medije na kojoj se osvrnuo na njegov rad u devetom sazivu. Kao najvažniji zakon koji je Sabor donio izdvojio je lex *Agrokora* kojim je spašeno više desetaka tisuća radnih mjesta, te zakon o sustavu domovinske sigurnosti i zakon o hrvatskim braniteljima. Što se tiče predsjedanja Vijećem EU-a Jandroković je ustvrdio da se nije moglo ostvariti sve što se planiralo s obzirom na epidemiju koronavirusa. Zaključio je da su sada nakon raspuštanja Sabora pred Hrvatskom parlamentarni izbori, te izrazio nadu da će se većina brzo formirati i sastaviti Vladu koja će se dalje nositi s izazovima.

Državno izborno povjerenstvo (DIP) još ne želi davati službene informacije o provedbi parlamentarnih izbora dok predsjednik Republike **Zoran Milanović** ne objavi njihov datum. *Hina* neslužbeno u utorak doznaje da se konzultiraju s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo (HZJZ) kako bi mogli odgovoriti na izazove epidemije koronavirusa i poduzeti mjere zaštite za sudionike, birače i osobe koji će izbore provoditi.

Krajem lipnja ili početkom srpnja birat će se 10. saborski saziv, 151 zastupnik, 140 u deset izbornih jedinica u Hrvatskoj, tri će birati dijaspora, odnosno hrvatski državljani s prebivalištem u inozemstvu, a osam pripadnici nacionalnih manjina u 12. jedinici koju čini cijela država.

Za sve koji se spremaju na parlamentarne izbore važno je znati da su troškovi kampanje zadani. Po listi, odnosno kandidatu – ne smiju prijeći milijun i pol kuna u izbornoj jedinici. Stranka koja izlazi na izbore u svih deset jedinica u Hrvatskoj moći će potrošiti 15 milijuna kuna.

Skorašnji parlamentarni izbori bit će treći na kojima će birači moći koristiti preferencijski glas, dakle zaokružiti ime kandidata kojemu daju prednost na listi i tako mu omogućiti da »preskoči« kandidate koje su predlagatelji stavili ispred njega.

Nastavljeno uspješno prikupljanje potpisa

Prikupljanje potpisa za predstojeće izbore na svim razinama u Srbiji, koji će biti održani 21. lipnja, uspješno su nastavljeni u koaliciji Vojvođanski front, čiji je jedan od stožernih članova i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini. DSHV skupa sa svojim partnerima iz koalicije koordinira ovaj proces u većini mjesta u kojima se nalazi značajniji broj hrvatskoga puka. Tako je i u Općini Beočin 18. svibnja predana izborna lista pod nazivom »Vojvođanski front, ujedinjeni za demokratski Beočin«.

Osim kandidata iz Lige socijaldemokrata Vojvodine, na izbornoj listi se nalaze i kandidati iz Vojvođanske partije, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Crnogorske partije i Demokratskoga bloka. Na četvrtome mjestu je kandidat DSHV-a **Darko Baštovanović**, master politologije i europskih studija i član Vijeća za međunacionalne odnose u Beočinu u ime hrvatske nacionalne manjine. Predaja općinskoj izbornoj komisiji ove liste važna je, jer na taj način građani Beočina dobivaju mogućnost izbora za snažnu demokratski orijentiranu i proeuropsku političku opciju. Beočin je jedna od općina koja je kulturološki iznimno heterogena i u kojoj Hrvati čine značajan udio u ukupnome stanovništvu kao četvrta po brojnosti nacionalna zajednica.

Press služba DSHV-a

15 mjesta za Hrvate izvan RH

Veleučilište *Lavoslav Ružička* u Vukovaru u akademskoj 2020/21. provodi upise studenata na preddiplomske stručne studije u trajanju od tri godine (180 ECTS bodova) na kojima je osigurano 15 mjesta za Hrvate izvan Hrvatske. Po pet mjesta osigurano je za stručne studije trgovine, stručni upravni studij i stručni studij fizioterapije. Ovo je prvo veleučilište u Hrvatskoj koje je dobilo suglasnost od Ministarstava znanosti i obrazovanja za upis studenata Hrvata izvan RH, a sukladno sporazumu sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan RH.

Prvi rok za prijavu na natječaj je od 15. lipnja do 13. srpnja 2020. godine. Drugi rok za prijavu u slučaju slobodnih mjesta je od 31. kolovoza do 14. rujna 2020. godine. Prijave se podnose isključivo putem online obrasca dostupnog na web adresi Veleučilišta *http://www.vevu.hr* uz potrebnu dokumentaciju, a sukladno dodatnim uputama koje će biti objavljene na web stranici Veleučilišta.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja će za redovite studente pripadnike hrvatskog iseljeništva i hrvatske manjine koji u akademskoj godini 2O2O./21. prvi put upišu prvu godinu preddiplomskog ili specijalističkog studija na Veleučilistu u kvoti redovitih studenata, osigurati financiranje troškova tijekom trajanja upisanog studijskog programa.

Hrvatska zajednica u Srbiji nepravedno optužena da veliča NDH i srpski jezik izvrgava ruglu

Vojnić: Očekujemo zaštitu i Srbije i Hrvatske!

Zbog dijela lekcije o povijesti hrvatskoga jezika u 20. stoljeću emitiranoj u ponedjeljak, 11. svibnja, na drugom programu Radiotelevizije Vojvodine u okviru nastave na daljinu, hrvatska zajednica u Srbiji optužena je da veliča Nezavisnu Državu Hrvatsku i izvrgava ruglu srpski jezik. Naime, u »spornoj« lekciji, koja se inače nalazi u udžbeniku koji su odobrile nadležne institucije Republike Srbije, NDH se spominje samo u kontekstu razdoblja kada se odlučilo poraditi na čistoći hrvatskoga jezika i povratku potiskivanih hrvatskih riječi. A da bi spomenuta zajednica po tko zna koji put bila nepravedno optužena, predstavljena kao problematična i kao remetilački faktor za ostvarivanje kvalitetnih srpsko-hrvatskih odnosa, morao se učiniti dodatni napor. Ubrzo nakon emitiranja, snimka ove lekcije je uklonjena, što je dalo slobodu i prostor za interpretacije koje ne samo da su potpuno izdeformirale izneseno već »dobronamjernike« dovele do cilja.

No, to nije sve. Hrvatska zajednica zbog toga »mora« biti nekako kažnjena. Nije dovoljno što je nepravedno optužena putem pojedinaca i brojnih ovdašnjih medija već je srbijanski ministar prosvjete **Mladen Šarčević**, koji se nije udubio u problematiku, naložio da taj udžbenik bude povučen. Jer da se udubio, što bi bio logičan postupak prije donošenja ovako drastičnih odluka, tj. samo da je izdvojio jednu minutu svog dragocjenog vremena i poslušao dio lekcije zbog kojeg se digla hajka, ovakvu odluku sigurno ne bi donio.

Kako je sve počelo

Budući da je još uvijek neizvjesno što će biti epilog ove smicalice, krenut ćemo od njenog početka i ukratko podsjetiti kako je sve počelo, a kronologiju ovog događaja prenijela nam je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** na sastanku za medije u petak, 15. svibnja.

U okviru online nastave 11. je svibnja na drugom programu RTV-a emitiran sat Hrvatskoga jezika za 8. razred na temu »Povijest hrvatskoga jezika u 20. stoljeću«. Sat je trajao 36 minuta, a negdje na sredini (oko 18. minute), nakon prikaza povijesti razvitka hrvatskoga jezika unutar I. i II. razdoblja, uslijedilo je jednominutno izlaganje o III. razdoblju u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. U njemu je profesorica rekla sljedeće: »Što se tiče III. razdoblja od '41. do '45. o Hrvatskoj govorimo kao Nezavisnoj Državi Hrvatskoj koja je vodila brigu o čistoći i pravilnoj javnoj uporabi hrvatskoga jezika i pravopisa«.

Kao što je vidljivo i kao što je i sama predsjednica Vojnić na ovom sastanku istaknula »NDH je spomenuta samo u kontekstu razdoblja u kojem se radilo na razvoju hrvatskog jezika«, a potom je i dodala:

»Međutim, nakon što je međunarodna medijska kuća *Sputnjik* preuzela s jednog osobnog Fb profila informaciju koja je prvobitno bila djelomično istinita, u svakoj sljedećoj koju su prenijeli brojni drugi mediji, ponešto se dodalo da bi se na kraju ispostavilo kako hrvatska zajednica u Srbiji veliča NDH, a srpski jezik izvrgava ruglu. Također, snimka s predavanjem profesorice na ovu temu je izbrisana i ne može se doći do nje što je učinjeno kako bi se taj dio predavanja mogao na ovaj način interpretirati.«

Vojnić je ovom prigodom naglasila da je lekcija iz udžbenika, odnosno nastavnog programa koji je odobrila Srbija 2012. godine i kako nema ništa sporno niti u njoj niti u izlaganju koje je profesorica iznijela.

Ikebana – prava ikebana

Da u predavanju profesorice, koja ne želi davati izjave jer ju je ovo sve previše potreslo, nema apsolutno ničega problematičnog, prenosimo od riječi do riječi dio njezinog »spornog« predavanja:

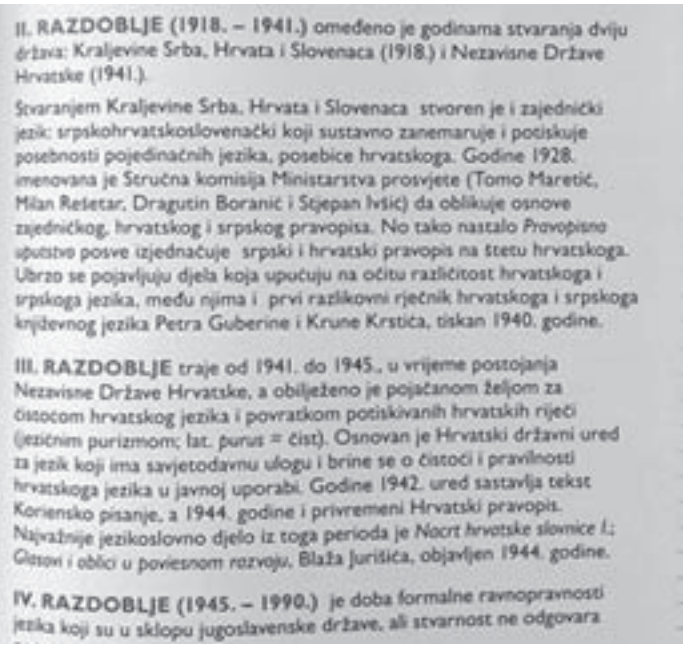

II. RAZDOBLJE (1918. – 1941.) omeđeno je godinama stvaranja dviju država: Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (1918.) i Nezavisne Države Hrvatske (1941.).

Stvaranjem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca stvoren je i zajednički jezik: srpskohrvatskoslovenački koji sustavno zanemaruje i potiskuje posebnosti pojedinačnih jezika, posebice hrvatskoga. Godine 1928. imenovana je Stručna komisija Ministarstva prosvjete (Tomo Maretić, Milan Rešetar, Dragutin Boranić i Stjepan Ivšić) da oblikuje osnove zajedničkog, hrvatskog i srpskog pravopisa. No tako nastalo *Provopisno uputstvo* posve izjednačuje srpski i hrvatski pravopis na štetu hrvatskoga. Ubrzo se pojavljuju djela koja upućuju na očitu različitost hrvatskoga i srpskoga jezika, među njima i prvi razlikovni rječnik hrvatskoga i srpskoga književnog jezika Petra Guberine i Krune Krstića, tiskan 1940. godine.

III. RAZDOBLJE traje od 1941. do 1945., u vrijeme postojanja Nezavisne Države Hrvatske, a obilježeno je pojačanom željom za čistoćom hrvatskog jezika i povratkom potiskivanih hrvatskih riječi (jezičnim purizmom; lat. *purus* = čist). Osnovan je Hrvatski državni ured za jezik koji ima savjetodavnu ulogu i brine se o čistoći i pravilnosti hrvatskoga jezika u javnoj uporabi. Godine 1942. ured sastavlja tekst Korienško pisanje, a 1944. godine i privremeni Hrvatski pravopis. Najvažnije jezikoslovno djelo iz toga perioda je *Nacrt hrvatske slovnice I.: Glasovi i oblici u povijesnom razvoju*, Blaža Jurišića, objavljen 1944. godine.

IV. RAZDOBLJE (1945. – 1990.) je doba formalne ravnopravnosti jezika koji su u sklopu jugoslavenske države, ali stvarnost ne odgovara

»U razdoblju koje je trajalo od 1941. do 1945. godine u Hrvatskoj govorimo kao o Nezavisnoj Državi Hrvatskoj koja je u tome vremenu vodila brigu o čistoći i pravilnoj javnoj uporabi hrvatskoga jezika i pravopisa. Naime, tada je unutar države NDH postojao Hrvatski državni ured za jezik koji je provodio jezičnu čistoću poznatu pod nazivom purizam. Što je bio zapravo cilj tog Hrvatskog državnog ureda za jezik, odnosno što jest taj jezični purizam? To je zapravo pokušaj i težnja da se uklone riječi stranoga podrijetla iz hrvatskoga jezika, a da se tvore nove riječi hrvatskoga jezika koje će biti u skladu s normama hrvatskoga jezika.«

A da igra »gluhih telefona« umjesto zabave može postati zlostavljanje (»Gluhi telefoni – zabava ili zlostavljanje?« – naslov je priopćenja predsjednice HNV-a Jasne Vojnić, koje na koncu ovoga teksta prenosimo u cijelosti), dokaz su naslovi većine medija koji su izvještavali o ovome, a koji, među ostalim, glase: »Kako su uklanjani srbizmi iz jezika u NDH«, »Decu u Srbiji uče da se najpravilniji hrvatski jezik govorio tokom postojanja NDH«, »Ups sa velikim U: RTV pohvalio čistoću jezika u NDH« i dr.

No, tu nije kraj. Hrvatska zajednica ne trpi posljedice samo zbog ovakvih naslova, tekstova odnosno novinara već je upravo zbog njih ministar prosvjete Mladen Šarčević naložio da udžbenik hrvatskog jezika bude povučen iz upotrebe.

Glede ove nelogične i besmislene, a nimalo bezazlene odluke ministra, predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal** iznijela je niz pitanja na koja se i u HNV-u, a i u našem tjedniku očekuju odgovori (do zaključenja broja nismo ih dobili). Jedno od njih koje postavlja je na temelju čega Ministarstvo prosvjete ukida udžbenik koji ministar nije ni vidio, odnosno bilo bi logično da je, nakon što je sve primio k znanju, rekao da će to ispitati, jer, kako dodaje, »postoje posebne komisije i tijela koja se time bave i tek nakon toga bi se trebao očitovati«. Potom, na temelju čega Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje daje izjavu da podržava povlačenje spornog udžbenika iz upotrebe, koje je pokrenulo Ministarstvo prosvjete, bez da su ga vidjeli.

»To znamo, jer su tražili od nas da im pošaljemo njegov djelovodni broj«, kaže Uršal.

Dalje, može li ministar prosvjete dati izjavu da povlači udžbenik a da prethodno nije naložio da se on pogleda, da se provjeri ta nastavna jedinica, jer on nije kompetentan da to prosuđuje, te na temelju čega reagiraju službene institucije Srbije, je li to samo na temelju pisanja medija ili objektivnog izvještavanja?

Zatočeni u medijskome kaosu

Povodom ovog slučaja, vodstvu HNV-a obratio se prošloga tjedna državni tajnik Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak**, sa zahtjevom da se ova krovna institucija Hrvata u Srbiji ogradi od ovakvih izjava i od ove profesorice, a odgovor Jasne Vojnić na to je bio sljedeći:

»Mi ne samo da se ne želimo ograditi od ove situacije već želimo znati kako će nas Srbija zaštititi od ovog interpretativnog terora koji se ne događa prvi put.«

Također, vodstvo hrvatske zajednice je zauzelo stav da i Republika Hrvatska mora stati u njihovu i u obranu udžbenika.

U jednom od svojih obraćanja ona je također navela kako »Hrvatsko nacionalno vijeće ovoga puta očekuje od institucija Republike Srbije da, ne samo osude, sada već kontinuirano, negativno i netočno medijsko predstavljanje hrvatske zajednice u Republici Srbiji, nego da uzmu hrvatsku zajednicu u zaštitu, a medijski konačno započnu promovirati pozitivne procese i postignuća kojih je u našoj zajednici daleko više, no oni redovito ostaju zatočeni u medijskome kaosu i mraku«.

I. Petrekanić Sič

GLUHI TELEFONI – zabava ili zlostavljanje?

Igrica gluhih telefona pretpostavlja da će svako dijete koje šapatom čuje priču svome susjedu nadodati nešto svoga, sukladno vrijednostima i stavovima kojima inače u nedostatku informacija popunjavamo praznine u znanju. Engleska inačica ove igre je »Chinese whispers«, no što se događa kada ona postane »Serbian ili Russian whispers«, tj. praznine ne popunimo svojim vrijednostima nego nametnutim tvrdnjama? Je li to još uvijek igra? Uživaju li još uvijek svi igrači u njoj ili se osjećaju prazno i iskorišteno nakon nje? Igraju li se toga samo djeca?

Je li moguće da je itko povjerovao u krajnju priču kako hrvatska zajednica u Srbiji veliča NDH, s kojom nema, niti je ikad imala bilo kakve veze, svjesna da bi time mogla poremetiti teškom mukom izgrađivane odnose, usprkos učestalim incidentima na relaciji dvije države? Je li moguće da se profesorici koja svaku riječ odmjeri i izgovori s velikim uvažavanjem prišiju ovakve etikete?

Naime, dio priče koju igrači imaju nadodati jesu tvrdnje da je hrvatska zajednica u Srbiji incidentna, nekompetentna i sklona provokacijama. Nastava na daljinu, koja se realizirala tijekom izvanrednog stanja u Srbiji bila je čini se jedna zgodna prilika za takvu igricu. Ovoga puta, istina, jedna riječ, ne kriva nego izvučena iz konteksta, se mogla samo iskoristiti iz cjelokupne realizacije nastave koja je trajala šest tjedana, ali je očigledno bila dovoljna.

Naime, u ponedjeljak, 11. svibnja 2020., na drugome programu Radiotelevizije Vojvodine emitiran je sat Hrvatskoga jezika za 8. razred, nastavna jedinica »Povijest hrvatskoga jezika u 20. stoljeću«. U 18:27 minuti, od ukupno emitiranih 36 minuta, a nakon prikaza povijesti razvitka hrvatskoga jezika unutar I. i II. razdoblja, uslijedilo je jednominutno izlaganje o III. razdoblju u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. U »spornome« dijelu snimke riječi profesorice bile su sljedeće: »Što se tiče III. razdoblja '41-'45 o Hrvatskoj govorimo kao Nezavisnoj Državi Hrvatskoj koja je vodila brigu o čistoći i pravilnoj javnoj uporabi hrvatskoga jezika i pravopisa. Unutar NDH-a postojao je Hrvatski državni ured za jezik koji je provodio jezičnu čistoću poznatu pod nazivom purizam.«

Profesorica, koja je inače uposlenica Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, u svojemu izlaganju navela je isključivo povijesne činjenice iz udžbenika za Hrvatski jezik za 8. razred, bez iznošenja ikakvoga vrijednosnog suda. U vrlo jednoznačne dvije rečenice NDH je spomenut uzgredno isključivo u kontekstu razdoblja u kojem se jezik razvijao. Nakon nekoliko reobjava na društvenim mrežama (na profilima koji su pripadnicima hrvatske zajednice poznati po brojnim antihrvatskim objavama) snimku sata su obrisali inspiratori i podstrekači ovoga medijskog spina, kako bi ostavili što širi prostor za djelovanje svojih botova, te stoga trenutačno nije dostupna na portalima i društvenim mrežama. Tako da stvarno činjenično stanje javnost nije u mogućnosti ustvrditi, što bi vjerujem bilo drugačije da je profesorica kojim slučajem zaista napravila pogrešku, a što se u realnosti može dogoditi.

Situacija koja je nastala nakon emitiranja »spornoga« sata, a na koju su reagirale i prosvjetne institucije Srbije na najvišoj razini, zasnovana je bila isključivo na neistinitome pisanju medija, točnije proreţimskih tabloida koji su i u prethodnim periodima propagirali negativan stav prema Hrvatima u Vojvodini. Neki od natpisa su glasili: »Skandal na RT Vojvodine! Uče decu da je govor NDH najbolji, a da su SRBI 'VRŠILI TEROR' nad jezikom«, »Nezapamćen skandal usred Srbije: Uče decu da se najpravilnije govorilo u vreme ustaške NDH! Hitno reagovao ministar Šarčević« i sl. Sva kasnija obraćanja bila su zasnovana isključivo na temelju spomenutih neistinitih medijskih napisa, bez ikakvog uvida u snimku sata, odnosno udžbenik. Dokaz tome je činjenica da su sve instance vlasti tek sutradan od Hrvatskoga nacionalnog vijeća zatražile udžbenik, kao i datum odobrenja na uvid. Vrhunac je bila izjava ministra znanosti, prosvjete i tehnološkog razvoja Republike Srbije formirana na temelju sadržaja kreiranoga u medijima, koji u realnosti niti ne postoji, a u kojoj se najavljuje povlačenje udžbenika iz uporabe.

Srbijanski ministar prosvjete uputio je nakon svega HNV-u pismo u kojemu se iznosi cijeli niz osobnih vrijednosnih sudova i uvredljivih ocjena, pri čemu se ni jednom riječju ne referira na sadržaj udžbenika koji je navodno sporan. Iznijeti stav o povlačenju udžbenika ni na koji način ministar nije obrazložio niti potkrijepio dokazima o njegovoj neprimjerenosti. Stoga se pitamo na temelju kojih činjenica će ovaj udžbenik biti povučen iz nastave? Hoće li onda biti optuženi i autori apsolutno svih udžbenika za hrvatski jezik u Republici Hrvatskoj, jer se to razdoblje svugdje neizostavno spominje? Ili pak ako se to razdoblje izostavi hoće li se onda povjesničari podići što smo se mi osmjelili mijenjati povijest? A onda nadalje, hoće li se Republika Hrvatska usprotiviti što se u udžbeniku za srpski jezik za 8. razred u Republici Srbiji spominju sve nacionalne manjine izuzev hrvatske?! Je li to možda suštinski veći propust nego li spomenuti suhu činjenicu? Ili je to dio priče koju zna samo igrač koji je trajno isključen iz igre?

Ovim događajem, na žalost, nismo iznenađeni, ali ipak ne možemo zatvoriti oči pred njegovim posljedicama. »Slučajno« je upravo u tijeku upis djece u vrtiće i škole, polaganje državne mature, postupak osnivanja hrvatskog školskog centra, katedre i mnogi drugi pozitivni pothvati i programi hrvatske zajednice u Srbiji. Ono što je jako važno jest podrška Republike Hrvatske. Poziv dvaju ministara samo u jednom danu i izvanredni sastanci u Zagrebu po pitanju podrške i zaštite svoje zajednice koja je kontinuirano izložena ovakvim napadima. Nije u pitanju sada samo obrana udžbenika, koji se možda i može tumačiti iz nenapisanog ili interpretiranog, nego je u pitanju istovjetna režija – »Bunjevačko pitanje« razbijanja hrvatskog korpusa, otimanje nematerijalne kulturne baštine prisvajanjem *Dužijance*, otimanje šokačke materijalne baštine i samostana u Baču. Dokle? Sve dok se jedan, koji ne pristaje na ovakvu igru gluhih telefona, ne pobuni i kaže: »Hej, ovo nije zabava, ovo je zlostavljanje!«

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Nastavlja se predizborna kampanja

Izbori kao nikada prije

Do 19. svibnja proglašeno je ukupno deset lista, među kojima je i pet stranaka nacionalnih manjina * Nastavak kampanje će i dalje biti obilježen izrazitom tenzijom, polarizacijom političke scene i emotivnim narativom, ocijenio je CESID * U javnomnijenskom djelovanju, ne samo zbog nenaklonjenosti javnosti Hrvatima već i zbog nedostupnosti većini medija koji su pod utjecajem vladajuće partije, morat ćemo naći načina kako iskomunicirati naše predizborne programe, kaže predsjednik DSHV-a

Eskalacija napetosti, tenzija i podjela – tako se manje-više u medijima opisuje stanje u društvu nakon ukidanja izvanrednog stanja zbog pandemije izazvane virusom covid-19 i nastavljanja izborne kampanje za raspisane pa prekinute izbore u Srbiji. Izbori na svim nivoima, zakazani za 26. travnja, su raspisani 4. ožujka, neposredno prije izbijanja epidemije, u ozračju višemjesečnih prosvjeda, bojkota rada Narodne skupštine i najavljenih bojkota izbora od dijela oporbe zbog nezadovoljstva izbornim uvjetima, prije svega stanjem u medijima.

Sve izborne radnje su prekinute 16. ožujka, nakon uvođenja izvanrednog stanja zbog epidemije koronavirusom. Kada je državni vrh na temelju stručnih ocjena procijenio da epidemija jenjava, 4. svibnja je održan sastanak s predstavnicima stranaka i koalicija koje sudjeluju na izborima te je donesena odluka da izbori budu održani 21. lipnja. Izvanredno stanje je ukinuto 6. svibnja, a izborna administracija je nastavila izborne radnje 11. svibnja. Prije toga su već politički akteri, stranke i njihove pristalice nastavile tamo gdje su stale prije epidemije i, u Beogradu prije svega, je čitav niz političkih performansa, akcija i kontraakcija, štrajka glađu članova oporbenih ali i vladajuće stranke, prosvjeda i kontraprosvjeda obilježio »povratak u normalu«.

Faze kampanje i mediji

U prvom dijelu kampanje (od 4. ožujka do 15. ožujka) prema analizi CESID-a, a na temelju monitoringa radio i televizijskih emitera »na svim emiterima koji posjeduju nacionalnu frekvenciju predstavnici proglašenih izbornih lista predstavnika vlasti su bili najzastupljeniji (na RTV 2 je bio najzastupljeniji SVM, a na ostalim emiterima s nacionalnom frekvencijom lista Aleksandar Vučić – Za našu decu). Na televizijama *Nova S* i *N1* najzastupljenija je bila lista Ujedinjena demokratska Srbija. Pri tome, navodi CESID, u Analizi izbornog procesa pod nazivom »Izbori kakve (još) ne poznajemo«, ovakvi nalazi ukazuju »na postojanje neravnopravnosti izbornih sudionika oličeno kroz medijsku pristrasnost vladajućoj stranci, pri čemu u ovo vrijeme nije ni uračunato pojavljivanje političara u ulozi javnih funkcionera«. Da je i to vrijeme uključeno nalazi bi bili višestruko lošiji, navodi CESID.

Za vrijeme izvanrednog stanja, covid-19 je bio centralna tema, što je bilo i očekivano, ali kako navodi CESID, nakon prvih tjedana velike zabrinutosti i dominacije tema usmjerenih na zdravstvo i sigurnost građana, s prvim naznakama držanja kontrole nad situacijom vrlo teško su se mogle razlikovati stranačke od državnih aktivnosti kod SNS-a i **Aleksandra Vučića** dok se oporba usmjerila na kritike usvojenih mjera (posebno ograničavanja kretanja starijih) kao i ekonomskih mjera pomoći privredi i građanima. I u ovom razdoblju »izvan kampanje« na događajima koji nisu u vezi s izborima korišteni su stranački slogani i političke poruke, uz indirektno promoviranje SNS-a i njenog programa. »Iako formalno-pravno promatrano u slučaju izvanrednog stanja ne možemo govoriti o izbornoj kampanji, čini se da se nastavlja zamagljivanje, odnosno nedovoljno jasna razdvojenost pozicija s kojih se kandidati ili nositelji lista obraćaju javnosti«, navodi se u CESID-ovoj analizi.

Nastavak kampanje će i dalje biti obilježen izrazitom tenzijom, polarizacijom političke scene i emotivnim narativom, ocijenio je CESID.

Nastavak kampanje

Izborna kampanja se dakle nastavlja i do 19. svibnja proglašeno je ukupno deset lista (prvih devet je proglašeno prije uvođenja izvanrednog stanja). Među tih deset lista nalazi se i pet stranaka nacionalnih manjina od kojih dvije imaju utvrđen položaj stranke ili koalicije stranaka nacionalnih manjina – lista Saveza vojvođanskih Mađara i koalicija Stranke bošnjačke manjine Muamera Zukorlića i Demokratske partije Makedonaca. Političke stranke hrvatske, crnogorske i rumunjske manjine bore se za svoje zastupnike na listi Ujedinjena demokratska Srbija.

UDS

Koaliciju Ujedinjena demokratska Srbija, osim tri manjinske stranke, čine regionalne stranke i pokreti Vojvođanski front, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Zajedno za Vojvodinu i Vojvođanska partija te Srbija 21, Stranka moderne Srbije, Građanski demokratski forum i Demokratski blok. Prvi na listi je **Marko Đurišić**, drugi **Nenad Konstantinović**, treća **Miljana Jovanović**, četvrta **Gordana Čomić**, na petom mjestu je **Nenad Čanak** a na šestom Tomislav Žigmanov, nakon koga slijede **Bojan Kostreš**, **Bojan Đurić**, **Sandra Trifunović-Stojanović**, **Tatjana Macura**...

Ali, ne pridonosi samo pandemija da ovi izbori zaista ne liče niti na jedne prije. Ne samo da su izborne radnje prekinute pa nastavljene već se nastavljaju kada epidemija službeno još nije okončana što ograničava mogućnost nastupa i javnih okupljanja, a kako se najavljuje i na izbore će se ići s maskama i s vlastitim kemijskim olovkama.

Zbog epidemije i zaštite zdravlja građana u nastavku predizbornih aktivnosti je omogućeno i da u svim gradovima i općinama potpise birača koji podržavaju izborne liste osim javnih bilježnika mogu ovjeravati i gradske, odnosno općinske uprave.

DSHV je nastavio s prikupljanjem potpisa i kako kaže predsjednik ove stranke **Tomislav Žigmanov** prikupljanje potpisa se odvija »prema uputama koje je propisala Republička izborna komisija! Dakle, uz pridržavanja svih elemenata socijalne distance, uz obavezno nošenje maski, koje je i DSHV osigurao, građana koji pristupaju potpisivanju izjava podrške te mjera dezinficiranja prostora i ruku. Uključili smo i resurse matičara u seoskim naseljima, stranačka infrastruktura osigurava obavještavanja članstva i simpatizera, a Mladež DSHV-a je angažirana na pripremi i obradi ovjerenih izjava podrške. Riječju, odgovorno i posvećeno smo pristupili ovim poslovima«.

Bez neposredne komunikacije s biračima

CESID je pozvao sve izborne sudionike na odgovornost i spuštanje tenzija, kao i na striktno poštovanje mjera koje su predložili epidemiolozi. Također je pozvao sve nadležne institucije da budu proaktivni u kampanji i ne dozvole kršenje zakona, a medije je pozvao da otvore prostor za različita mišljenja, posebno sada kada izborni sudionici neće moći imati izravnu komunikaciju s biračima.

Na pitanje kako ocjenjuje mogućnosti za predizbornu kampanju u novim uvjetima (ograničenja zbog epidemije) predsjednik DSHV-a kaže:

»Nismo, naravno, sretni što će jedan broj klasičnih predizbornih aktivnosti, kao što su masovni javni skupovi, ovoga puta izostati. Također, i aktivnosti glede motiviranja građana putem neposredne komunikacije imat će drugačije oblike. U javnomnijenskom djelovanju, ne samo zbog nenaklonjenosti javnosti Hrvatima već i zbog nedostupnosti većini medija koji su pod utjecajem vladajuće partije, morat ćemo naći načina kako iskomunicirati naše predizborne programe. Naravno, sve ćemo činiti u sinergijskom djelovanju s našim koalicijskim partnerima.«

DSHV će, osim na republičkoj i pokrajinskoj razini, sudjelovati i na lokalnim izborima.

»Do sada su naši kandidati na listama za Zrenjanin, Pančevo, Nova Crnja, Novi Sad, Beočin, Bač i Subotica. Radimo na tome da predamo listu i u Somboru, Apatinu i Staroj Pazovi...«, kaže Žigmanov.

Predviđanja i prognoze

I dok se u dijelu medija govori o podjelama kao dominantom obilježju predizbornog stanja, kako između vlasti i oporbe, tako i o onima unutar oporbe – bloka koji je za bojkot i onih koji izlaze na izbore, istraživanja javnog mnijenja govore da je u društvu u velikoj mjeri izražena homogenizacija oko vladajućih stranaka (prije svega oko SNS-a i njenog predsjednika i predsjednika države) i s druge strane određena »zbunjenost« građana oko oporbenih stranaka i koalicija.

Za RTV Pančevo prof. dr. sc. **Srđan Bogosavljević** iz *Ipsos Strategic Marketinga* je rekao kako su u predviđanju izbornih rezultata najvažniji sintetički pokazatelji percepcije u kom pravcu zemlja ide, odnosno odgovori građana ispitanika na pitanja: očekujete li da će biti bolje ili lošije i kako ocjenjujete glavne lidere. Ovi pokazatelji, kaže Bogosavljević, govore o tome »hoće li biti izbori promjena ili izbori kontinuiteta ili stvarno neizvjesni izbori. Ti pokazatelji sada govore kako većina ljudi misli da Srbija ide u dobrom pravcu, povećava se broj ljudi koji očekuju da će im biti bolje i ocjene Aleksandra Vučića kao glavnog lidera su odlične. Ovo nisu izbori promjena«.

S druge strane, kazao je Bogosavljević, vrlo je teško »uhvatiti« kako stoje oporbeni lideri i stranke, jer se još ne znaju liste, a ono što je jasno to je da SNS stoji odlično, da SPS stoji tamo gdje je uglavnom očekivano i da i jedna i druga stranka imaju priličnu lojalnost svojih glasača i velike postotke, dok ostale stranke imaju vrlo malu lojalnost birača i premda postoji relativno velik rezervoar glasova za oporbene stranke ljudi su zbunjeni i oni koji »ne vole Vučića« još uvijek traže za koga će glasati.

J. D.

Proglašene liste

ALEKSANDAR VUČIĆ – ZA NAŠU DECU
IVICA DAČIĆ – Socijalistička partija Srbije (SPS), Jedinstvena Srbija (JS) Dragan Marković Palma
Dr VOJISLAV ŠEŠELJ – SRPSKA RADIKALNA STRANKA
Savez vojvođanskih Mađara Ištvan Pastor
ALEKSANDAR ŠAPIĆ – POBEDA ZA SRBIJU
ZA KRALJEVINU SRBIJU (Pokret obnove Kraljevine Srbije, Monarhistički front) – Žika Gojković
UJEDINJENA DEMOKRATSKA SRBIJA (Vojvođanski front, Srbija 21, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Stranka moderne Srbije, Građanski demokratski forum, DSHV, Demokratski blok, Zajedno za Vojvodinu, Unija Rumunja Srbije, Vojvođanska partija, Crnogorska partija)
Milica Đurđević Stamenkovski – Srpska stranka Zavetnici
Akademik Muarem Zukorlić – Samo pravo – Stranka pravde i pomirenja (SPP) Demokratska partija Makedonaca (DPM)
METLA 2020

Aktivnosti Odbora HNV-a za obrazovanje

Nakon ukidanja izvanrednog stanja uvedenog u Srbiji zbog pandemije koronavirusa, ured Hrvatskog nacionalnog vijeća započeo je prošloga tjedna s redovitim radom, pa je tako u petak, 15. svibnja, održana uobičajena konferencija za novinare na kojoj su djelatnici ove institucije iznijeli aktualne informacije i planirane aktivnosti za buduće razdoblje. Neke od njih tiču se obrazovanja, područja u okviru kojeg se i tijekom karantene veoma aktivno radilo budući da su u tijeku upisi u osnovne i srednje škole te na fakultete.

Sastanak s budućim studentima

Sastanak s budućim studentima i njihovim roditeljima održan je u srijedu, 13. svibnja, i na njemu je, kako je iznijela predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal**, među ostalim dogovoreno da u idućih tjedan dana prikupe papire potrebne za dobivanje potvrde od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH da su pripadnici hrvatskoga naroda kako bi mogli upisati fakultet preko kvote.

»Također, budući studenti su donijeli podatke kada imaju ispite državne mature te prijemne na odabranim fakultetima, kako bismo mogli započeti pregovore sa Središnjim državnim uredom, s institucijama u Osijeku da se vidi kako će oni prijeći granicu, koliko dana će boraviti tamo, hoće li imati smještaj u domu, kako će polagati završne ispite te riješiti druga otvorena pitanja. Što se tiče budućih studenata, treba vidjeti i kakva je situacija u Srbiji jer oni ovdje moraju završiti školu i maturirati i tu se otvaraju pitanja koja su vrlo komplicirana – dobivanje svjedodžbi do 1. lipnja, a znamo da budući studenti neće moći dobiti svjedodžbe. To se rješava tako što roditelji upućuju osobne zamolbe ravnatelju škole koji treba izdati potvrdu o zaključenim ocjenama učenika maturanata, a maturske ispite će imati naknadno«, kaže Uršal.

Ovogodišnji maturanti u HNV-u - priprema za državnu maturu

Ujedno je istaknula da je u Srednjoj medicinskoj školi, što je slučaj u cijeloj Srbiji, maturski ispit istoga dana kada je i dio ispita u Hrvatskoj, tako da će ti studenti morati odustati od upisa preko državne mature i moći će ići samo preko kvote.

»To znači da maturanti ove škole koji su htjeli upisati medicinski fakultet to neće moći učiniti u Zagrebu, već samo eventualno ako bude kvote u Osijeku, čemu se još uvijek nadamo, budući da su se glede toga iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH obratili osječkom Sveučilištu, nakon čega je njegov rektor uputio dopis svim fakultetima da daju kvote.«

Na državnu maturu idu uglavnom gimnazijalci i ako polože ispit upisuju željeni fakultet. Za sada, kako je rekla suradnica u obrazovanju **Nataša Stipančević**, ima 12-ero budućih studenata (bilo ih je više prije izbijanja pandemije), s tim da će jedna učenica Srednje medicinske škole vjerojatno morati odustati od državne mature. Zbog koronavirusa neki roditelji su odlučili odustati od upisa svoje djece na neki od hrvatskih fakulteta pa će to učiniti u Srbiji, a onda možda sljedeće godine prepisati ih u Hrvatsku.

Promocija izvrsnosti učenika hrvatskih odjela

Dan zajednice, 15. lipnja, posvećen promoviranju uspjeha učenika hrvatskih odjela osnovnih i srednjih škola u Subotici i okolici, vrlo vjerojatno neće biti održan na uobičajeni način, ali će u nekom vidu sigurno biti obilježen.

»Naša odluka je da nikako ne odustanemo od toga, jer je to nešto što je zaista vrijedno i budući da im je dosta toga već uskraćeno, ne želimo da bude i ovo. Zato planiramo od 15. lipnja, kada se službeno završava školska godina, poslati upit školama, te objaviti na našim internetskim i Fb stranicama poziv učenicima i roditeljima, da se prijave učenici koji su bili uspješni na nekim natjecanjima pa ćemo do konca lipnja imati pregled najuspješnijih školaraca. U srpnju i kolovozu nam je u planu njihovo promoviranje putem spomenutih stranica i medija, koncem kolovoza ili početkom rujna planiramo održati svečanu akademiju na kojoj bismo učenicima dodijelili darove, diplome, pohvalnice, a u rujnu je predviđen svečani prijem prvašića«, najavljuje Margareta Uršal.

Završen upis u PU *Naša radost*

Završen je upis u Predškolsku ustanovu *Naša radost* i glede toga je Uršal istaknula kako je odobrena molba HNV-a da se ponudi obrazac za upis i na hrvatskom jeziku, s tim da na njemu nije ponuđena mogućnost odabira jezika na kojem bi dijete pohađalo vrtićki i predškolski program. Na to su, kako dodaje, ukazali ali nisu na tome inzistirali budući da nisu bili ponuđeni ni drugi jezici sredine.

I. P. S.

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI

Beogradska cesta 31, 24000 Subotica, Srbija
tel.: +381(0)24 524-977, tel./fax: +381(0)24 551-348
office@dshv.rs, www.dshv.rs

Protiv prekrajanja povijesti zarad dnevnopolitičkih potreba

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini oštro osuđuje najnovije neutemeljene i povijesno netočne reakcije predstavnika Bunjevačkog nacionalnog vijeća i Saveza bačkih Bunjevaca povodom 75. obljetnice usvajanja dekreta Glavnog narodnooslobodilačkog odbora Vojvodine (14. V. 1945.) u kojem je naređeno da se Bunjevci i Šokci upisuju u službene statistike kao Hrvati. Tražeći poništenje spomenutog dekreta GNOOV-a, prvi ljudi Bunjevačkog nacionalnog vijeća i Saveza bačkih Bunjevaca, **Suzana Kujundžić-Ostojić** i **Mirko Bajić** dali su izjave koje su prenijeli lokalni, pokrajinski i prijestolnički mediji, a koji nisu ni pokušali istražiti njegov povijesni kontekst.

Osvrnut ćemo se na izjave u emisiji na bunjevačkom jeziku *Spektar*, koja je emitirana na Radioteleviziji Vojvodine Treći program radija Novi Sad 15. V. 2020. i Drugi program televizije 17. V. 2020. i na dijelove priopćenja koje je prenio portal *Gradsubotica.co.rs*.

U emisiji *Spektar* RTV-a je iznijet stav Saveza bačkih Bunjevaca i Bunjevačkog nacionalnog vijeća da se dekret iz 1945. godine »neformalno primenjivao u svakodnevnom životu«, da predstavlja »akt nasilne asimilacije«, da su »i danas u bunjevačkoj zajednici vidljive posledice te odluke«, te da se »određenim aktivnostima osporava autohtonost bunjevačke nacionalne manjine«.

Predsjednik SBB-a Mirko Bajić je za spomenutu emisiju dao izjavu kako se posljedice spomenutog dekreta osjećaju danas. Naime, Bunjevci se smatraju »novom nacionalnom manjinom u novim uslovima«, a ne kao »tradicionalna nacionalna manjina, koja na ovim prostorima živi vekovima, više od tri veka«. Polazeći od stava da je dekret odgovaran za položaj bunjevačke nacionalne manjine, preko emisije je pozvao vladajuću stranku (SNS) da svojom zastupničkom većinom u Skupštini AP Vojvodine pokrene proces njegovog poništavanja, ističući pritom da je skupštinsko razmatranje tog akta jedno »klasično političko pitanje«.

Da dekret nije učinio nikakvu nepravdu Bunjevcima, da nije dosljedno primjenjivan i da je ubrzo po svom donošenju izgubio vrijednost pravosnažnog dokumenta, pokazuju povijesne činjenice. Već na popisu stanovništva iz 1971. bilo je moguće izjasniti se kao Bunjevac-Bunjevka.

U priopćenju Suzane Kujundžić-Ostojić objavljenom na lokalnom subotičkom portalu *Gradsubotica.co.rs* pod »Prošlo je 75 godina od donošenja naredbe da svi Bunjevci moraju biti Hrvati« ponovljena je tvrdnja da dekret od 15. V. 1945. ima posljedice i danas: »Posledica toga je da i danas mnoge Bunjevce prosto smatraju Hrvatima i da se mi Bunjevci, organizovani u skladu sa Zakonom u Republici Srbiji, smatramo nekom novom nacionalnom manjinom, a ne tradicionalnom nacionalnom manjinom koja vekovima živi na ovim prostorima«.

Svoj stav je Suzana Kujundžić-Ostojić dalje razložila u svojoj izjavi za emisiju *Spektar*, u kojoj je rekla među ostalim: »I mi imamo pravo na dostojanstvo i svoje ljudsko pravo. I ukoliko su svi koji su bili oštećeni za vrime Drugog svitskog rata na bilo koji način mogli biti procesuirani, odnosno, vraćeno im je dostojanstvo, pravo itd. ne vidim zašto to ne bi moglo biti i Bunjevcima. (...) Drugo, postoji tu i stav da eto sami Bunjevci su tad u to vrime, jedna grupa njih desetak, da to upravo bude na taj način, da se donese taj dekret i da je na čelu njih bio **Blaško Rajić**. Da, to je tačno. Ali niko nije istražio okolnosti pod kojima je to potpisano i zbog čega su oni to tražili. I čak da okolnosti pokažu da su oni zaista tili i mislili tako mi u 21. viku kao pridstavnici Bunjevaca imamo pravo da mislimo sasvim drugačije«.

Neobaviješteni slušatelj bi iz priopćenja predsjednice Bunjevačkog nacionalnog vijeća mogao steći dojam da je dekret GNOOV-a jedina nepravda koja je učinjena Bunjevcima za vrijeme Drugog svjetskog rata i da se posljedično samo o tome može razgovarati. Druge nepravde, kao npr. poslijeratna reforma i nacionalizacija (1945.), koje su oduzele Bunjevcima zemlju, imanja i nekretnine, a društvima – Subotičkoj matici (Braće Radića 9) i Hrvatskoj kulturnoj zajednici (Harambašićeva 4) reprezentativne zgrade u centru Subotice, te ratni i poslijeratni zločini nad Bunjevcima, nisu našli mjesto u ovom priopćenju, niti uostalom ni u jednom ranijem priopćenju ljudi koji se predstavljaju kao glasnogovornici Bunjevaca i zaštitnici njihovih interesa.

Također se bez osnova dovode u pitanje povijesne činjenice kakva je činjenica da je Blaško Rajić, slijedeći stope **Ivana Antunovića** i **Paje Kujundžića**, sudjelovao u formiranju hrvatske nacionalne svijesti kod bačkih Bunjevaca i Šokaca. Da je Rajić imao u tome vodeću ulogu pokazuju istraživanja akademika Srpske akademije nauke i umetnosti u Beogradu **Vasilija Krestića**, koja su objavljena u prilogu *Blaško Rajić – prilozi za političku biografiju* (Letopis Matice srpske, knjiga 503, sveska 5, 2019.). Krestić u ovom prilogu donosi Rajićev historiografski tekst *Hrvati u Bačkoj i Baranji – Povjesni pregled* i Rajićevo pismo **Andriji Hebrangu**, tadašnjem ministru industrije u Vladi **Tito-Šubašić**. Ove dokumente on je pronašao u Arhivu Jugoslavije u Beogradu. Postavlja se samo pitanje zašto ih Bunjevačka matica, Bunjevačko nacionalno vijeće i druge ustanove Bunjevaca nehrvata ne uzimaju u obzir kod razmatranja dekreta GNOOV-a iz 1945. godine.

Tomislav Žigmanov, predsjednik

Mato Jurić, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata

I ubuduće ćemo ukazivati na zločine nad Hrvatima

Intervju vodila: Suzana Darabašić

Zajednica protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu osnovana je 1991. godine s ciljem organiziranja raznih oblika pomoći protjeranim Hrvatima u tim teškim trenucima, ali i s namjerom očuvanja i promicanja baštine i kulture Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Jedna od njihovih važnih aktivnosti je i stalno ukazivanje na zločine nad Hrvatima u Vojvodini 90-ih godina, kada se oko 40 tisuća Hrvata iselilo. O radu Zajednice danas te o njihovom stajalištu poslije 28 godina od održanog mitinga u Hrtkovcima kada je ozvaničeno protjerivanje građana hrvatske nacionalnosti, razgovorali smo s predsjednikom Zajednice **Matom Jurićem**.

Ove godine se navršava 28 godina od kada je u Hrtkovcima održan miting na kojem je Vojislav Šešelj u svom govoru pozivao na protjerivanje Hrvata s tog područja, nakon čega su mnogi stanovnici Hrtkovaca hrvatske nacionalnosti odlučili napustiti svoje mjesto. Kakvo je stajalište Vaše Zajednice u povodu tog događaja, te Vaše viđenje poslije 28 godina od progona vojvođanskih Hrvata, prvenstveno onih iz Srijema?

Na mitingu Srpske radikalne stranke 6. svibnja 1992. u prisutnosti Vojislava Šešelja je »ozvaničeno« protjerivanje građana hrvatske nacionalnosti, pa se često taj događaj kolokvijalno naziva »sindrom Hrtkovaca«. Toga je dana pročitan popis 17 »nepodobnih« građana hrvatske nacionalnosti koji su pod prijetnjama ubrzo morali iseliti, a 20 obitelji nasilno je izbačeno iz svojih domova. Snimka s tog mitinga bila je jedan od dokaza koje je tužiteljstvo izvodilo u Haagu. U srijedu, 16. lipnja 1992., dakle samo mjesec dana nakon Šešeljevog huškačkog govora, na drvenom električnom stupu ispred crkve u Hrtkovcima, na visini od oko dva i pol metra, tako da ga nitko ne može dohvatiti, osvanuo je prijeteći plakat. Na papiru bijele boje, veličine uobičajene za pisaći stroj, crvenim je flomasterom i dosta urednim rukopisom, latiničnim velikim slovima bilo napisano: »Hrvati! Ako se do ponoći ne iselite bićete svi poklani!«, a u potpisu je pisalo »Srpski četnički pokret« i »Crna ruka«. Dakle, bilo je to vrijeme zastrašivanja smrću, batinanja, prijetnji telefonima, Hrvati su nazivani ustašama, inscenirane su tuče mladića koji su došli i starosjedilaca koji su rođeni u Hrtkovcima, maltretiran je tadašnji župnik crkve sv. Klementa u Hrtkovcima **Nikola Kra-**

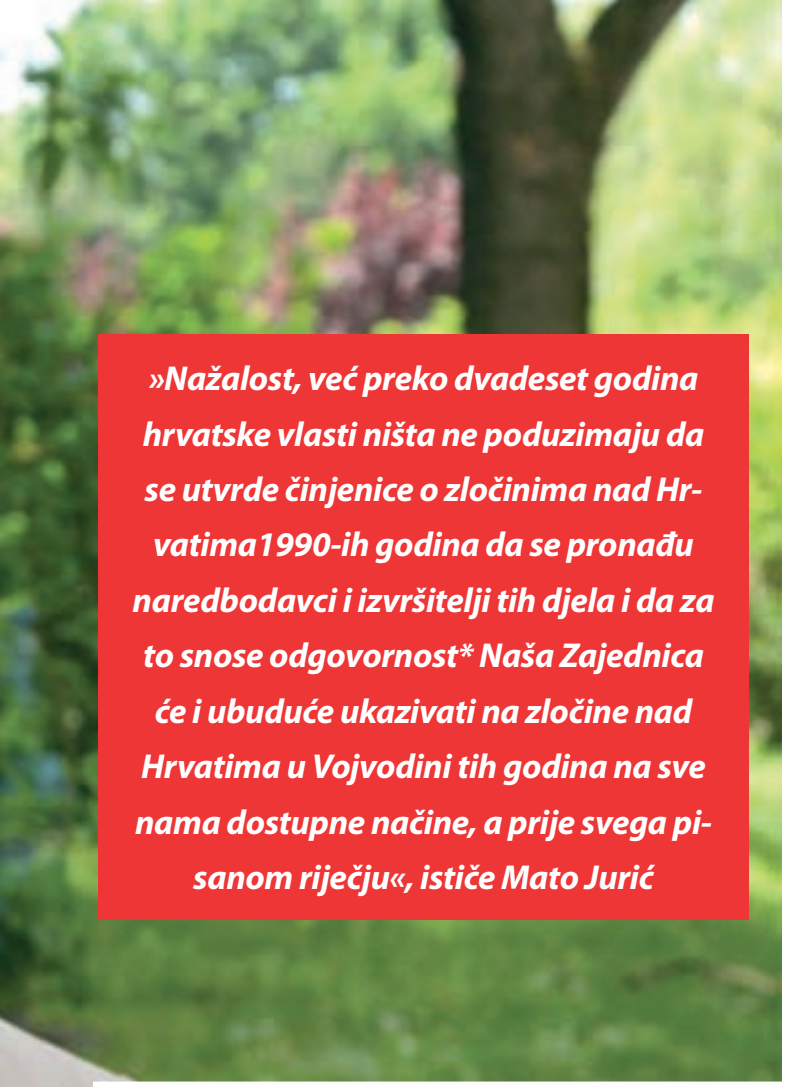

»Nažalost, već preko dvadeset godina hrvatske vlasti ništa ne poduzimaju da se utvrde činjenice o zločinima nad Hrvatima1990-ih godina da se pronađu naredbodavci i izvršitelji tih djela i da za to snose odgovornost* Naša Zajednica će i ubuduće ukazivati na zločine nad Hrvatima u Vojvodini tih godina na sve nama dostupne načine, a prije svega pisanom riječju«, ističe Mato Jurić

ljević, a mještanin **Mijat Stefanac** (u Hrtkovcima poznatiji pod nadimkom **Piršić**) pronađen je mrtav u ataru između Hrtkovaca i Nikinaca. Sve je to rezultiralo iseljenjem oko 600 hrtkovačkih obitelji, od čega je samo u mjesec dana 1992. godine iz Hrtkovaca odselilo oko 300, od ukupno 480 obitelji iseljenih 1991. i 1992. godine. Ludilo je išlo toliko daleko da je promijenjen i naziv sela pa su se Hrtkovci nekoliko godina zvali – Srbislavci. Premda su Hrtkovci postali sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema, ovaj scenarij etničkog progona provodio se u cijelom Srijemu. Primjerice, u Kukujevcima je tijekom ratnih devedesetih od dvije tisuće pripadnika hrvatske nacionalne zajednice ostalo živjeti samo njih petnaestak, a rezultat te nacionalističke politike je 25 brutalno ubijenih Hrvata i progonstvo oko 40.000 Hrvata iz Srijema. Svećenik iz Surčina **Marko Kljajić**, tada župnik u Petrovaradinu, napisao je i knjigu o stradanju Hrvata u Vojvodini *Kako je* umirao *moj narod*, u kojoj je imenom i prezimenom zabilježio sve protjerane Hrvate.

Kakav je Vaš komentar oslobađajuće presude Vojislava Šešelja po svim točkama optužnice za ratne zločine u Hrvatskoj, Vojvodini i Bosni i Hercegovini?

Međunarodni sud pravde u Haagu, odnosno Žalbeno vijeće Međunarodnog rezidualnog mehanizma za međunarodne kaznene sudove donijelo je 11. travnja 2018. drugostupanjsku, pravomoćnu presudu kojom je Vojislav Šešelj proglašen krivim za ratni zločin protjerivanja Hrvata iz vojvođanskog sela Hrtkovci, odnosno za točku optužnice koja se odnosi na »poticanje progona, deportacije, prisilno premještanje Hrvata 1992. iz sela Hrtkovci kao i zločine protiv čovječnosti«. Osuđen je na kaznu od 10 godina zatvora, ali je ostao na slobodi jer mu je u kaznu uračunato gotovo 12 godina koje je proveo u pritvoru. Premda ovom presudom osjećamo djelomičnu zadovoljštinu, jer je Šešelj pravomoćno proglašen ratnim zločincem, odnosno prvi je osuđen za ratni zločin počinjen na tlu Srbije u kojoj nije bilo ratnih događanja, i to protiv lojalnih građana koji nisu bili ni u kakvoj pobuni ili otporu, velika nepravda je što nije osuđen i za brojna druga (ne)djela koja su počinjena u Vojvodini po istoj metodi kao što je to bilo i u Hrtkovcima. Također, nepravedno je što Haaški sud nije želio utvrditi postojanje udruženog zločina protiv Hrvata u Vojvodini, jer je Šešelj bio samo dio tog udruženja i provodio službenu politiku tadašnjih vlasti Srbije, na čelu sa **Slobodanom Miloševićem**, kao i što glavni akteri tih zločina, uz Miloševića i vrh JNA (**Veljko Kadijević**, **Blagoje Adžić** i drugi) nisu odgovarali za te zločine. Nesporno je da je cijeli tadašnji državni aparat sudjelovao u protjerivanju, na što ukazuje i činjenica da je MUP od mještana hrvatske nacionalnosti oduzimao lovačko naoružanje, koje mnogima nikada nije ni vraćeno. Ako ga nisu željeli dati, bili su privođeni, a bilo je i batinanja i drugih oblika zlostavljanja. Da je ponovno na djelu duboka razlika između prava i pravde, odnosno da je Haaški sud politički sud, pokazuje činjenica da je početkom rujna 2014. Šešelj pušten na privremenu slobodu do izricanja presude zbog, kako je navedeno, humanitarnih razloga jer mu se nekoliko tjedana prije, tobože, pogoršalo zdravstveno stanje kada su mu dijagnosticirane metastaze raka na jetri, koje su se, čudo Božje, odmah povukle kada je kročio na beogradski aerodrom, kao i izjava Šešelja odmah nakon izricanja presude Haaškog suda da bi opet činio iste ili čak i gore stvari u svrhu ostvarivanja velikosrpske ideje, te da je ponosan na svoje djelovanje. Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata tim povodom je izdala službeno priopćenje za javnost u kojem je ustvrdila da je ovo udar i za međunarodnu politiku, jer je u suštini dan legitimitet ideji velike Srbije, koju je 1844. godine osmislio **Ilija Garašanin**, dugogodišnji ministar vanjskih poslova Srbije svojim *Načertanijem*, a Srpska akademija nauka i umetnosti obnovila svojim *Memorandumom* iz 1986. godine, kada je napravljena strategija stvaranja velike Srbije, a vlasti Srbije, na čelu s predsjednikom Slobodanom Miloševićem, pokrenule ratove na ovim prostorima kako bi ju realizirale. Vojislav Šešelj je bio samo jedan od izvršitelja u ostvarivanju ovog plana, što je on nakon presude i javno izjavio, podsjetivši da je on samo mali kotačić u ostvarivanju ove ideje koja će »vječno živjeti«. Također, u priopćenju se navodi da možemo očekivati i treći *Memorandum*, nakon drugog iz 2011. godine, koji je sastavljen s ciljem da spasi Srbiju nakon svih balkanskih poraza te da je stavi u ravnopravni položaj sa svim državama na koje je izvršila agresiju. Također, treba ustvrditi kako dobar dio odgovornosti za ovakav odnos Haaškog suda prema ovim zločinima snose i sve dosadašnje politike Hrvatske koje su malo, a ponekad ni malo poduzimale odgovarajuće aktivnosti, ali i međunarodna politika, kako bi svi svjedočili pravu istinu o zločinima na ovim prostorima. Za nas je neshvatljiva tvrdnja Haaškog suda da se u protjerivanju Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata radi o humanom preseljenju. Pitamo se je li humano preseljenje ono koje je ostvareno prijetnjom, batinama, otpuštanjem s posla, bacanjem eksplozivnih naprava na kuće i ubojstvima Hrvata, a sve pod geslom »selite se milom ili silom, a ako ne i silom onda ubojstvima«. Naravno, ovim nikako ne želimo kriviti cijeli srpski narod koji u dobrom dijelu nije podržavao takvu politiku Slobodana Miloševića, a znatan broj je i onih koji su joj se hrabro suprotstavljali, stoji na kraju tog priopćenja Zajednice.

U jednom od svojih priopćenja za javnost istaknuli ste da unatoč nestajanju Hrvata u Srijemu i nakon toliko vreme-

na od protjerivanja Hrvata iz Vojvodine, ali i iz Srbije općenito se šuti. Jedan od malobrojnih projekata kojim se učinio pomak u cilju osvjetlavanja onoga što se vojvođanskim Hrvatima događalo 1990-ih je projekt »Nepodobni građani«, potaknut inicijativom Vojvođasnkog građanskog centra iz Novog Sada. Smatrate li da bi takvih projekata trebalo biti više?

Naravno da bi ih trebalo biti više. Zato još jednom koristim priliku da se zahvalim Vojvođanskom građanskom centru i Fondu za humanitarno pravo (FHP) na tom projektu i objavljenom Dosjeu *Zločini nad Hrvatima u Vojvodini u periodu od 1991. do 1995. godine*. Glavni cilj *Dosjea* je da javnosti podastre dokaze i podatke o masovnim zločinima čiji počinitelji do sada nisu izvedeni pred lice pravde. Također, ovim se dosjeima upućuje zahtjev mjerodavnim institucijama da procesuiraju sve osobe odgovorne za zločine u svojstvu izvršitelja, naredbodavca ili po zapovjednoj odgovornosti, a sve s ciljem uspostavljanja vladavine prava i suočavanja s nasilnom prošlošću u postjugoslavenskim državama. U *Dosjeu* je dokazano da se kampanja zastrašivanja Hrvata u Vojvodini odvijala uz znanje i prešutno odobravanje tadašnjih političkih struktura u Srbiji, kao i da su u pojedinim aktima nasilja nad Hrvatima sudjelovali i pripadnici Resora Državne bezbednosti Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije. U dosjeima su predstavljeni dokazi o prijetnjama, zastrašivanju, uništavanju imovine, silovanju, progonu, nestancima i ubojstvima Hrvata u Vojvodini od 1991. do 1995. godine. Iako je slučaj Hrtkovci poznat (a postao je poznat, jer je bio procesuiran pred Haaškim tribunalom u postupku protiv Vojislava Šešelja), zločini nad Hrvatima su počinjeni na teritoriju gotovo cijele Vojvodine po istom ili sličnom obrascu, što ukazuje na to da su ovi zločini činjeni na temelju prethodno osmišljenoga plana. Kao inspiratore kampanje zastrašivanja i progona Hrvata u Vojvodini Fond za humanitarno pravo je identificirao članove Srpske radikalne stranke na čelu s Vojislavom Šešeljom, ali i razne druge grupe koje su bile povezane s njim. Međutim, ono što je Fond također u svome istraživanju utvrdio su brojna svjedočenja i dokazi koji ukazuju na umiješanost JNA, Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije, Resora Državne bezbednosti, što govori u prilog činjenici da je progon nad hrvatskim stanovništvom vršen uz znanje vlasti u Srbiji. Kada je riječ o ubojstvima počinjenima nad Hrvatima u Vojvodini, u *Dosjeu* je opisano 11 incidenata na teritoriju Vojvodine, u kojima je stradalo i ubijeno 17 vojvođanskih Hrvata. Od navedenoga broja, troje se još uvijek nalazi na listi nestalih. U pet od ovih 11 incidenata počinitelji nikada nisu pronađeni niti kažnjeni.

Kako komentirate nepostojanje dovoljno sluha u hrvatskoj i srpskoj javnosti o stradanjima Hrvata 1990-ih?

Jasno mi je da vlasti u Srbiji čine sve da se istina o stradanju Hrvata u Srbiji 1990-ih godina ne sazna, s obzirom na to da je za ta stradanja odgovoran režim Slobodana Miloševića, a budući da su mediji uglavnom pod kontrolom državnih vlasti o tome ne smiju pisati. Poneki čimbenici civilnog društava, kao što su Fond za humanitarno pravo iz Beograda i Vojvođanski građanski centar iz Novog Sada, pokušavaju upoznati srpsku javnost o zločinima nad Hrvatima u Vojvodini, ali u toj aktivnosti nailaze na velike probleme, prijetnje pa i fizičke napade od onih koji ne žele da se ta istina dozna. Mene više brine šutnja hrvatskih vlasti i medija. Prvih godina našeg progonstva hrvatske vlasti jasno su međunarodnoj javnosti predočavali činjenice da se nad Hrvatima u Srbiji vrši zločin, a i mediji su na tu činjenicu u to vrijeme često upozoravali. Nažalost, već preko dvadeset godina hrvatske vlasti ništa ne poduzimaju da se utvrde činjenice o zločinima nad Hrvatima1990-ih godina da se pronađu naredbodavci i izvršitelji tih djela i da za to snose odgovornost. Hrvatskim medijima ova tema ili nije dovoljno zanimljiva ili je nešto drugo posrijedi, pa ni hrvatska javnost nije upoznata s ovim događanjima.

Prije godinu dana u Hrtkovcima je održan Otadžbinski kongres SRS-a. Kakav je Vaš komentar?

U Hrtkovcima je 4. svibnja prošle godine održan Otadžbinski kongres Srpske radikalne stranke haaškog osuđenika, ratnog zločinca Vojslava Šešelja, a održan je pod šatorom uz kuću na njegovom privatnom posjedu koji je kupio 2018. godine, i to u selu koje je postalo simbol progona vojvođanskih Hrvata, što je svakako još jedna provokacija Šešelja i njegovih sljedbenika. Ponovno podsjećam da je Šešelja Haaški sud proglasio krivim za progon vojvođanskih Hrvata, među ostalim i držanjem huškačkih govora. On je u izjavi medijima negirao da je počinio ratni zločin, da je došao u selo u kojem ga »ljudi vole« i ustvrdio kako se u Hrtkovcima danas živi mirno, da su mještani tog sela »Srbi pravoslavci i Srbi katolici, a ima i onih koji se izjašnjavaju kao Hrvati«. Ilustrirajući miran suživot u Hrtkovcima Šešelj je ustvrdio da su »čak i neki Hrvati došli pomoći da se podigne šator« pod kojim se okupilo više od 400 delegata radikala iz cijele Srbije. Također je naglasio da se ideologija SRS nije promijenila, niti će ikad, i da će se uvijek zalagati za antiglobalizam, bliskost i savez s Rusijom, te za »jedinstvo Srba pravoslavaca, Srba muslimana, Srba katolika i Srba protestanata«. Skup radikala organiziran je dva dana prije obljetnice mitinga te stranke održanog u Hrtkovcima 6. svibnja 1991. kojim je, i prema haaškoj presudi, pozvano na progon vojvođanskih Hrvata i nakon kojeg je uslijedilo njihovo iseljavanje. Ovo događanje se može tumačiti kao ruganje žrtvama i jasna poruka da osoba koja je osuđena za zločine nad Hrvatima može činiti ono što mu se prohtije, a to je u raskoraku s temeljnim europskim vrijednostima.

Što je u daljnjem planu Udruge u cilju osvjetljavanja svega onoga što se događalo vojvođanskim Hrvatima 1990-ih, te kakvo je Vaše viđenje o položaju hrvatske zajednice u Srbiji danas?

Naša Zajednica će i ubuduće ukazivati na zločine nad Hrvatima u Vojvodini tih godina na sve nama dostupne načine, a prije svega pisanom riječju. Mogu najaviti da će uskoro izaći iz tiska vrlo značajna knjiga jednog od osnivača naše Zajednice **Zlatka Pintera** u kojoj će iznijeti mnoge još neobjavljene dokumente i činjenice o zločinima nad Hrvatima u Srbiji, o pripremama i izvršenjima tih zločina. Uz ovu knjigu mogu najaviti da prečasni Marko Kljaić priprema novo dopunjeno izdanje svoje značajne knjige *Kako je umirao moj narod* pod nazivom *Antimemoari, kako je umirao moj narod*. Nastojat ćemo da ova knjiga dospije do naših političara, da se koliko-toliko upoznaju sa zločinima koji su izvršeni nad Hrvatima u Srbiji 1990-ih godina. Glede položaja hrvatske zajednice danas u Srbiji mislim da je on opterećen mnogim problemima. Prateći rad hrvatskih institucija u Srbiji uviđam da nailaze na veliko nerazumijevanje kako vlasti Srbije, nažalost, tako i vlasti Hrvatske. Mislim da Hrvatska ne vodi dovoljno brigu o polažaju Hrvata u Srbiji, kako u materijalnom tako i u političkom smislu. Uz sve te probleme čelnici hrvatskih institucija u Srbiji nailaze i na podmetanje pojedinaca i neformalnih skupina Hrvata u Srbiji, koji pod krinkom brige za Hrvate na tim područjima podrivaju rad legalnih i legitimnih hrvatskih institucija.

Ministri EU-a dogovorili zajednički dokument za putovanja

Turizam je ključan za spašavanje nacionalnih ekonomija

Ministar turizma Hrvatske **Gari Capelli** u HRT-ovoj emisiji *Tema dana* nedavno je kazao kako je na konferenciji s ministirima turizma Europske unije dogovoreno da će postojati mobilnost, odnosno moći će se iz jedne zemlje putovati u drugu. Capelli je rekao da su bitna pitanja kojim putem će se putovati, »jer nismo svi na istoj razini problema, odnosno nemamo svi isti broj zaraženih koronavirusom«.

Naglasio je da je Hrvatska s još dvije-tri zemlje napravila iskorak te da je Hrvatska prepoznata »jer je vodila sjajnu politiku«. »Uz velike restrikcije i svega onoga što smo radili, 'stezali remen' kao što se kaže, postali smo prepoznatljivi i svi žele doći u Hrvatsku«, istaknuo je Cappelli, prenose hrvatski mediji.

Protokol putovanja

Capelli je dodao da će protokol putovanja biti na razini Europske unije. Takav dokument, potpisan koncem travnja, koji su neki prozvali covid-19-putovnicom, odnosi se na zdravstveni, odnosno sigurnosni dio protokola kod putovanja. Turizam čini 10 do 11% BDP-a Europske unije i zapošljava 12% ukupno zaposlenih.

Cappelli je rekao i da je vrlo jasno govoreno o kratkoročnom fondu za oporavak.

»U proračunu do 2027. u prvom paketu turizam nije imao tako istaknutu važnost, ali nakon koronavirusa ta se situacija potpuno mijenja, jedinstven je stav svih zemalja da će turizam morati imati veliki iskorak u proračunu«, rekao je Cappelli i naglasio kako je »turizam ključan za jačanje, to jest spašavanje nacionalnih ekonomija«, navodeći primjere i drugih turističkih zemalja osim Hrvatske, poput Italije, Španjolske ili Grčke. Odgovarajući na pitanje novinara o mogućnosti uspostave koridora za promet turista Cappeli je izrazio nadu da će to dogovoriti do kraja svibnja, ako ne na zajedničkom dijelu, onda bilateralno sa zainteresiranim zemljama. U ovome trenutku u Hrvatsku mogu ući osobe koje posjeduju nekretninu ili plovilo u

Vladimira Dorčova Valtner (1981.), Maglić, novinarka i poduzetnica u području online komunikacija:

Početkom ove godine smo s obitelji sve detaljno isplanirali, rezervirali mjesto i vrijeme, ali korona kriza je pomrsila naše planove. Prije nekoliko tjedana smo i »naglas« donijeli odluku da ljetovanje ove godine ipak preskočimo i zbog zdravstvene sigurnosti, ali i zbog administrativnih prepreka. U najavi u javnosti se spominju neke posebne zdravstvene putovnice za putovanje izvan zemlje. Inače, trebali smo ljetovati u Grčkoj. Godišnji odmor će vrlo vjerojatno biti radni, ali možda nađemo neko mirno, skrovito i manje posjećeno i popularno mjesto u Srbiji, pa da odemo bar na produženi vikend, jer nam svakako »isključivanje« iz svakodnevice treba. Posebno poslije prinudne karantene – izolacije.

Prošle godine smo bili u Grčkoj, iako svake godine prvo razgledamo ponude s hrvatskog primorja, posebno za »moj« Hvar, gdje sam kao dijete s roditeljima i sestrom često ljetovala, ali za nas je ta destinacija za sada skupa. Korona kriza zahvaća sve privredne sektore, posebno turizam i ugostiteljstvo. Skoro svaki sektor je pogođen, i pogođen će biti, jer svakako nas očekuje smanjenje kupovne moći. Čeka nas teško vrijeme, posebno u Srbiji, jer kod nas je ekonomska kriza stalno prisutna, iako ima samo drugačiji oblik.

Savo Tadić (1976.), Stanišić, pčelar:

Planirali smo ići bar tjedan dana na odmor u Hrvatsku. U Hrvatskoj imam dosta rodbine i kod njih boravimo. Ono što bi nam moglo poremetiti planove je to što je supruga koja je zaposlena koristila kolektivni godišnji odmor u tvrtki u kojoj radi i sad ne znamo hoće li biti raspoloživog vremena. Ako budemo spriječeni iz tog razloga otputovati, vrijeme ćemo provoditi u radu na pčelinjacima i boravku na vikendici kad to budemo mogli. Teško mi je ocijeniti koliko će situacija s koronom utjecati na turizam. Jedan dio ljudi će vjerojatno odustati što iz straha od virusa, što zbog financija, ali ono što primjećujem među običnim pukom je da im je dosta svega i jedva čekaju da se negdje maknu.

Zlatko Ifković (1959.), Subotica, glavni i odgovorni urednik *Hrvatskih novina*:

Danas je teško planirati buduće aktivnosti, ali svima nama je potreban odmor iz razloga što smo u posljednja dva mjeseca živjeli s ograničenom slobodom kretanja. Ako budu postojale i male mogućnosti, kao i svake godine planiramo provesti odmor na Hrvatskom primorju. Epidemija koronavirusa će utjecati na sve grane gospodarstva, a s tim i na većinu obitelji te će od toga zavisiti planirani odmor, kao i mjere koje će važiti za ulazak u Hrvatsku.

Pavle Kujundžić (1966.), Subotica, poljoprivredni proizvođač:

Poljoprivredni proizvođači nemaju klasičan godišnji odmor, a ovogodišnji odmor još nismo planirali, ovisi sada od situacije u svezi koronavirusa. Kada idemo obiteljski, tada idemo u Hrvatsku. Prošle godine djeca su turistički putovala na more u inozemstvo, dok supruga i ja nismo. Ove godine bismo voljeli otići makar na nekoliko dana kod moje sestre **Mirjane** koja živi u Zagrebu.

Miroslav Pendelj (1956.), Surčin, dramaturg, dramski pisac:

Kako nemam stalno zaposlenje i moja ljetovanja ovise od toga koliko imam novca. Ove godine nisam planirao putovanje na more, pretprošle godine sam bio na ljetovanju na Murteru. Sljedeće godine idem u mirovinu, pa će se valjda od tih stalnih mirovinskih prihoda naći nešto novaca i za ljetovanje.

Hrvatskoj, kao i oni koji dolaze na pogrebe, te osobe koje dolaze poslom ili iz razloga koji su uvjetovani gospodarskim interesom Hrvatske.

Na pitanje novinara hoće li biti prilagodbi cijena domaćim turistima Cappelli je odgovorio da će tržište odraditi svoje, te da će dio smještajnih kapaciteta sigurno reagirati i dati određene popuste, a odgovarajući na novinarsko pitanje o tome hoće li ulazak biti dozvoljen samo onima koji su stekli imunitet odgovorio je da ne bi išao u detalje, dodajući da se mora napraviti zajednički protokol, te da ista pravila vrijede kod dolaska i odlaska.

Naglasio je da za srpanj, kolovoz i rujan nema velikih otkazivanja, ali ni puno novih rezervacija te istaknuo da je budućnost Hrvatske u zdravstvenom turizmu.

»Turizam je najpogođeniji sektor u koronakrizi i potrebna mu je izdašna pomoć unutar dugoročnog plana za oporavak koji priprema Europska unija«, izjavio je ranije povjerenik Europske komisije za unutarnje tržište **Thierry Breton**.

Dodao je kako bi godišnji prihodi hotela i restorana na razini EU-a mogli pasti za najmanje 50 posto, a gubici turoperatora, kruzerskih kompanija, turističkih agencija, zrakoplovnih tvrtki mogli bi ići i do 70 posto.

Turistički vaučeri u Srbiji

Građani Srbije, kojima su za ovu godinu odobreni turistički vaučeri, svoje rezervacije mogu iskoristiti do 20. studenoga, što znači da u dogovoru s izdavateljem smještaja termine mogu pomjeriti za razdoblje nakon okončanja krize izazvane virusom covid-19, priopćilo je Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija. Svoje vaučere građani mogu koristiti samo u objektima u kojima su već rezervirali smještaj, što znači da ne mogu mijenjati ugostitelja, niti destinaciju za koju su se prvobitno odlučili, prenosi agencija *Beta*.

Ministarsvo je u ovoj godini odobrilo ukupno 160.000 vaučera, u iznosu od 5.000 dinara, koji su podijeljeni. Vaučerima se mogu platiti isključivo usluge smještaja, a građanima Srbije je sada na raspolaganju još 400.000 novih vaučera u iznosu od 5.000 dinara, koje je moguće iskoristiti do 20. studenoga ove godine.

Prijava građana za korištenje tih vaučera za godišnji odmor u Srbiji počela je 13. svibnja. Više informacija o vaučerima, za koje se može prijaviti u svakoj filijali Pošta Srbije, može se dobiti na brojeve telefona koje je objavilo Ministarstvo trgovine, telekomunikacija i turizma – 011/2606-521 i 011/2606-576.

Potpredsjednik Vlade Srbije i ministar trgovine, turizma i telekomunikacija **Rasim Ljajić** izjavio je nedavno da će za prvih pet mjeseci ove godine Srbija imati štetu od približno 300 milijuna eura zbog manjeg deviznog priljeva od stranih turista, uz napomenu da u to nisu uračunata domaća turistička putovanja.

»Ova akcija je značajna, jer ćemo manjak koji će uslijediti zbog smanjenog dolaska inozemnih gostiju bar djelomice nadomjestiti akcijom turističkih vaučera«, istaknuo je potpredsjednik Vlade.

Prema Ljajićevim riječima, te vaučere su do sada najviše koristili umirovljenici, čak 54 posto, a zatim nezaposleni i oni čija su primanja manja od 60.000 dinara.

Ljajić je istaknuo kako ohrabruje činjenica da je turizam nakon svjetske ekonomske krize pokazao da se prvi oporavlja i da je najfleksibilniji na ovakve krize.

Priredio: Z. Sarić

Piše: Zsombor Szabó

ČEKAJUĆI tramvaj

Svi veći gradovi imaju tramvaj kao masovno prijevozno sredstvo, a metropole i podzemnu željeznicu – metro. Interesantno je da je osim Beograda u ostalim velikim gradovima u Srbiji ukinut gradski tramvajski prijevoz: u Novom Sadu i Nišu 1958. godine, a u Subotici 2. travnja 1974. godine. U ovim gradovima tramvaj je zamijenjen autobusima, tvrdilo se da je takav prijevoz jeftiniji. U ovim gradovima svugdje se spominje ponovno uvođenje tramvajskog prometa, jer je prije svega ekološki ispravan prijevoz, ne zagađuje zrak kao autobusi. Povod za ovu temu bile su dvije vijesti. Naime, prije početka izvanrednog stanja, početkom godine jedan visoki mađarski državni dužnosnik najavio je da će između Segedina i Subotice prometovati linija »tram-traina«, zapravo kombinacija željeznice i tramvaja; praktično međugradski tramvaj, koji će služiti za vrijeme rekonstrukcije i izgradnje brze pruge (Beograd – Budimpešta). Druga vijest je da je neki dan sveprisutan dogradonačelnik Beograda »pobjedonosno« objavio kako je usvojen (francuski) plan za dvije linije metroa, koje će se uskoro i početi graditi, a 2022. godine će krenuti i prva metrokompozicija. Odmah sam se sjetio mog kolege s magistarskih studija u Beogradu **Aleksandra Crkvenjakova** koji je kasnije na RTS-u vodio jednu emisiju pod nazivom »Čekajući metro«, tako da sam od njega posudio naziv ove kolumne. Naime, u prijestolnici se odavno razmišljalo u uvođenju metroa na teritoriju grada, ali ozbiljniji potezi na ovu temu su poduzeti tek 1968. godine, kada je izrađena studija u kojoj se predlaže uvođenje tri metro linije. U Miloševićevo doba izgrađena je jedna podzemna željeznička pruga, koju su tadašnji političari reklamirali kao »budući metro glavnog grada« što je zapravo bila neistina. Jedina stanica je bila kod Vukovog spomenika i ona je zapravo podzemna stanica u beogradskom željezničkom čvoru, predana u promet 1995. godine. Nju trenutno koriste tri linije BG-vlaka. Znači, metro još nije stigao, još se čeka.

Subotički tramvaj

Vratimo se u Suboticu. Moje djetinjstvo i mladost, kao i mnogih drugih starijih Subotičana, vezani su uz tramvaj i zato imam izvjestan sentiment prema tom šinskom prijevozu. Djed je imao pekaru u Gatu, pa sam prvo s roditeljima a kasnije samostalno išao tramvajem (vilanjom, kako su govorile djedove mušterije) do stanice Somborska kapija, a odande pješice do očevih roditelja. Druga linija koju smo koristili bila je ona do stadiona gdje me je otac redovito vodio na nogometne utakmice *Spartaka*, tadašnjeg prvoligaša. Treći pravac bio je naravno Palić – Ženski i Muški štrand i Veslački klub, jer mi se otac u mladosti bavio veslanjem. Budući da sam od devete godine aktivno trenirao plivanje, zimi smo u *Fekete kupatilu* imali treninge, a ljeti na Muškom štrandu, te sam onda već samostalno koristio ljetni tramvaj. Električni tramvaj u našem gradu krenuo je 1897. godine, nakon izgradnje elektrane na Palićkom putu (danas je od elektrane napravljena Toplana i tu je zgrada *Elektrodistribucije*). Tu je bila i remiza, noćno skladište za tramvaje. Kad sam bio mali, roditelji su mi govorili: »Vidiš, tu

Podzemna željeznička stanica u Beogradu

spavaju tramvaji«. O dugotrajnosti tramvajskih vozila u odnosu na autobuse svjedočilo je i to da su u redovitoj uporabi bila tramvajska kola još iz doba kada je grad bio slobodni kraljevski grad, jer je na kotačima pisalo: »Szabadka szab. kir. Város«, što znači da su vozila bila izrađena prije 1914. godine. Prednost tramvaja je i to da po potrebi, ako je gužva, može vrlo lako proširiti tri puta svoje kapacitete kačenjem dodatnih vozila, a potreban je samo jedan vozač. Tramvaj je službeno ukinut 1974. godine, kada su tadašnji »mudri« rukovoditelji donijeli, po njima, »jednu vrlo lukavu« odluku: provlačenjem autoceste kroz grad željelo se »državnim parama« riješiti problem prometa i neizgrađenih kolovoza u samom gradu. Usprkos važećem Generalnom urbanističkom planu (GUP 63) ekološka katastrofa Palićkog jezera (1974.) također je pridonijela mišljenju da je tramvaj nepotreban i nerentabilan, jer neće imati dovoljno putnika, budući da je tramvaj bio glavni prijevoz s cijelog teritorija grada do jezera. Interesantno je da »prometna studija«, izrađena za potrebe revizije GUP 63, predlaže ponovno uvođenje kružnog tramvajskog prometa. Studiju je radio Saobraćajni fakultet u Beogradu. Možda ih je inspirirao beogradski »krug dvojke«.

»Krug dvojke«

U glavnom gradu naše domovine postoji jedna kružna tramvajska linija broj 2 koja praktično obuhvaća cijeli stari centar grada, a stanovati u tom krugu smatra se vrlo otmenim. Neki pak kritičari ovaj su tramvaj nazvali »Hotel Dvojka«, jer zimi beskućnici upotrebljavaju ovu liniju kako bi se malo ugrijali i odspavali jer linija vozi neprekidno u krug. Čitao sam da se organizira i turistička vožnja ovim tramvajem s pravim turističkim vodičima koji putnicima objašnjavaju znamenitije zgrade, dijelove grada kroz koje prolazi ova linija. Sigurno ne spominju našu omiljenu kavanu *Domovina*, koja se nalazila preko puta Tehničkog fakulteta i morali smo prelaziti tramvajske tračnice »dvojke« kako bismo do nje stigli. Sve u svemu, ponovo ćemo suvremeno putovati: metroom, »tram-trenom«, brzom željeznicom. Samo treba iščekati!

Sitnice koje ŽIVOT ZRAČE

Drugo lice SUBOTICE

Protekla sedmica zoran je primjer da se život, sa svim svojim devijacijama – dakle, normalan – uveliko vraća u našu sredinu. Najupečatljiviji od njih svakako je prizor koji svakodnevno možemo vidjeti na ulicama grada, a to je nošenje, odnosno nenošenje maski i rukavica, pri čemu se broj prvih rapidno smanjuje u korist drugih. Prizor je to i ozbiljan i komičan koji na najbolji način svjedoči o tome što se događa kada građani sami sebi propisuju način ponašanja u sferi trenutno važećih preporuka, odnosno kada umjesto uredbi država – nešto poput »švedskog modela« – odgovornost za eventualne buduće posljedice prepušta svijesti i savjesti pojedinca. O ljudima koji su jedva dočekali da skinu maske ne treba puno trošiti riječi: njihova odluka

vidljiva je samim tim činom. Ali... zaista je zanimljivo, pa pomalo i komično, vidjeti ljude (u većini starije životne dobi) koji uredno na svom podbradku nose masku okačenu o uši i isto je tako uredno ne navlače preko usta i nosa. I sami ste to zacijelo primijetili, ali ako i niste, osvrnite se oko sebe i vidjet ćete ljude s uredno spuštenim maskama oko sebe i u dućanu i u kavani i u crkvi. Nešto poput dr. **Kona** u studiju: ima je, a nema je. Drugim riječima, takva slika odaje stanje ozbiljnog ludila u kom ti globalno usađena instant svijest o opasnosti koronavirusa nalaže da masku staviš, a vlastita narav te u tome sputava. Rezultat: maske na gotovs u svakom trenutku.

Život u proljeće – to se zna i bez odslušanih satova poznavanja prirode i društva – buja na svakom koraku. Pa kada tome još dodate i činjenicu da su u to doba raspisani izbori, onda buja i onaj društveni. Tako, na primjer, Pokret građanske Subotice (PGS) optužuje Gradsku upravu da im ne dopušta »zauzimanje javne površine« radi postavljanja svojih štandova i dijeljenja flajera, a ova po starom-dobrom-oprobanom receptu na sve to šuti. I ne dopušta. PGS kaže da je zahtjev za postavljanjem štandova, odnosno »zauzimanjem javnog prostora«, Gradskoj upravi uputio još 12. svibnja, a Gradska uprava od toga dana mudro, stoički i hrabro to podnosi na već opisani način nečinjenja ničega. U situaciji kada su javni skupovi na zatvorenom i otvorenom ili zabranjeni ili otkazani, možda ne bi bilo loše razmisliti o ideji da se Gradskoj upravi dozvoli da oporbi dopusti neku vrstu malo masovnijih aktivnosti, ali pod uvjetom da ista (Gradska uprava) ima pravo reguliranja, odnosno ograničenja broja članova i simpatizera oporbe koji mogu prići štandu, pročavrljati s aktivistima i doma ponijeti poklon u vidu flajera određene stranke o tome što će sve (u)činiti ako dođu na vlast. Ujedno, ta bi mjera bila od opće koristi, jer bi zadovoljila i jednu i drugu verbalno zaraćenu stranu. Oporbi bi se dao privid demokratičnosti i jednakih uvjeta sudjelovanja čak i u reduciranoj izbornoj kampanji, a Gradska uprava bi već i prije održavanja izbora imala prilično precizne podatke o broju pristalica oporbe. Izbori bi u takvim uvjetima bili tek tehnička formalnost ili, nedajbože, tek stvar tehničkog friziranja.

Život u proljeće – a i to se zna i bez odslušanih satova poznavananje prirode i društva – posebno buja na selu. Eto, recimo, subotički portal *Magločistač* prenosi VOICE-ovu priču o tome da mještani Palića traže hitnu obustavu probnih bušenja nafte zbog buke, smrada i onečišćenja prirode. Akteri u ovoj ekonomsko-ekološkoj priči su dvije suprotstavljene strane: lokalno stanovništvo (kom se priklonio i dio nevladinih udruga) i Naftna industrija Srbije (NIS). Prvi kažu da im drugi već mjesec i pol zagorčavaju život svakodnevnom bukom, dimom i prašinom i da su to, poput blitzkriega, uradili bez ikakve najave dok drugi mašu papirima u kojima piše da se sve radi po propisima (jer se istraživanja rade na privatnoj parceli s čijim je vlasnikom NIS sklopio ugovor) i uz primjenu suvremene i sigurne opreme. U cijelu ovu bačko-emiratsku priču uvučeno je i Pokrajinsko tajništvo za građevinarstvo, energetiku i promet koje u svom dopisu mještanima Palića navodi da će poslati rudarskog inspektora koji će provjeriti »poštovanje regulative vezane za zaštitu životnog okoliša«. Ako ste u dilemi kakav će izvještaj rudarski inspektor napisati nakon posjeta Paliću, možemo vam pomoći utoliko da vam kažemo kako s jedne strane stoji slabašan energetski ugovor kog su prije 12 godina potpisale Rusija i Srbija, a u kom je predviđeno da većinski vlasnik NIS-a bude ruski *Gazprom*, a s druge moćni lobi: lokalni mještani-nevladin sektor iza kog stoji bar nekoliko desetaka ljutih građana!

I na koncu za ovaj dio priče iz naših sokaka i jedna već nedostajuća, a vječno omiljena tema lokalnih i globalnih migrantosorosomrzaca. Proširena vijest kaže da je pred oko tjedan dana u Prihvatnom centru u Subotici došlo do incidenta, i to je jedino što se u ovoj informaciji pouzdano može razumjeti. Sve ostalo u tekstu spada u domenu »kome vjerovati?«: migrantima, koji kažu da su pripadnici žandarmerije premlatili mladića iz Alžira, ili pak Komesarijatu za izbjeglice koji kaže da su se migranti međusobno potukli, a MUP na to dodaje da su pripadnici žandarmerije toga dana bili u kampu, ali da nisu imali »nikakvih postupanja«. Čak i ako spadate u kategoriju neostrašćenih netrpeljivošću prema migrantima ili državi (policiji), ovu informaciju, poput i prethodne s Palića, teško možete objektivno svariti, jer joj je suština (istina) obogaćena i sitnim detaljem laži koju ispovijeda jedna od dvije strane.

Z. R.

Foto: Zoltan Miković

Vinko Ivković o uzgoju mrkve

Skupa i zahtjevna proizvodnja

»Išao sam na vlastiti rizik, kako prođe – prođe. Zadovoljan sam kako je ispalo, ali daleko je to sve od maksimuma koji ova kultura može pružiti tako da ću je saditi opet na ljeto na istoj parceli«, navodi Ivković

Iako za subotičke atare uzgoj mrkve nije karakterističan, na sadnju te kulture opredijelio se **Vinko Ivković**. Kaže kako ga je na to nagnalo pozitivno iskustvo drugih povrtlara iz Subotice te je htio iz parcele od tri jutra izvući veći profit nego da je sadio uobičajene ratarske kulture poput pšenice, kukuruza...

Specifični strojevi

Vegetacijski rok konzumne mrkve koju je ovaj subotički poduzetnik sadio je kratak, ali je i pored toga proizvodnja vrlo zahtjevna.

»Uzgoj mrkve nije jednostavan posao. Prije svega, za njezinu sadnju i vađenje trebaju drugačiji strojevi nego za klasično povrtlarstvo. Sadnja je specifična jer se sadi u bankove, a za vađenje treba imati baš tzv. kombajn za mrkvu. Mi smo mrkvu posadili prošle godine u srpnju, a s obzirom na to da je njezin vegetacijski rok kratak, od 90 do 100 dana, trebali smo ju vaditi jesenas, no zbog komplikacija oko kombajna nismo. Prezimila nam je u zemlji, a izvadili smo ju nedavno – bolje bi bilo da nismo toliko čekali, ali što da radimo kad nije moglo drukčije«, navodi Ivković.

Osim specifičnih strojeva, mrkva zahtijeva i puno navodnjavanja i umjetnog gnojiva, što joj značajno podiže cijenu uzgoja.

»Bez zalijevanja mrkve nema uspjeha. Mi smo našu navodnjavali sustavom s mikronerima. Također je neophodno i prihranjivanje umjetnim gnojivom što nije jeftino, kao ni samo navodnjavanje. Skupo je i samo sjeme mrkve«, kaže Ivković.

Prva, eksperimentalna godina

Ivković mrkvu još uvijek nije prodao, jer kažu da su sada loši uvjeti na tržištu. Osim toga, navodi kako je zadovoljan iskustvom koje je stekao ovom prvom sadnjom te će s uzgojem mrkve nastaviti.

»Sada je tržište vrlo zasićeno mrkvom, tako da ju je teško prodati. S obzirom na to da nam je ovo bila prva, eksperimentalna godina, nisam puno ni očekivao od nje. Išao sam na vlastiti rizik, kako prođe – prođe. Zadovoljan sam kako je ispalo, ali daleko je to sve od maksimuma koji ova kultura može pružiti tako da ću je saditi opet na ljeto na istoj parceli«, navodi Ivković.

J. D. B.

Zgrada Subotičke matice ponovno dobiva namjenu

Caritas otvara pekaru

»U pekari planiramo zaposliti osobe s određenim vidom invaliditeta, koje bi teško mogle dobiti posao na drugome mjestu, a ostvareni profit ići će u socijalne svrhe«, kaže direkor Caritasa Subotica Gabor Ric

Prije nekoliko godina Crkvi je restitucijom vraćena zgrada zadužbine **Lajče Budanovića** na adresi Braće Radića 9. Objekt je to koji je kroz povijest bio od velikog značaja za subotičke Hrvate, jer je u njemu djelovala Subotička matica kao krovna organizacija bunjevačko-šokačkih Hrvata s ovoga prostora. Nakon povratka imovine, Crkva je zgradi, koja je u međuvremenu služila kao komercijalni prostor i kino *Zvezda*, dala novu namjenu – u planu je otvaranje pekare.

Pekara *Zvijezda*

Pekaru će otvoriti Caritas Subotice, a bit će organizirana kao socijalno poduzeće i kao takva prva u Srbiji.

»U pekari planiramo zaposliti osobe s određenim vidom invaliditeta, koje bi teško mogle dobiti posao na drugome mjestu, a ostvareni profit ići će u socijalne svrhe. Ovakva pekara još ne postoji u Srbiji, a ako se pokaže da ovo može dobro funkcionirati i društvo ju prihvati, otvorit ćemo još koju«, kaže direktor Caritasa Subotica **Gabor Ric**, te dodaje kako na svijetu ima nekoliko ovakvih pekara – u Lincu, Beču, Berlinu i jedna u Africi.

Sredstva za rekonstrukciju objekta i nabavu opreme u potpunosti financira Austrija – Austrijska razvojna fondacija i Caritas Linca s obzirom na to da je pekara dio velikog projekta u kojemu će se, osim u Subotici, ovakve pekare otvoriti ove godine još i u Albaniji te nekoliko afričkih zemalja – Kongu, Senegalu i Ugandi. Otvaranje pekare planirano je na jesen, a za sada stoji da će se zvati pekara *Zvijezda*.

»Plan je bio da pekara bude otvorena 1. rujna, ali zbog koronavirusa radovi su malo usporeni, tako da optimistično predviđamo da će to biti negdje u listopadu. Radovi na objektu su u tijeku, a trenutačno se vrši izolacija zidova. Za sada je radni naziv pekare *Zvijezda*, jer Subotičani zgradu u kojoj će biti najbolje poznaju pod tim nazivom, s obzirom na to da je ondje dugo bio istoimeni kino«, navodi Ric.

Veća kvaliteta, više cijene

Osim uposlenika koji će u njoj djelovati, ova pekara razlikovat će se od ostalih u gradu i po samoj ponudi kruha i peciva, odnosno načinu njihove priprave.

»Dobit ćemo specijalnu biopećnicu, koja, kako joj i ime kaže, radi na obnovljivo gorivo. Takvih pećnica ima u Austriji po pekarama. Proizvodi koje ćemo imati u ponudi će biti uglavnom *bio*, s puno ručnog rada«, kaže Ric i dodaje kako će zbog veće kvalitete proizvoda i same cijene najvjerojatnije biti malo više.

Ističe on i da će, osim 14 osoba koje će dobiti posao u samoj pekari, ovo poduzeće dati priliku i drugim udruženjima koji reliziraju socijalne projekte za plasman svojih proizvoda. Kaže kako

Planirani izgled pekare

je već dogovorena suradnja s udruženjem koje pravi ambalaže za pekare, a moguća je suradnja i sa subotičkim udruženjem za osobe s autizmom.

»Različita udruženja svojim radom pokušavaju osigurati dodatna sredstva za svoje korisnike. No, uglavnom imaju problem s plasmanom proizvoda, jer ne mogu postići tako veliku količinu da bi se prodavali u velikim trgovinskim lancima, pa se nadam da ćemo im mi preko ove pekare uspjeti pomoći u tome«, ističe Ric i kaže kako se zainteresirani za rad u pekari mogu javiti na Caritasov e-mail *caritas@tippnet.rs* ili na broj telefona 024-559-139.

Servis za bicikle

Otvaranje ovakve vrste pekare za Caritas Suboticu neće biti prvo socijalno poduzeće. Prije nekoliko godina otvoren je servis za bicikle na Majšanskoj cesti broj 58 u kojemu se svakodnevno popravljaju bicikli, a sav profit također se troši na socijalne potrebe.

Osim navedenih socijalnih poduzeća, Ric ističe da Caritas u Subotici djeluje na još četiri polja. Imaju projekte usmjerene prema starijima u što spada kućna njega, prijevoz i rentiranje medicinskih pomagala. Također, imaju projekte usmjerene prema mladima koji se realiziraju u vidu suradnje sa Srednjom medicinskom školom, ali i s Centrom za socijalni rad preko kojega djeca koja dobiju odgojni nalog od nekoliko sati svoj rad obavljaju kao djelatnici Caritasa.

Značajan posao Caritasa je i skupljanje, a ujedno i dijeljenje korištene garderobe, namještaja…, a rade i na koordinaciji i podupiranju župnih caritasa diljem biskupije.

J. D. B.

Sjedište Hrvata

Koliko je i zašto je zgrada u kojoj će biti otvorena pekara važna za Hrvate govori povjesničar **Vladimir Nimčević**.

»Kada je subotički biskup Lajčo Budanović kupio zgradu od Bunjevačke prosvjetne matice, pretvorio ju je u sjedište Subotičke matice (1934)., krovne organizacije bunjevačko-šokačkih Hrvata u Subotici. Kao takva, Subotička matica je okupljala pod svojim krovom Hrvatsko pjevačko društvo *Neven*, Katoličko divojačko društvo, Pučku kasinu i Momačko kolo. Pružala je krov redakciji *Subotičkih novina* i kalendara *Subotička Danica*. Priredila je niz aktivnosti, od kojih treba izdvojiti Smotru bunjevačke prošlosti 1935., 250-godišnjicu dolaska jedne skupine Hrvata-Bunjevaca u Suboticu 1936., a Dan hrvatske knjige 1939. Također je priređivala i predavanja pod nazivom *Razgovori*, koja su privukla veliki broj slušatelja. Ondje je među inim održao predavanje **Juraj Andrassy**, hrvatski akademik i profesor međunarodnog prava. Bila je i mjesto okupljana pristaša Hrvatske seljačke stranke«, kaže Nimčević i dodaje kako je prilikom okupacije grada 1941. bogata arhiva Matice uništena čime su nestale mnoge vrijedne arhivalije, te stare i rijetke knjige relevantne za povijest bačkih Hrvata Bunjevaca i Šokaca.

Poslije 1944., zgrada je nacionalizirana.

Nataša i Ivan Bošnjak iz Sonte

Paorska duša jača od nedaća

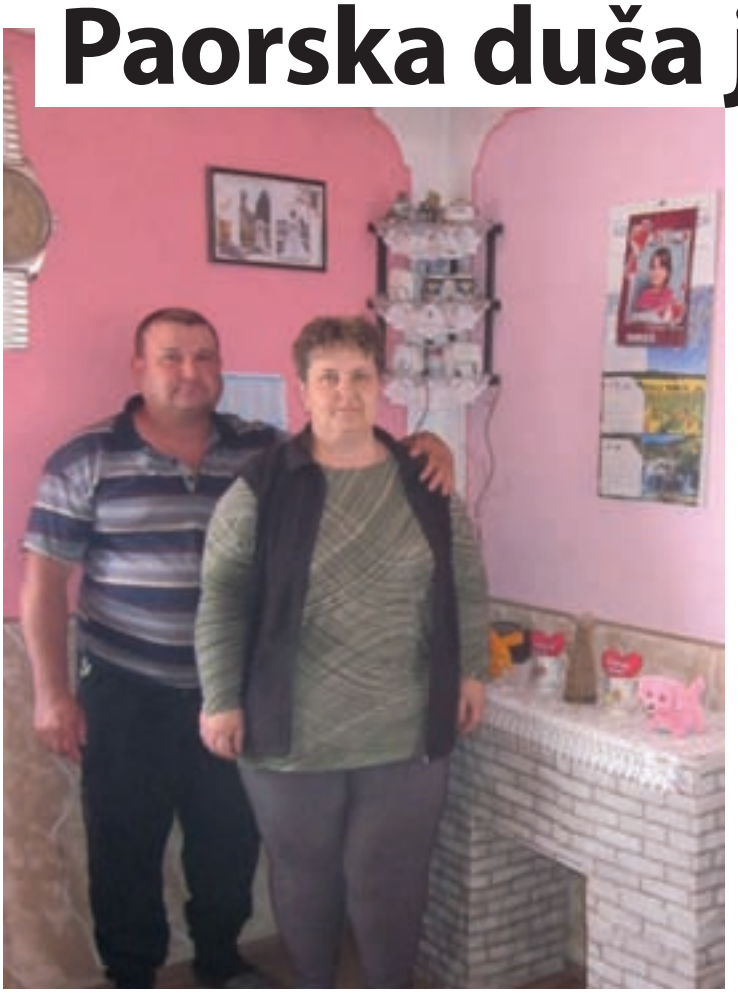

Obitelj **Bošnjak**, četrdesetdevetogodišnji **Ivan**, njegova četrdesetdvogodišnja supruga **Nataša**, te djeca, dvadesetčetverogodišnji sin **Danijel** i četrnaestogodišnja kći **Danijela** suvremena su šokačka obitelj, a ukoliko u razgovoru s njima zatvorite oči, vratit ćete se koje desetljeće unazad. Po ponašanju, po otvorenosti, po međusobnom povjerenju, po lijepom kućnom odgoju, pripadaju najljepšim paorskim vremenima. Pater familias Ivan, iako je pri samom kraju petog desetljeća života, a 2012. godine je kao terenski radnik somborskog *Signala* preživio težak udes, bori se za egzistenciju na svaki mogući način. U njegovoj četveročlanoj obitelji troje je neuposlenih, a kći Danijela je maturantica OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti. Skupa sa sinom Danijelom Ivan se prihvaća svakog posla, nije probirač. Geslo im je: »pošteno ćemo uraditi, pošteno nam platite«.

Terenac paorskog srca

Ivan je odrastao na salašu, u dijelu sonćanskog atara zvanom Vrtičevica. Razumljivo, odmalena je zadojen ljubavlju prema zemlji i vodi.

»Otkad znam za sebe volim miris zemlje, vode, šume. Jednostavno, salaš mi je u duši. Još u djetinjim danima uz oca sam zavolio ribolov, volim ga i danas. Veliki dio dana provodio sam s prostim, rukom napravljenim priborom, na obližnjem kanalu. Vrlo rano sam počeo pomagati ocu i majci u paorskim poslovima. Majka je obrađivala poveliki povrtnjak, veći dio proizvoda prodavala je na sonćanskoj tržnici. Dakako, u povrtlarskim poslovima svaki par ruku dobro je došao. Otac je konjskom zapregom obrađivao desetak lanaca zemlje, a držali smo i sitnu i krupnu stoku. Iako je oko svega bilo puno posla, bili smo prezadovoljni, jer nismo radili uzaludno, od takvog rada se živjelo vrlo solidno. Ova obiteljska idila trajala je sve dok se nad ove prostore nisu nadvili oblaci ratnih devedesetih. Istodobno s nemilim dešavanjima došla nam je i teška ekonomska kriza. Po nekom nepisanom pravilu poljoprivreda nam je prva propala. U tim uvjetima nisam želio tavoriti na salašu. Potražio sam egzistenciju u urbanijim sredinama. Radio sam sve za što mi se ukazala prilika; bio sam i mlad i jak i zdrav i puno toga sam znao, iako sam bio samouk. Nakon promjene više poslova, zasnovao sam i obitelj, život mi se iz osnova promijenio. Radio sam s još većom voljom, rođenja djece bila su mi ogromna motivacija. Kad sam se uposlio u *Signalu*, mislio sam da za mene počinju sigurnija vremena. Istina, uposlen sam na određeno vrijeme. Radio sam punim srcem, u poduzeću su bili prezadovoljni, pa sam imao i obećanja da će mi status preinačiti u angažman na neodređeno vrijeme«, priča Ivan.

Stradanje i oporavak

Skupa s još pet kolega, među kojima je bio i njegov sumještan **Davor Domić**, u ljeto 2012. godine platio je danak bahatosti i pijanstvu nepoznatog vozača.

»Radili smo na terenu u Beogradu, na Petlji, po zahtjevu policije noću. Obilježavali smo horizontalnu signalizaciju. Jedne noći nepoznati vozač, kasnije se ispostavilo s brojem promila višestruko većim od dopuštenog, velikom brzinom je uletio u našu skupinu i razbacao nas na sve strane. Davor i ja smo najgore prošli. Zadobio sam više teških fraktura i unutarnjih ozljeda. Bogu ću uvijek biti zahvalan što sam uopće i preživio. Tjelesni bolovi i pored svih medikamenata bili su nesnosni, liječenje je bilo dugo i mukotrpno. U prvo vrijeme posljedice su bile vrlo neizvjesne«, priča Bošnjak.

»Bio je to težak udarac za cijelu obitelj. Djeci i meni bilo je grozno, ubijala nas je neizvjesnost Ivanovog dolaska iz bolnice. I njegov oporavak bio je dug i kompliciran. Rehabilitacija, prvo u bolnici, kasnije u toplicama, trajala je dugo. Faktički, Ivan ide na kontrole i povremene terapije i danas«, dodaje Nataša.

Definitivno zaključenje bolovanja za Ivana je označilo početak nove borbe. Iako je od medicinske struke proglašen stopostotnim invalidom i slučajem za mirovinu, komisije svih razina odbijale su njihove prijedloge. Tako je do dana današnjeg ostao bez mirovine, iako je ostao invalid bez svoje i bez krivice poduzeća, a ostao je i bez bilo kakvog materijalnog obeštećenja. Ostao je i bez posla, poduzeće je trebalo radnike terence, a on te poslove nije bio u stanju ispoštovati.

»Po nalogu liječnika ne smijem dizati ništa teže od pet kilograma, ne smijem se izlagati velikim vrućinama, niti ekstremnim hladnoćama, škodi mi intenzivni miris boje. Jednostavno, bivšem poslodavcu ne mogu zamjeriti što me nije uposlio, jer nisam podoban za poslove koje sam radio prije desetak godina«, kaže Ivan.

Povratak paoršagu

Ivan Bošnjak nije klonuo duhom. Bez obzira na posljedice teških ozljeda nije htio da mu djeca stanu na polovici životnog puta. U vrijeme kad je stradao, sin Danijel je pohađao srednju prometnu školu u Somboru, a kći Danijela je tek pošla u osnovnu. Čim se koliko-toliko oporavio, čvrsto je riješio priuštiti im sve što bi im priuštio i da je najzdraviji. Vratio se povrtlarstvu, ali ne uz konjsku zapregu, poput oca, nego uz *hondu* od šest konjskih snaga. Oranje i frezanje za pripremu povrtnjaka radio je i uslužno. No, kako mu to baš i nije bilo lako, u taj posao je uključio i sina Danijela.

»Danijel je sam riješio raditi sve što radim i ja. Od završetka srednje do danas prijavljen je na tržištu rada. Konkurirao je za uposlenja bezbroj puta, međutim, bez uspjeha. Rekao bih da mu je u svakom slučaju problematično bilo to što nije stranački angažiran. Brzo sam ga obučio u oranju i frezanju, pa je to sada njegov resor. Meni je *honda* preteška. I od ostalih poslova radim koliko mogu, Danijel je uvijek sa mnom, tako da sve ugovoreno uradimo uspješno«, kaže Ivan.

»Ništa mi nije teško raditi, tako da baš i ne žalim što se do sada nisam uposlio u struci. Otac mi je svestrani samouki radnik, a uz njega sam i ja puno toga naučio. Sada radimo skupa, a kako sam mlađi i snažniji od njega, poštedim ga gdje god mogu«, dodaje Danijel.

Bošnjakovi u sklopu okućnice imaju povelik povrtnjak. Uzgajaju papriku, rajčicu, lubenice, krumpir i više vrsta zeleni. Tko je jedanput od njih kupio sitnu papriku, kupuje ju uvijek.

»Papriku uzgajam iz zadovoljstva, ali od tog zadovoljstva imam i koristi. Sadni materijal uzgojim sam. Sjeme poručim iz Instituta, tako da promašaja nema. Dio paprike mi je stara, autohtona, tzv. šokačka, dio industrijska. Mislim da sam pronašao idealan odnos, pa se mogu pohvaliti maksimalnom kvalitetom i idealnom bojom. Mnogi koji danas prodaju papriku na tržnicama ne mogu istjerati jarko crvenu boju nego im bude nekako zagasita, braonkasta. Razlog je što ne odstrane korijenje prije mljevenja. Na taj način dobiju na masi, ali jako puno izgube na kvaliteti i boji«, kaže Ivan.

Poput mnogih sonćanskih Šokaca i Ivan je veliki ljubitelj dobroga zalogaja. Dakako i majstor za pripremanje kotlića i roštilja, odnosno tanjurače.

»Pobrojane delicije, ali i odojka ili janje na ražnju, najčešće pripremam za obitelj. No, od svega mi je najdraži kotlić, kako za pojesti tako i za pripremu. Danijel me polako sustiže, pretpostavljam da će on nastaviti obiteljsku tradiciju«, kaže Ivan.

Kći Danijela kućna je mezimica. Odlična je učenica 8. razreda, posljednjeg dana siječnja navršila je 14 godina. Mlada je rukometašica, po svemu sudeći nastavit će niz dobrih sonćanskih vratarki. Otprije pola godine igračica je ŽRK *Ravangrad* iz Sombora.

»Rukomet je moj sport, moja budućnost i mislim da sam napravila veliki korak pristupanjem *Ravangradu*. Tamo se radi ozbiljno, stručno, sustavno i vjerujem da će to biti presudno za moju sportsku karijeru. Rukometom se namjeravam baviti i dalje, i to najozbiljnije. Roditelji i brat me u tome zdušno podržavaju, na čemu sam im neizmjerno zahvalna«, kaže Danijela.

Ivan Andrašić

Dr. Antun Srimac, od Berega do Ljubljane

Trčati i pomagati ljudima

Vaše je djetinjstvo bilo obilježeno obiteljskom tragedijom, neizvjesnostima djetinjstva odvojenog od roditelja i poslijeratnim napetostima na državnoj granici koja dijeli Bereg i Santovo. Dočarajte nam kako je to izgledalo.

Rođen sam 1945. godine u Beregu. Imao sam tri brata: **Matiju**, **Stipu** i **Marina**. Bio sam najmlađi. Poslije godinu i pol, za Božić 1946., umrla nam je mama **Anica** (rođena **Balažev**). Da bi ocu **Matiji** olakšali situaciju, mene je uzeo tetak **Joza** koji je živio u Santovu. On je izgubio sina u ratu, a ostala mu je snaha **Manda** i unuka **Anica**. Tetak je imao je puno zemlje i stoke, rekli su da je bio kulak. Imao je sluge **Matajza** i **Mariku**. Nije se htio pokoriti režimu i predati svoju imovinu državi. Sjećam se da su ga puno puta tijekom noći odvodili na saslušanja. Čuo sam da je tamo bio i tučen i da je od posljedica toga i umro. Iz toga perioda najviše se sjećam posjeta braće Matije (prije njegova odlaska u vojsku) i Stipe. Donijeli su mi neku igračku, mislim da su bila drvena kola, s kojom sam se puno igrao. Poslije toga ih dugo nisam vidio. Između Santova (Hercegszántó) i Berega je, kao posljedica pogoršanih odnosa komunističkih partija SSSR (i Mađarske) te Jugoslavije, došla granica s bodljikavom žicom, osmatračnicama i minskim poljima, te preoranom zemljom u graničnom pojasu da se vidi je li netko išao preko granice. Za nas su nastala teška vremena. Oduzeli su nam svu imovinu, zemlju i kuću u kojoj smo živjeli. Morali smo se iseliti kod rođaka. Poslije smo se morali preseliti drugima da bismo na kraju završili na salašu. Dok smo bili u kući, Anica i ja smo bili nekoliko mjeseci i sami, tete **Ruža** i Manda su morale ići u zatvor jer nisu, koliko znam, imale jaja koliko je trebalo predati kao »obvezu«. Prije našeg odlaska na salaš Anica se udala. Pohađao sam osnovnu školu na srpskohrvatskom jeziku. Bio sam dobar đak. Na salašu je život bio zanimljiv, posebno za dječaka mojeg uzrasta: penjanje po drveću, sakupljanje ptičjih jaja... Ljeti sam čuvao svinje na strnjaku. Kada je bilo lijepo vrijeme, svaki dan sam sa salaša išao u školu i vraćao se, 3-4 km u jednom pravcu. Možda je to svakodnevno hodanje u školu i kući utjecalo na moju ljubav prema trčanju. Zimi sam cijele tjedne provodio kod druge tete **Janje**. Sjećam se da smo često pili sok od dunca sa soda-vodom. Ona me je jako voljela. Živjeli smo dosta skromno. Jedne godine smo u Santovo nosili puna kola čaura maka, a za njih smo dobili nekoliko tanjura.

Ipak, nakon deset godina ste se vratili u rodni Bereg. Kako je došlo do toga? Kako ste primljeni u Vašem novom, a rodnom mjestu?

Poslije smrti **Staljina** situacija se poboljšala. Dobili smo dio kuće natrag, a u jednom dijelu je stanovao komandir pograničnog sektora s obitelji. Zimi 1955. sam s prijateljem **Jozom** došao na ideju da bismo za Božić mogli nešto zaraditi. Napravili smo betlehem i jaslice i naučili par božićnih pjesama. S time smo išli od kuće do kuće. Zaradili smo raznih slatkiša i malo novaca. Ja sam za 19 forinti kupio nalivpero i bio sam ponosan na to. Te godine su bile i velike zimske poplave, kada je stradala kuća Matajza i Marike. Poslije dosta godina sam ih posjetio i bili su jako sretni što su me vidjeli. U zimu 1956. je jedan čovjek posjetio Mandu i donio mi pismo od oca u kojem mi je poručio da se odlučim hoću li ostati živjeti u Santovu ili s tim čovjekom doći kući u Bereg. Dogovorili smo se da se vidimo u subotu i definitivno se dogovorimo oko puta. Trebali smo se sastati navečer u nedjelju, koja je bila dosta napeta. Trebalo je organizirati pripremu za odlazak, a da to ne opazi časnik koji je stanovao u našoj kući. Obukao sam dva odijela, čizme i šešir. Dobro sam večerao, a dali su mi i pola čaše vina za hrabrost. Bilo je i dosta suza s obje strane. Manda me je odvela do toga čovjeka, imena se ne sjećam jer nije bio iz Berega. Sakupila nas se skupina od osam ljudi. Ja sam bio najmlađi. Snijeg je bio do koljena. Tiho smo prošli kroz selo i preko njiva prema Jugoslaviji. Mađarske vojske je bilo jako malo i granica se svakodnevno prelazila. Poslije dosta hoda u tišini čuli smo »Stoj! Tko ide?«. »Mi, naši«, odgovorili smo. Po nas su došli jugoslavenski vojnici. Poslije izvjesnog vremena došli smo na početak sela. Gledao sam ulice i zagledao se u Ulicu braće Radića, treću kuću od raskrižja, broj 6 – to je bila moja kuća. Put nas je vodio po glavnoj ulici prema mjesnom uredu. Bilo je oko 11 sati navečer. Kod sv. Roka, u gostioni je bilo glazbe i dosta mladih, jer je bila nedjeljna igranka. U mjesnom uredu su nas saslušali, napravili zapisnik i pitali kuda idemo. Vratili smo se istim putem natrag do Braće Radića 6. Bilo je već oko pola noći. Lupali smo na kapiju, u dvorištu je lajao pas i upalilo se svjetlo u sobi. Ušli smo u sobu. Tada sam zagrlio i upoznao svog oca Matiju i strinu **Katicu**. Bilo je suza radosnica što sam se poslije toliko vremena vratio kući. Ujutro sam upoznao i Marina. On mi je pričao o kaubojima o kojima ja pojma nisam imao. Došao sam iz drugog svijeta. Idući dani su prošli u raspravljanju u koji ću razred ići. U Mađarskoj sam išao u 6. I peti i šesti razred htio je imati »stranca« u razredu. Budući da nisam učio strani jezik, pošao sam u 5. razred. Narednih dana sam upoznao drugove iz razreda a i iz ulice, s kojima sam zajedno išao u školu, **Stipana Kovačeva Peršinovog** i **Matiju Lukića Đusinog**. Ljeti sam čuvao našu kravu i tele na nasipu. Uvijek sam volio čitati. Išli smo na kupanje, ako je bicikl bio slobodan onda njime, a ako nije, onda pješice. Bio sam dobar đak i u Beregu, tako da roditelji nisu imali problema. Naučio sam i volio sve poljoprivredne poslove izuzev kosidbe.

Za ne mali broj završenih osnovnoškolaca vojne škole su bile povoljan izbor, zbog pokrivanja troškova školovanja iz sustava obrane...

Želio sam biti samostalan i ne opterećivati roditelje. Želio sam ići u sanitetsku vojnu školu. Konkurirao sam i obavio preglede u Novom Sadu. Budući da nisam dobio odgovor, napisao sam pismo vrhovnom komandantu. Dobio sam odgovor da je došlo do gubljenja dokumenata, te da se javim naredne godine. S obzirom na to da sam prethodne godine bio premlad za sanitetsku školu, sada sam bio primljen. Godinu dana sam proveo

čuvajući moju Šarku i Olgu, pomažući u poljoprivrednim radovima i čitajući stripove, a posebice *X-100* romane: *Lun, kralj ponoći*, *Lun protiv Hekate* i druge. To su bila lijepa, romantična vremena, deset godina poslije rata. Na jesen me otac odveo u Maribor, u Sanitetsku podoficirsku školu. Škola mi je išla dobro. Bio sam više puta pohvaljivan i nagrađivan. U školi sam volio trčati, pa su me nazvali »maratonac«. Tada trčanje još nije bilo popularno kao sada. Vrijeme je brzo prolazilo i ja sam završio školu i otišao na službu u Podgoricu. Dobio sam službu laboranta u ambulanti na vojnom aerodromu u Golubovcima. Posla nije bilo previše, tako da sam nešto vremena proveo u zubotehničkom laboratoriju, što mi je kasnije pomoglo. Tu sam počeo malo više trčati i ići na natjecanja. U drugoj godini mojeg službovanja je izašao natječaj za sanitetsku oficirsku školu. Uvjet je bila moja škola iz Maribora i dobra službena ocjena. Bio sam primljen i u jesen 1965. stigao sam u Novi Sad. Tu su nam rekli da ćemo učiti za više zubare, a ako netko ne želi, može se vratiti odakle je došao. Normalno da sam ostao. Međutim, ubrzo sam vidio gdje je problem: ja sam ljevak a sva oprema za stomatološku praksu je za dešnjake. Kamen znam baciti samo lijevom rukom, obična kliješta također samo lijevom, a stomatološka samo desnom. Dosta je vremena trebalo da to dostignem. Poslije godinu dana, kada su za to saznali moji profesori, porasla mi je cijena.

U međuvremenu ste sve češće trčali?

U Novom Sadu sam počeo intenzivnije trčati, često i u vojničkim čizmama, ujutro dok su još svi spavali. Većinu školovanja smo proveli u Vojnoj bolnici na Petrovaradinskoj tvrđavi. Tu sam imao svoju stazu po kojoj sam trčao, čak i noću. Bio sam prvak međugarnizonskog natjecanja u krosu na 7.000 metara. Godine 1967. tijekom trčanja me je zaboljela noga i završio sam u bolnici s duljim liječenjem. Školovanje je bilo zanimljivo, jer smo svaki dan radili s pacijentima i vrijeme je brzo prolazilo. Budući da sam i ovdje bio odličan, mogao sam birati mjesto službovanja. Sve školske raspuste sam provodio u Beregu.

Vojna služba Vas je odvela u Sloveniju. Zašto ste baš tamo ostali? Čime se sada bavite?

Izabrao sam Ljubljanu, jer sam čuo za mogućnost studiranja stomatologije s našom Višom zubarskom školom. U jesen 1968. stigao sam kao sanitetski potporučnik na službu u Ljubljanu. Radio sam kao viši dentist u jednoj ambulanti. No, ljubljanski fakultet nije više primao studente stomatologije, pa sam pisao Stomatološkom fakultetu u Zagrebu, otkuda sam dobio pozitivan odgovor. Upisao sam ga 1969. godine. Iduće godine sam se oženio, dobio sina i počeo sa studijem u Zagrebu, no nastavio sam živjeti u Ljubljani, a radio sam na Vrhniki. Kada su bila predavanja, tri puta sam se tjedno vozio tim relacijama, uglavnom autostopom. Dopodne sam se bavio pacijentima, presvukao se u Ljubljani, otišao na svoju stop-stanicu i – u Zagreb, a idući dan obratno. Govorio sam da sam leteći student. Od naročite mi je podrške sve vrijeme bila supruga **Sonja**. Na jesen 1973. diplomirao sam na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu, a iduće godine počeo stažiranje u vojnoj bolnici u Ljubljani. Pred kraj staža obolio sam od reumatoidnog artritisa. Liječio sam se više od godinu dana. Bilo je dosta teško. Mjesec dana mi nisu pustili da hodam već su me nosili na nosilima. Već sam planirao kakva ću kolica napraviti kad se malo oporavim. Idućih sam pet godina bio na terapiji raznim lijekovima.

Radio sam kao šef nekoliko zubnih ambulanti i napredovao u činu, te karijeru u JNA završio s činom potpukovnika. Godine 1982. upisao sam postdiplomski studij na Medicinskom fakultetu u Ljubljani. Poslije dva semestra završena u Ljubljani nastavio sam studirati na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu gdje sam završio studij magistarskom radnjom 1992. godine. Tada je došlo do raspada Jugoslavije, JNA je otišla iz Slovenije, a ja sam se javio Zavodu za zapošljavanje i pripremao za privatnu praksu. U međuvremenu sam položio državni ispit i ispit iz slovenskog jezika da bih dobio licencu za rad. Godine 1992. otvorio sam svoju privatnu ordinaciju u Ljubljani. Stomatologija mi je bila služba i hobi. Radio sam do prije dvije i pol godine, kada sam otišao u mirovinu. Sada pohađam »treće sveučilište«, koje kod nas postoji posljednjih 30 godina. To su predavanja, aktivnosti, tečajevi umjetnosti, geografije, povijesti, jezika i cijeli niz aktivnosti. Obično traju dva školska sata tjedno.

Dolazite li i dalje u Bereg? Kako vidite njegovu budućnost?

Da, svake godine provodim od pet do sedam dana u Beregu. Imam tamo još nešto rodbine i par školskih drugarica i drugova. Teško mogu što konkretno reći o budućnosti sela, budući da premalo poznajem situaciju. Žalosno je vidjeti kako pojedine kuće propadaju jer nemaju žitelja. Žilavi su Berešci. Vjerujem da će doći bolja vremena.

Marko Tucakov

ZAŠTO IZABRATI I
HRVATSKI JEZIK S ELEMENTIN

SONTA

Kroz igru i razne manifestacije upoznajemo kulturu i povijest naših predaka. Obilježavamo značajne datume naših predaka na kreativan i zanimljiv način.

Tamara Kokai

SOT

Njegujemo svoju kulturu i tradiciju, na zanimljiv način upoznajemo povijest i književnost zemlje iz koje potječemo, glumimo, recitiramo i pjevamo na svome materinskom jeziku, putujemo i upoznajemo nove prijatelje.

Ana Hodak

VAJSKA

Koliko je lijepa zemlja mojih predaka? Želim je upoznati! Privlače me smokve, masline, galebovi i more.

Milena Baždar

BEZDAN

Samo znanje i svijest o vlastitom jeziku, povijesti i kulturnoj baštini čuva našu djecu od nestanka kao naroda s ovih prostora. Pružite svojoj djeci još jednu mogućnost kada se budu opredjeljivala za nastavak školovanja.

Karlo Fuderer

HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE U REPUBLICI SRBIJI

IZBORNI PREDMET
TIMA NACIONALNE KULTURE?

BEREG

Učimo o zemlji naših predaka, upoznajemo kulturu i običaje. Upoznajemo nove prijatelje, idemo na ekskurzije, ljetovanja.

Tamara Lerić

PLAVNA

Pjevajući, recitirajući, učimo i njegujemo materinski jezik, kulturu i običaje naših predaka.

Marina Vranješ

ŽEDNIK

Naučiti osnove hrvatskog jezika, upoznati se s tradicijskom kulturom i običajima svojeg naroda tu gdje živimo, kao i kulturne baštine Hrvata u matičnoj domovini Hrvatskoj. Također mu otvaramo nove načine druženja: upoznavanje svojih vršnjaka kroz mnoge aktivnosti kao što su sudjelovanje na smotrama recitatora, na raznim natjecanjima, kvizovima, priredbama, putovanjima. To je ujedno lijepa i jako dobra prilika koju ne treba propustiti, radi dobrobiti svoje djece, koju sigurno želimo usmjeriti na pravi put.

Verica Dulić

SRIJEMSKA MITROVICA

Kako bi naša djeca očuvala svoj nacionalni i kulturni identitet i kako bi bila ono što smo i mi. Učenici imaju priliku upoznati svoju kulturu, običaje, povijest i zemljopis Hrvata i Hrvatske putem nastave i ekskurzija.

Dario Španović

IZABERI SVOJE!

VIJEĆE
SRBIJI

Spisateljski i učiteljski svijet Irene Ivetić

Nikakva tehnologija ne može zamijeniti učitelja

Kao autorica proze i poezije za djecu, Ivetić je našla način kako jednostavnim i optimističnim jezikom pripovijedati o dječjem okruženju * Sjećanja na djetinjstvo i mladost, provedene u Beški i Novom Sadu, nepresušno su joj vrelo motiva

Kako naći *Recept za radost* u vremenima koja radostima nisu sklona? Što reći djetetu kada, u moru želja, ni manje ni više zahtijeva: *Mama, kupi mi konja*? Je li mi teško razlučiti koji su *Zvuci mojih tišina*? Na ta je pitanja, istoimenim svojim, do sada objavljenim, knjigama, pokušala odgovoriti učiteljica **Irena Ivetić**. Odrasla i školovala se u Vojvodini, a od 1993. stanovnica Požege u Hrvatskoj, zaposlena u Osnovnoj školi *Dobriše Cesarića* u ovom gradu, ova autorica proze i poezije za djecu, koja nije u svojim knjigama zaobišla ni odrasle, našla je način kako jednostavnim i vazda optimističnim jezikom, pripovijedati o dječjem okruženju – ne samo školskom, što je njezino primarno radno okruženje, nego i obiteljskom, rodbinskom i društvenom. Djeci tako, pogledom i uvjerljivom potporom iz svijeta odraslih, želi potvrditi da je puno toga što samo u svijetu djetinjstva mogu naučiti i iskusiti. Odrasle nagovara da svoje brige i ozbiljnost probaju pogledati dječjim očima.

»Istina je, motiva za pisanje ima puno. Pronalazim ih u svakodnevnom radu s učenicima, a često mi i kolegice, prijateljice ili susjede ispričaju neki zanimljiv događaj koji uobličim u priču. Tu su i događaji iz djetinjstva mojih kćeri i iz moga djetinjstva. Do sada sam napisala samo mali dio. Učiteljici nije teško ni pisati za odrasle, tu ne moram pojednostavljivati, skraćivati rečenice, ne moram se pitati je li to što sam napisala dovoljno razumljivo. Samo zamislim čitatelja kojem se obraćam, zapitam se što bih ja sama rado čitala i kako bih voljela da je to napisano«, otkriva nam Ivetić svoj spisateljski metod.

Recepti za radost

Svoju prvu knjigu, zbirku pjesama i kratkih priča za djecu *Recept za radost*, Ivetić je objavila 2007. u vlastitoj nakladi.

»Imam puno‚recepata za radost': umjetnost, priroda, dragi ljudi. Ne mogu zamisliti dan niti odlazak na spavanje bez čitanja; obožavam slušati glazbu, kao i gledati izložbe ili dokumentarce na temu slikarstva. Priroda mi uvijek iznova obnavlja energiju – moje biljke kojih imam u dvorištu, na terasi, u stanu i u učionici, šetnje uz rijeku, vožnja biciklom i putovanja, kad je to moguće. Najbolji‚recepti za radost' su moji unučići – **Zan Sergej**, koji ima sedam godina i **Lota**, kojoj su dvije godine i osam mjeseci«, navodi naša sugovornica motive svoje prve zbirke.

Iduće se godine, 2008., oprobala pjesmama i kratkom lirskom prozom za odrasle u zbirci *Zvuci mojih tišina*, objavljenoj također u vlastitoj nakladi. Kaže da joj je tišina vrlo važna i da bez nje ne bi bilo ničega što je do sad napisala.

»Tek u tišini, bez praznih riječi i bez ikakvih zvukova uređaja, čovjek može biti doista sam sa sobom, pogledati sebe iznutra,

osvijestiti svoje misli i osjećaje, suočiti se s njima, pustiti ih da rašire svoja krila. A potom ih uobličiti u stihove, priču, možda sliku ili skladbu«, kaže Ivetić.

Na molbu *Mama, kupi mi konja!* (naslov njezine knjige priča za djecu, koju je objavila zagrebačka *Alfa* 2017.), kaže, odgovorila bi iskreno, jer smatra da se djeci ne smije lagati. Posebno je ponosna na svoje učenike koji su svojim crtežima ilustrirali knjigu *Recept za radost*, koja je, pak, doživjela i drugo izdanje. Takav oblik suradnje s učenicima isprobala je uspješno i u razrednom projektu slikovnice *Naša Šima* (2015.).

Vjerovati u djecu

Ivetić čvrsto vjeruje u važnu ulogu učitelja u životu i razvoju djece i njezinom je ostvarivanju potpuno posvećena. Ona vjeruje u djecu i mlade!

»Današnje mlade generacije često se optužuju za letargiju, nezainteresiranost i nedostatak mašte, ali ja se, općenito, protivim bilo kakvim paušalnim ocjenama i generaliziranjima. Iako u tome ima istine, jer se djeci danas, u većini slučajeva, previše pruža a malo traži od njih, mašta i kreativnost spavaju u njima i čekaju da ih netko ili nešto probudi. U svjetove mašte najbolje će ih odvesti knjige, ali i igre vani s drugom djecom i boravak u prirodi. Roditelji bi morali dozirati i nadzirati korištenje informacijsko-komunikacijskih uređaja. Djeca ne smiju biti prepuštena sama sebi, kaotičnim utjecajima sa svih strana ili, ne daj Bože, ulici. Naša je sveta obveza paziti na njih, njegovati ih kao nježne biljčice, usmjeravati, pomagati im da odrastaju bezbrižno i sretno«, kaže ona.

Naša sugovornica, uz svijest da djeca danas odrastaju u drugačijim uvjetima od mnogih ranijih generacija, tvrdi da je uloga učitelja u formiranju mlade osobe i dalje važna, odmah poslije uloge obitelji.

»Naš poziv je odgovoran i puno je izazova pred nama. Prinuđeni smo svakodnevno učiti kako ne bismo izgubili korak s vremenom. Djeci su na raspolaganju moderni komunikacijski uređaji, škola više nije jedino mjesto stjecanja znanja. Međutim, otkriti sklonosti i talente u djetetu, poticati, hrabriti, pomoći tim mladim bićima da razviju svoje potencijale i daju najbolje od sebe – u tome nikakva tehnologija ne može zamijeniti učitelja. Granice naših pedagoških mogućnosti ne postavlja nam današnje vrijeme i sve što ono donosi – najviše ipak ovisi o nama, našoj prilagodljivosti, spremnosti za učenje, entuzijazmu i predanosti, a učitelji su poznati po tome«, kaže Ivetić.

Beška i Novi Sad kao nadahnuće

Irena Ivetić je rođena 1966. u Ljubiji, malom rudarskom mjestu u Bosni. Kad su joj bile tri godine, njezini su se roditelji, u potrazi za boljim životom, preselili u Srijem, u Bešku. Majka joj je bila nastavnica ruskog jezika, a otac nastavnik matematike i fizike.

»U obiteljskom domu bila sam okružena knjigama i naučila sam čitati s četiri godine. Uskoro sam počela ponešto i sama pisati. Prve pjesmice mama je pretipkala i poslala u dječji časopis *Mali Kekec*. Prva pjesmica mi je objavljena kad sam išla u prvi razred. Tako je počelo, nastavilo se tijekom djetinjstva i mladosti a traje i danas. Za srednjoškolske i studentske dane u Novom Sadu, gdje sam završila Pegadošku akademiju, također me vežu lijepa sjećanja. Putovali smo vlakom pa smo morali ustajati vrlo rano ujutro. Bilo je učenica koje su na nas, djecu sa sela, gledale s visine ali nikad nisam bila opterećena time da se moram svidjeti svima. Ako si otvoren i iskren, a uvijek sam nastojala biti takva, naći ćeš osobe s kojima si na istoj valnoj duljini i moći ćeš izgraditi iskrena prijateljstva. S nekim prijateljicama iz tog vremena i danas sam u kontaktu«, kaže naša sugovornica.

Sjećanja na djetinjstvo i mladost, na Bešku i Novi Sad, za nju su, kaže, nepresušno vrelo motiva. »Do sada sam zagrabila tek malo, s površine, a toliko toga još čeka svoj red da bude napisano. Onu toplinu koji sam upila tada, u tom kraju i među tim ljudima nosim sa sobom kamo god me život odvede, i nastojim je putem svojih priča i pjesama prenijeti čitateljima«, kaže ona.

Pjesme i priče objavljivala je i u dječjim časopisima *Modra lasta*, *Smib*, *Radosti*, *Prvi izbor*. Sudjelovala je i pobjeđivala na književnim natječajima, a tri priče su joj dramatizirane i emitirane na Hrvatskom radiju u emisiji *Priča za laku noć*.

»U današnjim svjetovima, pretrpanim, kompleksnim, često i kaotičnim, dječja književnost i dječji časopisi moraju se boriti za svoje mjesto. Digitalne tehnologije ne trebamo smatrati konkurencijom nego se njima mudro služiti kako bi doprle do što većeg broja djece, posebice one kojoj su tiskana izdanja teže dostupna. U Hrvatskoj se to jako dobro radi, ima puno ljudi koji su na tom polju vrlo kreativni, uporni i uspješni. Ipak, mislim da pravu, tiskanu knjigu ništa ne može u potpunosti zamijeniti. Na koncu, najvažnije je da djeca čitaju, da steknu naviku čitanja i da zavole knjigu. Tu se opet vraćamo na vrlo važnu ulogu obitelji i nas, učitelja«, smatra književnica.

Kaže da ima puno hrvatskih pisaca za djecu kojima se divi, no prvo mjesto, po njoj, dijele **Ivana Brlić Mažuranić** i **Mato Lovrak**.

»Njihove su knjige napisane prije gotovo sto godina, a djeca ih i danas rado čitaju. To je doista vrijedno divljenja! Od živućih pisaca istaknula bih **Božidara Prosenjaka**, **Nadu Mihoković-Kumrić**, **Stjepana Tomaša**, **Miru Gavrana**. Kad je u pitanju poezija za djecu, po mom mišljenju neprevaziđen je **Grigor Vitez**, a vrlo su mu blizu **Luko Paljetak** i **Zvonimir Balog**«, kaže ona.

Na kraju razgovora sugovornicu smo pitali bi li svoje knjige, od kojih se neke već nalaze u fundusima ovdašnjih knjižnica, voljela predstaviti i u Vojvodini?

»Predstaviti svoje knjige u mom zavičaju bila bi za mene čast i velika radost. Rado bih došla, čim bi to bilo moguće«, kaže ona.

M. Tucakov

Predstavljanje hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini putem interneta (III.)

Internetske stranice medija i medijskih proizvoda te drugih udruga i institucija

Medijske udruge i medijski proizvodi na hrvatskom jeziku, ako izostavimo spomenutu profesionalnu ustanovu NIU *Hrvatska riječ* u prošlom broju, imaju pet svojih, što vlastitih, što kao dio širih, internetskih prezentacija.

Prvo ćemo ovdje navesti medijske sadržaje na hrvatskom Radiotelevizije Vojvodina. Oni su, kada je riječ o proizvodima emitiranim na Televiziji Vojvodina, dostupni na internetskoj adresi pokrajinskog medijskog servisa u poddomeni »ostalo«, za razliku od drugih manjinskih jezika (mađarski, rumunjski, rusinski, slovački i romski, koji imaju vlastitu poddomenu) – *www.media.rtv.rs/ostalo/tv*. Osim TV Dnevnika na hrvatskome, ovdje se mogu naći (ne sve) i mozaične emisije – tjedne polusatne emisije *Izravno* i *Svjetionik*, no njihova dostupnost nije lako uočljiva, budući da su »prekrivene« s više desetaka medijskih proizvoda drugih nacionalnih manjina na ovoj poddomeni. Tjedni polusatni radijski program na hrvatskome na trećem radijskom programu Radiotelevizije Vojvodina uopće nije dostupan na internetskim stranicama pokrajinskog medijskog servisa.

Jedini katolički elektronički medij na hrvatskome jeziku u Srbiji jest Radio Marija i on ima vlastitu internetsku stranicu – *www.radiomarija.rs*. Osim općih informacija o samoj udruzi i općenito o programu Radio Marije, na stranici su zastupljene u nevelikom broju i vijesti iz Katoličke crkve, kako mjesne tako i opće. Stranica sadrži i najavu dnevnoga programa na hrvatskome za sedam dana, dok dio u kojemu su arhivirane emisije nije bogat sadržajima. Veoma je mali broj najava i vijesti o događajima unutar Katoličke crkve u Srbiji te se stoga može reći kako je to više portal samoga medija, negoli je informativno glasilo.

Drugi katolički informativni medij koji ima vlastitu internetsku stranicu jest Katolički mjesečnik *Zvonik*, glasilo koje u kontinuitetu najdulje postoji u Vojvodini – od druge polovice 1994. godine. Odnedavno ga izdaje Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice, a internetsku prezentaciju na vlastitoj domeni *www.zvonik.rs* ima od prije desetak godina. Međutim, stranica nije aktualizirana i trenutačno, reći ćemo, funkcionalna, budući da ni osnovni podaci koji su objavljeni nisu važeći. Također, elektronička arhiva *Zvonika* u pdf formatu završava s kolovozom 2012. godine.

Internetske stranice medijskih udruga

I dvije nevladine udruge koje za primarni cilj svojega postojanja imaju rad u području informiranja na hrvatskome jeziku u Vojvodini posjeduju i svoje internetske stranice – to su udruga novinara *Cro-info* – *www.croinfo.rs* i Hrvatska nezavisna lista – *www.hnl.org.rs*, obje iz Subotice. Obje također imaju i svoja internetski dostupna »glasila«: prva tjednog Internet javnog glasila *Cro-info* (koji je tako registriran u registru javnih glasila), dok je druga izdavač medija na hrvatskom jeziku mjesečnika *Hrvatske novine* (ima i svoje tiskano izdanje) te mrežne stanice *Hrvatske novine vijesti*.

Jednostavnog grafičkog i tehničkog rješenja, internetska stranica udruge novinara *Cro-info* ima relativno mali broj informativnih sadržaja – nekoliko objavljenih u mjesec dana, koji se isključivo preuzimaju iz tjednika *Hrvatska riječ*, i u većini se odnose na događaje iz kulture. Dio stranice koji sadržava arhivirane televizijske emisije, koje je udruga sama producirala (*Cro-info vijesti*, *Motrišta* i *Zlatna škatulja*), završava s 2017. godinom. U tom smislu, ne može se govoriti o tjednoj dinamici internetske objave sadržaja njihova glasila, dok jezik objave zna biti u, čak i radikalnome, otklonu od hrvatskog standarda. Drugim riječima, informativna funkcija ove internetske stranice je slaba, a sa skromnom bazom arhiviranih emisije nema ni značajniju vrijednost.

S druge strane, udruga Hrvatska nezavisna lista sa svojom internetskom stranicom *www.hnl.org.rs* želi, tako se navodi u dijelu »O nama«, pridonijeti pluralizmu medijske ponude u hrvatskoj zajednici, no, s obzirom na prezentirane sadržaje, ne čini bitne iskorake u tome pravcu – relativno mali broj novih i samostalno produciranih informativnih sadržaja u kvantitativnom smislu medijski ne obogaćuje ponudu niti daje novu kvalitetu medijskoj sceni na hrvatskome u Srbiji. Ističemo također da postoje brojni deficiti i kada je riječ o hrvatskom jeziku i, u profesionalnom smislu, vrijednosti samih novinskih priloga. Na tehnički zahtjevnoj stranici, pristojnog vizualnog izgleda, objavljuju se i sadržaji koji nemaju informativnu vrijednost, jer ne referiraju na aktualne događaje i procese u hrvatskoj zajednici već smjeraju na trajniju važnost, no oni se mahom, gdjekad i nekritički, preuzimaju iz drugih javno dostupnih (ne samo elektroničkih) medija. Na taj se način može steći dojam da je ona bogata (ne samo) informativnim sadržajima. No, s obzirom na relativno veliki broj objavljenih sadržaja, upadljiv je premali broj suradnika stranice. Još ćemo reći da naslovom samoproklamirana novinarska »nezavisnost« nije se vremenom opravdala u praksi, budući da bismo medijsku »nezavisnost« morali tumačiti daleko šire negoli odsustvom kontinuiranih napisa o Hrvatskom nacionalnom vijeću ili o drugim najvažnijim događajima unutar zajednice koje produciraju hrvatske institucije. Na taj način stječe se dojam da u nekim situacijama, napose osjetljivijim ili značajnijim, stranica djeluje u informativnom smislu instrumentalno. Glede posljednje navedenog spomenut ćemo objavu kriomice, to jest sumnjivim putem, dobivenih informacija sa zatvorenih sjednica tijela Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini pred izbore za aktualni saziv HNV-a… I ovdje, kao i kod internetske stranice *Cro-info*, izostaju novinski tekstovi analitičkoga i žanra komentara.

Internetske stranica drugih udruga i institucija

Organiziranost Hrvata u Vojvodini u društvenom životu, dade se to vidjeti i po internetskim stranicama, nije vezana samo uz područje kulture i medija – postoje i one udruge koje okupljaju članstvo radi ostvarenja i nekih drugih ciljeva. Njih je znatno manje u odnosu na udruge u spomenutim područjima – ukupno ih je tek desetak, ali samo dvije imaju i vlastite internetske stranice. To su Hrvatski građanski savez iz Novog Sada – *www.hgs.org.rs* i Hrvatski poslovni klub iz Beograda – *www.hpk.rs*.

Posljednja spomenuta, grafički suvremena i tehnički zahtjevna, objavljuje sadržaje isključivo na srpskom standardu – aktualne informacije tiču se djelovanja članica Kluba – predstavništava tvrtki iz Hrvatske koje posluju u Srbiji te tako djeluje kao neka, medijski importirana, stranica iz Hrvatske. I internetska stranica udruge nejasnog profila djelovanja, Hrvatski građanski savez svoje sadržaje objavljuje veoma rijetko i pretežito na srpskom jeziku. Najčešće se oni odnose, osim informacija kojima se cilj objelodanjenoga narativa zaustavlja na destrukciji i promoviranju kaosa, na događaje iz Hrvatske koji imaju pozitivne konotacije na hrvatsko-srpske odnose iz vizura ideologijskih okvira vladajućih struktura u Srbiji (otprilike »objavljujemo ono što je u Srbiji dobro čuti«), a posljednje informacije o aktualnim događajima objavljene su 2017.

Jedina politička stranka s hrvatskim predznakom u Srbiji – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini također ima svoju internetsku stranicu – *www.dshv.rs*, čija je povijest dulja od 15 godina. Kao kuriozitetu, navest ćemo kako je riječ o jedinoj stranici u povijesti djelovanja u digitalnom području u hrvatskoj zajednici koja je bila oborena hakerskim napadom – bilo je to s proljeća 2019. godine. Tom su prigodom nepovratno izgubljeni brojni sadržaji, napose digitalna izdanja mjesečnika DSHV-a *Glasa ravnice* i veliki broj fotografija. Osim osnovnih informacija o samoj stranci (povijest, vodstvo, dokumenti, mogućnost učlanjenja…), na stranici se od aktualnih informacija objavljuju samo vijesti o radu stranke – izvješća sa stranačkih događaja, priopćenja za javnost... Tehnički je jednostavno riješena, grafički ne izgleda pretenciozno, a u jezičnom smislu objavljeni sadržaji primjereni su hrvatskom standardu. Jedina je stranica u hrvatskoj zajednici koja (re)objavljuje sadržaje s Twitter mreže – riječ je o službenom nalogu predsjednika stranke *@tomezig*.

Tomislav Žigmanov

Znameniti banatski Hrvati: obitelj Čekonić

Plemeniti rod veleposjednika, političara i graditelja dvoraca

Političar i grof Ivan Čekonić zaslužan je za osnutak i razvoj mnogih naselja u srednjem Banatu, osobito Nove Crnje * U prvim godinama 20. stoljeća, uoči izbijanja Prvog svjetskog rata, Čekonići su smatrani za najveće veleposjednike u Banatu

U gradu Kisegu na krajnjem zapadu Mađarske nastaju prve stranice povijesti glasovite plemenitaške obitelji **Čekonić**. Hrvatima je ova varoš postala poznata još u 16. stoljeću, točnije kolovoza 1532. godine kada ju je od znatno nadmoćnijih Osmanlija uspio obraniti kapetan **Nikola Jurišić**, hrvatski barun, vojskovođa i diplomat. Tri godine prije te bitke zbog koje će ući u legendu, Jurišić je Kiseg dobio od cara **Ferdinanda Prvog** na uživanje kao nagradu za svoju vjernu službu kruni. Njegovo je junaštvo postalo nadaleko poznato kad se pročulo da je sa samo sedam stotina vojnika kraj Kisega zaustavio Turke u pohodu na Beč.

Upravo su se na tom području i negdje baš u spomenuto vrijeme počeli naseljavati Hrvati iz Like, Krbave, Korduna, Banovine, zapadne Bosne, Gorskog kotara i Slavonije. Oni sebe nazivaju gradišćanskim Hrvatima i danas žive na teritoriju koji obuhvaća Austriju, Mađarsku i Slovačku. Nastanili su se uz najprometniji trgovački put koji je nekoć spajao Baltik i središnju Europu s Jadranom i Mediteranom. Izlazio je iz Hrvatske kroz Čakovec i Varaždin u zapadnu Ugarsku, a odatle je preko sela u kojima su živjeli Hrvati prolazio kroz Kiseg i Šopron u današnjoj Mađarskoj.

Grad Kiseg bio je rodnim mjestom rodonačelnika loze Čekonić koji se zvao **Pavao**. Podaci o njegovu krštenju nalaze se u maticama drevne kiseške Župe Srca Isusova. Rođen je 19. rujna 1719. godine od oca **Matije Čekonića** i majke **Judite Morić**. Uspon Pavla Čekonića počinje 1753. kada je kao okružni sudac u Kisegu od Marije Terezije dobio plemićku titulu. U svom rodnom mjestu godinu dana kasnije Pavao se ženi **Marijom Kaničar**, također plemenita roda. Umro je već 1759. godine ostavivši iza sebe suprugu i sinove **Josipa** i **Emerika Čekonića**.

Uspon i grofovski naslov

Mada je još kao dijete ostao bez oca, Josip Čekonić je hrabro nastavio njegovim stopama i uspio si osigurati napredak na društvenoj ljestvici. Bio je carski general i jedan od najpoznatijih uzgajatelja konja u čitavoj Ugarskoj. Školovao se u Kisegu i Beču,

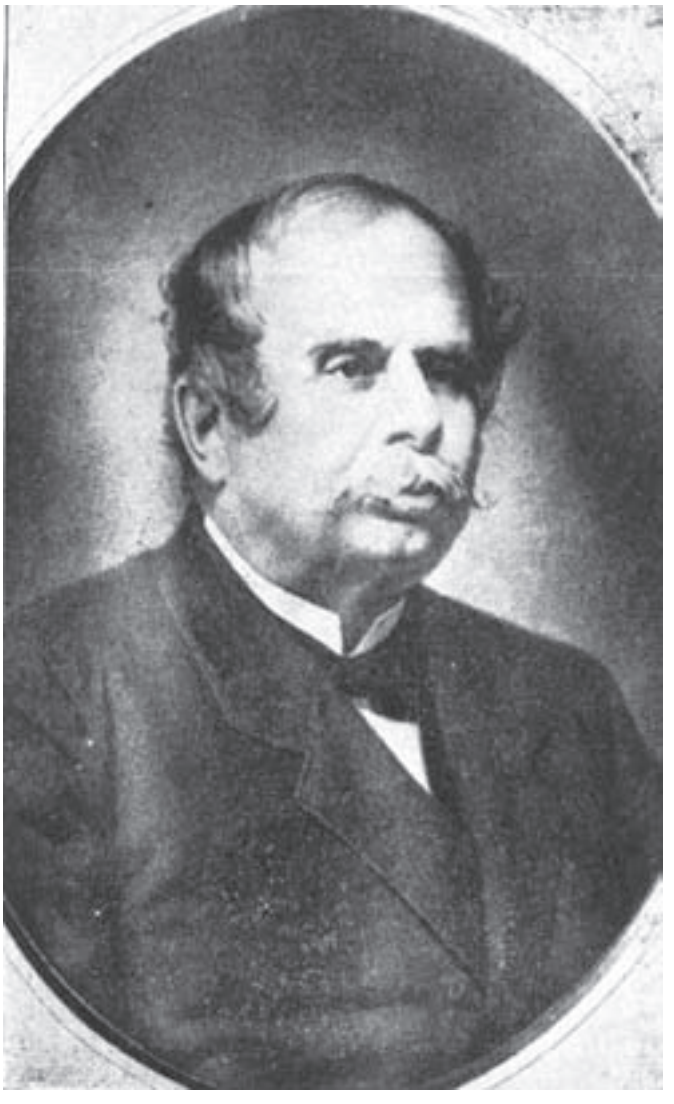

Ivan Čekonić, grof od Žombolja i Janove (1809. – 1880.) (izvor: www.hatzfeld-banat.de)

a konjogojstvom se bavio na imanjima u današnjoj Slovačkoj. Svoju knjigu koja nosi naziv *Praktični principi uzgoja konja* objavio je u Pešti 1817. godine. Obišao je skoro sve ugarske krajeve istražujući podrijetlo i kvalitetu konja koji su tada uzgajani i dajući savjete i upute za pravilno plansko očuvanje i unaprjeđenje izvornih pasmina. Godine 1780. od Torontalske županije je zakupio posjed Žombolj koji je skupa sa širom okolicom sve do prve polovice 20. stoljeća bio u rukama obitelji Čekonić. Josipa je smrt dočekala u Pešti 1824. godine. Njegovi su posmrtni osta-

ci položeni u obiteljsku grobnicu u Žombolju. Nasljednici imanja postali su njegova supruga **Julijana Čekonić**, rođena **Janković**, i sin **Ivan**, kao i kćeri iz prvog braka **Elizabeta** i **Karolina**.

U Žombolju je 14. studenog 1809. svjetlost dana ugledao Ivan Čekonić, sin Josipa i Julijane, budući nositelj titule grofa od Žombolja i Janove. Proslavio je svoje obiteljsko ime ostavši upamćen u politici kao jedan od prvaka mađarskog reformističkog pokreta koji je predvodio **István Széchenyi**, ali i zbog najvećih zasluga za osnutak i razvoj mnogih naselja u srednjem Banatu, osobito Nove Crnje. Od 1829. godine bio je sudac u Županiji Timiš, a svojim kasnijim predanim radom značajno je utjecao na transformaciju sustava poljoprivrede u Banatu. Rad na tom planu je dalje nastavio i njegov sin **Andrija Čekonić**. Ivan je 1864. dobio carski grofovski naslov koji je deset godina kasnije postao pravomoćan u čitavoj Ugarskoj. Titula grofa donijela mu je i članstvo u Gornjem domu Ugarskog sabora, poziciju s koje je mogao proširiti svoj politički utjecaj. Godine 1869. grof Čekonić je dao sagraditi prekrasni dvorac *Csitó* kraj Žombolja. Projekt izgradnje povjerio je glasovitome mađarskom arhitektu koji se

nom političkom i društvenom životu. Upravljao je konzorcijem za izgradnju i korištenje pruge između Velike Kikinde i Velikog Bečkereka, a sve do 1923. godine obnašao je dužnost ravnatelja Kraljevskog društva Crvenog križa u zemljama Krune svetoga Stjepana. Odlikovan je brojnim prestižnim medaljama i priznanjima, a sve do svoje smrti u Budimpešti 1929. bio je aktivni sudionik društvenih zbivanja. Napušta Žombolj nakon Prvog svjetskog rata kada je Trianonskim ugovorom taj teritorij prestao biti dijelom Mađarske.

U prvim godinama 20. stoljeća, uoči izbijanja Prvog svjetskog rata, Čekonići su smatrani za najveće veleposjednike u Banatu. Imanje kojim su raspolagali bilo je veličine od preko 35 tisuća katastarskih jutara. U to je vrijeme, skupa s Andrijom Čekonićem, obiteljskom imovinom upravljao i njegov sin **Aleksandar**. Vodili su brigu o vinogradima, tvornicama, zemlji, kupovali dvorce, gradili objekte, obnavljali ih i održavali. Istodobno su uzimali udio u društvenim događanjima, imenovani su u različite organizacijske odbore te savjetodavna i politička tijela u kojima su uvažavani kao stara i iskusna vlastelinska familija. Njihov je su-

Plemićki grb obitelji Čekonić (izvor: www.dka.oszk.hu)

Dvorac Čekonića u Žombolju (izvor: www.pressalert.ro)

zvao **Miklós Ybl**. Ovaj biser graditeljstva po svom je stilu pripadao romantizmu i desetljećima je plijenio ljepotom. Nažalost, porušen je 1937. Ivan Čekonić umro je u Žombolju 1. kolovoza 1880. godine. Veliku zahvalnost i čast duguju mu žitelji Nove Crnje, jer je između ostaloga 1842. postavio temeljni kamen za njihovu župnu crkvu posvećenu svetoj Agati, djevici i mučenici.

Veliki rat i kraj dinastije

Andrija Čekonić rođen je 1846. u braku grofa Ivana Čekonića i barunice **Leone Lipthay**. Za njegova upravljanja očevinom i djedovinom, posjedi se povećavaju, a ugled obitelji jača i širi se. Bio je veoma istaknuta ličnost Torontalske županije u njezi-

novrat i lagani nestanak s ovih prostora vezan uz Prvi svjetski rat i slom Austro-Ugarske. Nakon toga se povlače s imanja u Žombolju i odlaze u Mađarsku. Na njihovim nekadašnjim posjedima, poput primjerice na Leonovcu, niču nova naselja u kojima su svoj dom našli srpski optanti iz Mađarske i solunski dobrovoljci. To su sada sela Vojvoda Stepa, Banatsko Karađorđevo, Aleksandrovo. Rezidencija Čekonića u Žombolju, koji je pripao Rumunjskoj, i dalje postoji i u njoj je danas ured gradonačelnika. Među žiteljima gradića koji je više od stoljeća bio dom ove obitelji i dalje kruže legende o dvorcu, njegovim podzemnim tunelima od kojih jedan Žombolj navodno spaja sa Srpskom Crnjom, a drugi vodi čak do Beča.

Dalibor Mergel

Upis u Biskupijsku gimnaziju *Paulinum*

Jedinstvena obrazovno-odgojna ustanova

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum* obavještava zainteresirane učenike osmih razreda o upisu u ovu srednju školu. *Paulinum* je akreditiran kao Biskupijska klasična gimnazija, a ove godine je ponovno potvrđena od Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja (*Sl. glasnik RS - Prosvjetni glasnik*, br. 2. 2020.), te je tako i službeno izjednačena sa svim drugim školama.

Po riječima direktora Biskupijske klasične gimnazije mons. **Józsefa Miocsa** svi predmeti koji se izučavaju u ovoj školi su isti kao i u drugim gimnazijama, osim što je ovdje veći naglasak na klasičnim jezicima, vjeronauku i povijesti.

»Gimnazija priprema učenike prvenstveno za teološke i filozofske studije, te za klasične jezike i povijest, ali učenici po završetku mogu upisati i druge fakultete. Posebnost ove škole je ne samo da poučava nego i odgaja, prije svega za kršćanske vrijednosti. Nakon položene mature, može se upisati bilo koji fakultet, napose filozofsko-teološki«, kaže mons. Miocs.

Svi oni koji žele upisati ovu gimnaziju, koji su aktivni u svojim župnim zajednicama, te osjećaju klicu Božjeg poziva, odnosno žele svoje dalje školovanje nastaviti na temeljima kršćanske kulture, mogu se za sva dodatna pitanja obratiti svojim župnicima, vjeroučiteljima ili crkvenim službenicima.

Po riječima mons. Miocsa, a u dogovoru s Upravom gimnazije i sjemeništa *Paulinum*, svi učenici koji žele mogu doći pogledati zgradu, prostorije, školski program, dnevni red i postaviti sva eventualna pitanja oko upisa u ovu srednju školu.

Osim što Gimnazija *Paulinum* nudi intelektualnu formaciju, velik je naglasak na kršćanskoj kulturi i na duhovnoj formaciji, dakle na poučavanju i odgajanju, što ju čini jedinstvenom katoličkom institucijom na našim prostorima. Osim mladića, ovu školu mogu upisati i djevojke, ali kao vanjske učenice.

Za upis u gimnaziju *Paulinum* potrebni su isti dokumenti kao i za svaku drugu gimnaziju, odnosno srednju školu. Prvi upisni rok je iza male mature do početka srpnja.

Sve detaljne informacije u svezi upisa i potrebne dokumentacije mogu se dobiti na adresi: Trg Svete Terezije 2. Subotica; na web stranici *www.paulinum.edu.rs*; putem telefona: +381 (0)24 555-340, kao i putem e-maila: *paulinum@tippnet.rs*.

Ž. V.

Crkveni god u Gibarcu

Župa Svetog Ivana Nepomukog u Gibarcu proslavila je 16. svibnja nebeskog zaštitnika župe i župne crkve. Misno slavlje predvodio je župni upravitelj vlč. **Nikica Bošnjaković** u zajedništvu s manjim brojem vjernika, župljana ove župe i tek nekoliko hodočasnika iz okolnih mjesta, poštujući propise vezane uz aktualnu situaciju pandemije izazvane koronavirusom. Radi toga što su zatvorene granice između Srbije i Hrvatske ove godine prvi put nisu mogli doći Gibarčani raseljeni po Hrvatskoj, te je patron ove srijemske župe proslavljen skromnije nego prijašnjih godina.

Župni upravitelj Bošnjaković je u homiliji istaknuo primjer svetog Ivana Nepomuka kojega trebamo slijediti u svakodnevnom životu. Naglasio je kako je šutnja ovoga sveca za nas najveća poruka, a ta je da se treba pokoravati Bogu, a ne sebi, ne ljudima. Naglasio je i pozvao vjernike da se zapitaju kako oni služe Bogu, što je njihova briga u životu, prolaze li kroz život ostavljajući iza sebe materijalno, ili žive kao što su činili svi sveci, brinući se za vječnost. Svaki svetac živi za vječno, a svjedočanstvom svojega života i nas poziva na takav stav. Također je naglasio da sveci žive po Božjim mjerilima, a ne kao da će zauvijek ostati na zemlji, na što je pozvan svaki vjernik. Osvrnuvši se na evanđelje i Isusove riječi: »Svi će vas zamrziti zbog imena mojega« (Lk 12,17), vlč. Bošnjaković je kazao kako je nekada teško slijediti Isusov nauk, jer to ne godi ljudima u našoj okolini. Tako je bilo i sa svetim Ivanom Nepomukom, ali on se nije htio dodvoriti svijetu, tj. kralju, nego je ostao vjeran Bogu, zato je izgubio život. Isus želi da i mi budemo tako ustrajni i čvrsto se držimo njega, a on će nam pomoći u našoj borbi da živimo za vječnost.

Ana Hodak

Dopunjen raspored sv. misa

S obzirom na to da je broj vjernika na svetim misama ograničen, te ne može biti više od 50 ljudi, brojne župne zajednice su uvele izvanredno vrijeme za sv. mise. Stoga preporučujemo da provjerite u svojim župama kakav je raspored misnoga slavlja. Iz tog razloga subotička katedrala sv. Terezije Avilske ima izmijenjen, odnosno dopunjen raspored misnih slavlja za nedjelju, 24. svibnja – svete mise će biti služene u 7, 8, 10 i 11 sati na hrvatskom jeziku, dok će u 9, 19 i 20 sati mise biti na mađarskom jeziku. Prvoj večernjoj misi prethodi svibanjska pobožnost u 18.30 sati.

Devetnica u župi Marija Majka Crkve u Subotici

Devetnica u čast Mariji Majki Crkve u istoimenoj župi u Subotici počinje sutra, 23. svibnja, i trajat će do samoga blagdana – 1. lipnja, kada će se u ovoj župi slaviti proštenje. Svete mise bit će svakoga dana u 18.30 sati, a propovjednici će se svaki dan mijenjati.

Devetnica u čast Duhu Svetom

Od 22. svibnja u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske svaku večer od 19 sati uz misno slavlje molit će se i devetnica Duhu Svetom, a osobito će se moliti za krizmanike.

U susret blagdanima

24. svibnja – Blažena Djevica Marija Pomoćnica
26. svibnja – Filip Neri
31. svibnja – Duhovi
1. lipnja – Marija Majka Crkve
7. lipnja – Presveto Trojstvo
11. lipnja – Tijelovo

Ž. V.

Molitva za jedinstvo

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Molitva je bila Isusov način komunikacije s Ocem. A jednu je zapisao i evanđelist Ivan, nju je Isus izrekao kada je došao njegov čas.

Zajedništvo

U ovoj Isusovoj molitvi posebno mjesto zauzimaju učenici. Kroz cijelo svoje javno djelovanje Isus priprema učenike da nastave njegovo djelo, što je posebno naglašeno u Ivanovom evanđelju. No, on ih ne priprema tako da im govori što će pričati ili što trebaju činiti nego ih poučava kako da ostanu povezani s njim, s Ocem, ali i međusobno. A sada, kada je došao čas da ih napusti, on se Ocu moli da pomogne učenicima da izvrše sve to što ih je tijekom boravka s njima poučavao: »Sad upoznaše da je od tebe sve što si mi dao jer riječi koje si mi dao njima predadoh i oni ih primiše i uistinu spoznaše da sam od tebe izišao te povjerovaše da si me ti poslao. Ja za njih molim; ne molim za svijet, nego za one koje si mi dao jer su tvoji. I sve moje tvoje je, i tvoje moje, i ja se proslavih u njima. Ja više nisam u svijetu, no oni su u svijetu, a ja idem k tebi. Oče sveti, sačuvaj ih u svom imenu koje si mi dao: da budu jedno kao i mi« (Iv 17,7-11). Isus moli za zajedništvo njegovih učenika međusobno, ali i zajedništvo s njim i s Ocem. To je ono što će im dati snagu da odole iskušenjima i raznim problemima, te sačuvaju Kristovu Crkvu do današnjih dana.

Dakle, ključno je zajedništvo. Učenici trebaju biti jedno, kako bi se sačuvali u svijetu i kako bi mogli biti svjedoci svega onoga što ih je Krist poučio. Samo njihovo zajedništvo već je svjedočanstvo. Na to smo zajedništvo pozvani kao Crkva. Prva Crkva slijedila je Isusov nauk. Njihovo zajedništvo bilo je izraz bratske ljubavi, kakva se nije mogla naći niti u jednoj drugoj zajednici. U takvom ozračju brisale su se staleške, imovinske, nacionalne i svake druge razlike. Jedino što je bilo važno jest vjerovati u Krista i ljubiti svoga brata. Takva zajednica mogla je pružiti svjedočanstvo, što vidimo po tome da su joj se, kako kažu Djela apostolska, danomice pridruživali novi članovi, unatoč progonima i neprihvaćenosti kršćanstva u društvu. No, ljepota zajedništva bila je privlačnija od svega. Mnogi, a posebno odbačeni i oni s ruba društva, htjeli su biti dio kršćanske zajednice, jer su znali da će tu biti prihvaćeni.

Zajedništvo prve Crkve je ono za koje je Isus molio. No, on ga ne moli samo za prva vremena, dok su apostoli još živjeli, moli ga za Crkvu do danas. Pogledajmo malo svoje zajednice. Ima li u njima bratske ljubavi i povezanosti, jesmo li svjedoci onoga zajedništva kojega bi svatko htio biti dio? Činjenica je da nije tako. Često se ne poznajemo dobro, a niti se želimo poznavati, dolazimo na svetu misu kao da je to naša osobna pobožnost, a ne slavlje zajednice. Ne znamo što našem bratu treba, što ga tišti, pa mu ne možemo ni pomoći, kao što su radili prvi kršćani, a još gore je što nas to i ne zanima. Ako se poznajemo, često smo posvađani zbog nekih sporednih stvari, zbog različitih razmišljanja. Zajedništvo razdire borba za prva mjesta i ljudska težnja za dokazivanjem. Moramo mijenjati naše zajednice, moramo misliti na Kristovu želju »da svi budu jedno«, jer samo tako možemo vršiti svoje poslanje na zemlji. U tome svatko treba poći od sebe, učiniti ono što sam može, promijeniti se, više se ugraditi u zajednicu, upoznati svoga brata i sestru s kojima dijeli klupu i zajedno moli na misi, inicirati aktivnosti koje će ljude povezati i zbližiti, učiniti da se upoznaju. Svatko treba dati svoj doprinos da Crkva uistinu bude Crkva, zajednica Kristovih vjernika. No, za to je potrebna molitva.

Molitva

Bez molitve nema pravog vjernika. Preko nje mi komuniciramo s Bogom. Dakle, preko molitve mi se s Bogom povezujemo i ostajemo s njim u zajedništvu. Odlika prve kršćanske zajednice bila je postojanost u molitvi. Upravo ta postojanost povezivala ih je s Kristom i davala im snage da i u najtežim trenucima ostanu vjerni njemu, te da prevladaju sve nedaće i kušnje i, unatoč svemu, žive kao braća.

I danas vjernici žele živjeti svetim životom, žele slijediti uzore svetaca, ali ne uspijevaju. Molitva je jedina snaga koju vjernik može posjedovati, kojom može pobijediti svijet, jer je preko nje trajno povezan s Bogom, a Bog onoga tko se moli i traži ga nikada ne napušta. I ne smijemo zaboraviti snagu zajedničke molitve. Isus je rekao: »Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima« (Mt18,20). Ono što će nas učiniti zajednicom i još više povezati s Kristom je zajednička molitva.

Sezona jagoda

Crveno bobičasto veličanstvo

Sezona crvenog bobičastog voća je počela, a prva vjesnica je svakako jagoda. Polovica svibnja pravo je vrijeme za ovo bobičasto veličanstvo. Činjenica je da je ima i ranije, te se zapravo u pojedinim trgovinama zna naći i cijele godine, ali u ovome periodu je najslađa i najbolja.

Njen slatkasti okus ne samo da osvježava nego pozitivno utječe i na zdravlje i raspoloženje.

Po svom sastavu jagoda je bogata vodom, čak 90 posto, a siromašna je šećerom, kojega sadrži svega 10 posto. Spada u jedno od najmanje kaloričnih voća, jer na 100 g ima svega 35 Kcal, stoga se zaista može svima preporučiti pa i dijabetičarima, kao i onima koji imaju problema s viškom kilograma.

Izvor vitamina C

Jagoda je odličan izvor vitamina, a osobito je bogata vitaminom C. Dovoljna je porcija od 150 g kako bi se zadovoljila dnevna doza vitamina C, koja iznosi oko 80 mg za odraslu osobu. Odličan je i izvor minerala i kalija koji pozitivno utječu na nervni sustav. Jagoda također sadrži kalcij i fosfor, koji su dobri za kosti, magnezij, koji pomaže u borbi protiv stresa, te željezo, koje daje energiju mišićima. Jagoda ima i diuretičko svojstvo, te lagano laksativno, a uspješna je, kako navode stručnjaci, i u liječenju fizičke i psihičke slabosti. Obnavlja kožu, osvježava ten, sprječava stvaranje bora i ima sposobnosti zatezanja kože.

Jagode mogu pomoći kod oporavka nakon bolesti, za jačanje imuniteta, kod bolesti žuči i jetre, kao prevencija želučanih bolesti, kod artritisa i reume, glavobolje, u liječenju anemije, kod bubrežnih kamenaca, kod povećanog kolesterola i krvnog tlaka. Preporučuju se trudnicama ili ženama koje planiraju trudnoću. Zahvaljujući protuupalnim i antibakterijskim svojstvima jagoda će pomoći i u ublažavanju upalnih procesa, kod snižavanja temperature i kod bolova u mišićima.

Ljepota uz jagode

Jagode su svakog proljeća ponovno u modi. Budući da čisti i njeguje kožu te ju zahvaljujući vitaminu C i A održavaju glatkom i napetom, bit će dovoljno da jednom do dvaput tjedno stavite na lice jagode izrezane na kolutiće ili od njih načinite kašastu masku koju ćete poslije isprati prvo mlakom, a zatim hladnom vodom.

Ako želite bijele zube, dovoljno je da ih istrljate jagodom. Jagoda će ukloniti zubne naslage i učiniti ih bjeljima. Ženama je važno znati da jagode mogu pomoći i u borbi protiv celulita.

Ako imate problem s viškom kilograma, onda se slobodno dohvatite jagoda (jasno, bez šećera i šlaga), jer one ubrzavaju metabolizam i smanjuju tek. Ako želite sebi i bližnjima priuštiti i ekstravagantan gastronomski užitak, pospite ih s malo crnog ili zelenog papra. Iznenadit će vas okus. Želite li pročistiti organizam, uvečer se počastite većom porcijom jagoda (bez dodatka šećera) i ujutro ćete se probuditi svježi, odmorni i puni energije za predstojeći dan. Kada je u pitanju romantika, jagode su postale sinonim i za posebne prigode, te ako želite priuštiti svome partneru/partnerici romantičnu večer, jagode bi svakako trebale biti na stolu, uz čokoladu i pjenušac.

Kupovina i čuvanje jagoda

Kada kupujete jagode, obratite pozornost na njihovu svježinu. Jagode trebaju imati peteljku koja je svježe zelene boje. Uvenula peteljka je pokazatelj da jagoda nije svježa. Jagode ne treba prati tako da stoje natopljene u vodi nego ih isprati pod mlazom vode. Najbolje je neoprane čuvati u hladnjaku do dva dana, a ako se odlučite oprati ih, onda ih treba zamrznuti.

Oprane jagode možete zamrznuti tako što ćete ih staviti u jednom sloju na tacnu, posuti šećerom i ostaviti da se zamrzne. Tek nakon toga spakirajte ih u plastične vrećice. Ako više volite jagode bez šećera, princip zamrzavanja je isti, samo izostavite šećer. Jagode na ovaj način zamrznute mogu stajati u hladnjaku do 12 mjeseci, ali jasno je da se njihovim duljim stajanjem i termičkom obradom gube hranjiva svojstva.

Ovako spremljene jagode možete vaditi tijekom cijele godine i od njih praviti kreme, smoothie i razne poslastice, a možete i praviti kompot, s time da se jagode ne kuhaju. Dovoljno je da jagode spustite u već zaslađenu prokuhanu vodu ili još bolje, ako ste u toj vodi skuhali neko drugo voće, primjerice višnje, jabuke...

Recepti

Marmelada od jagoda

Kada su jagode već zrele odlično je iskoristiti ih za marmeladu, ali osobno volim i koji komadić jagode koja nije jako zrela kako bih kod gotovog proizvoda zaista osjetila jagodu.

Potrebno:
5 kg jagoda
5 limuna (samo sok od limuna)
3,5 do 4 kg šećera

Priprema:
Jagode oprati i očistiti od peteljki, te ih staviti u veću posudu i na njih dodati šećer i limunov sok. Promiješati ih i ostaviti da odstoje nekoliko sati kako bi pustile sok (2-3 sata). Tako pripremljene jagode se trebaju kuhati na umjerenoj temperaturi oko 30 minuta. Kada se marmelada malo zgusne, njome puniti teglice, koje su prethodno oprane i ugrijane. Dobro ih zatvoriti metalnim poklopcem i okrenuti naopako, kako bi se stvorio vakuum i kako se marmelada ne bi kvarila. Možete ih nakon nekog vremena (nekoliko minuta) vratiti u prvobitni položaj i umotati ih u deku i ostaviti da se hlade. Sutradan ih samo po potrebi prebrisati.

Liker od jagoda

Potrebno:
1 kg jagoda
500 g šećera
750 ml rakije (neka koja nije jake arome, jabuka ili eventualno šljiva)
nekoliko grančica i listića svježe nane

Priprema:
Jagode oprati i očistiti od peteljki i izrezati ih na sitnije komade, pola ili četvrt u zavisnosti od veličine. U veću teglu (najbolje one od 5 litara) redajte jagode, pa ih onda pospite šećerom, pa opet jagode i tako dok se svi sastojci ne potroše. Sve prelijte rakijom i dobro zatvorite teglu, koja će naredna tri tjedna biti na suncu. Ponekad ju je potrebno protresti. Nakon toga procijedite na gazu, a dobiveni liker sipajte u staklene boce i čuvajte na tamnom i hladnom mjestu.

Čaj od jagode

Čaj od lišća jagode stoljećima se koristi kao lijek protiv probavnih smetnji, ekcema, upale grla, gripe i prehlade te u liječenju kostobolje.

Čaj od jagode možete napraviti tako što ćete dvije čajne žlice suhih listova jagode preliti s 250 ml prokuhane vode. Nakon 15 minuta procijedite čaj. Čaj pijte tri puta dnevno po jednu šalicu poslije jela. Kod bolesti grla, čaj možete koristiti i za grgljanje.

Jagode se mogu sušiti zajedno s lišćem i stabljikom i to tako što ćete ih vezati u male buketiće i objesiti ih naopačke. Na temperaturi od +25 stupnjeva je dovoljno tjedan dana za sušenje. Ako su lišće i bobice dovoljno suhi, izrežite ih škarama kako biste ih lakše skladištili, a kasnije i koristili.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Bomba torta

Ovaj tjedan je u znaku onoga šta ću propustiti i što propuštam, pa tome dodajem i što sam propustila. Proteklog vikenda sam bila na tri rođendana i na sva tri sam uspjela ne probati ni jednu tortu, a svi su pričali o njima i hvalili ih. I ne, niste u pravu ako pomislite da je razlog odolijevanja bila neka dijeta, jer su sve kiflice i slaniši našli put do mene. Razlog je jednostavno taj što mi se nisu jeli slatkiši. I sada kada je sve to prošlo i kada su ljudi nastavili pričati i hvaliti torte, želim analizirati recept i vidjeti što je tu neodoljivo.

Potrebno za biskvit: 6 jaja / 6 žlica šećera / 2 žlice mljevenog plazma keksa / 4 žlice mljevenih oraha.

Postupak: Bjelanjke umutite u čvrst snijeg uz postupno dodavanje šećera. Kad je čvrsto umućeno, dodati jedan po jedan žumanjak, miješajući kuhačom. Na kraju dodati mljeveni keks i mljevene orahe. Kalup veličine 24 cm premazati margarinom i obložiti papirom za pečenje, pa u njega uliti biskvit i peći na 200 stupnjeva Celzijevih oko 20 minuta.

Potrebno za kremu: 6 žumanjaka / 200 g šećera / 250 g margarina / 300 g mljevenog plazma keksa / 200 g mljevenih oraha / 2 dl soka od pomorandže.

Postupak: Žumanjke i šećer mutiti na pari dok ne pobijele potpuno. Nastaviti s kuhanjem na pari dok se masa ne zgusne. Maknuti s vatre, dodati margarin i malo mljevenog keksa, pa mutiti mikserom uz postupno dodavanje keksa i soka. Na kraju dodavati i mljevene orahe. Važno je sve sastojke postupno dodavati.

Potrebno za karamel šne od bjelanjaka: 6 bjelanjaka / 300 g šećera.

Postupak: Umutite bjelanjke koje ste ostavili sa strane. U dobro umućen čvrst snijeg od bjelanjaka dodati postupno šećer (6 žlica ostavite). Izdvojenih 6 žlica šećera staviti na vatru i topiti dok ne dobije smeđu boju i ne bude potpuno tečno. Sipati u umućene bjelanjke uz miješanje mikserom na najjačoj brzini.

Dalje je sve jasno, na tacnu staviti biskvit, na biskvit kremu, a na kremu šne od karamele. Torta je spremna. Dobar tek!

Gorana Koporan

Piše: Katarina Korponaić

Pronađen projekt stare palače

Za zaljubljenike graditeljske baštine, tekst objavljen 8. svibnja na stranici Povijesnog arhiva Subotica na Facebooku, vrijedan je pozornosti: skeniran je i dostupan uvidu istraživača arhivske građe projekt palače u Ulici Maksima Gorkog 6, koju je podigao nekada poznati industrijalac **Mavro Donat** (**Mór Donát**). Ova impozantna građevina oduvijek je privlačila poglede prolaznika, ali ni autori vrijedne publikacije o subotičkom graditeljskom nasljeđu, pod nazivom *Gradotvorci II.* (**Gordana Prčić-Vujnović**, **Viktorija Aladžić**, **Mirko Grlica**), istražujući brojne dokumente, nisu uspjeli ući u trag projektima, što je bilo iznenađujuće za tako monumentalni objekt, u kojem je, u jednom od stanova, neko vrijeme živio i **Kosta Petrović**, poznati građevinski djelatnik i profesor. Dvanaest godina nakon što je knjiga publicirana, 2018., dio projektne dokumentacije u vidu četiri crteža ipak je dospio u Arhiv, kao poklon.

Zahvaljujući ovim dokumentima sada je poznat projektant palače, to je arhitekt **István Váczi**, datum izrade projekta je 31. prosinac 1927. godine, a objekt je sagrađen u prvoj polovici 1928. godine. Dio dokumentacije, kao što je prepiska s nadležnim gradskim službama, bio je u Arhivu i ranije.

Mavro Donat bio je privrednik, po profesiji inženjer, s čijim se imenom u dokumentima u Subotici susrećemo od 1925. godine, od kada je na čelu *Ferruma*. Do tad je – bilježi **Stevan Mačković** – već radio u Slavonskom Brodu, u radionici za opravku vagona, kao i u Mađarskoj. Imao je i dionice u tim poduzećima. Deportiran je iz Subotice 1944. godine; uspio se vratiti nakon rata, ali je uslijed bolesti i iscrpljenosti umro u Subotici 1945. godine.

Hrvatsko pjevačko društvo u Starčevu

Starčevačka je župa osnovana davne 1767. i pod svojim je okriljem sve do druge polovice četrdesetih godina 20. stoljeća okupljala vjernike njemačke i hrvatske nacionalnosti. O njihovu povijesnome zajedništvu govore brojni dvojezični natpisi u crkvi svetoga Mauricija, ali i sama monumentalnost i ljepota ovog zdanja koje su skupa podigli prije više od stoljeća i pol. Mada su živjeli u slozi i vjerskom jedinstvu, bili su odvojeni u pogledu materinskog jezika, narodne tradicije i kulture. Vidjelo se to čak i na svetim misama gdje su postojala posebna pravila. Naime, u klupama s lijeve strane sjedeli su Hrvati, a s desne Nijemci.

Najraniji spomen na hrvatsko muško crkveno pjevačko društvo u Starčevu bilježi se 1895., otkad potječe najstarija fotografija članova zbora. To ukazuje na dugu tradiciju pučkoga duhovnog pjevanja koju su njegovali pripadnici ove zajednice na jugu Banata. Brojne stare molitvenike i pjesmarice iz 19. stoljeća od kojih su mnoge pisane ikavicom, župljani su sačuvali kao nasljeđe svojih predaka. Ponosno očitovanje katoličkog identiteta išlo je u korak s brigom o crkvenom životu. Stoga je lokalni hrvatski živalj vrlo rado sudjelovao u različitim pobožnostima, hodočašćima, aktivnostima kruničarskog i čirjačkog društva i tomu slično. Buđenje nacionalne svijesti kod njih je tako pokrenula crkva koja im je predstavljala stožerno mjesto skrbi o očuvanju jezika i baštine. Političke, prosvjetne, kulturne i obrtničke udruge osnivane su tek nakon završetka Prvog svjetskog rata, i to od druge polovice dvadesetih godina. Među njima se mogu izdvojiti Svetojeronimsko društvo, *Seljačka sloga*, *Gospodarska sloga*, *Hrvatski radiša*, Hrvatsko kulturno društvo *Napredak*.

Fotografija koju objavljujemo snimljena je 1925. godine. Na njoj se nalaze članovi Crkvenog hrvatskog pjevačkog društva *Starčevo*. Slijeva nadesno u gornjem redu stoje: **Josa Poljak**, **Ivan Tonković**, **Paja Dogan**, **Josa Poljak**, **Nikola Pavlić**, **Blaž Kulaš**, **Paja Matuša**, **Blaž Dogan** i **Pera Grgić**. U srednjem redu sjede: **Blaž Juretić**, **Nikola Barašević**, **Ivan Bujanović**, **Ivan Pihajlić**, **Ivo Trinajstić**, **Blaž Orešković**, **Marko Pihajlić** i **Nikola Matuša**, dok su u dnu slike: **Nikola Grgić**, **Josa Barašević**, **Ivan Grgić** i **Ivan Ragrović**.

Većina njih su bili ugledni zemljoradnici i pojedinci koji su se na različite načine isticali u zajednici. U središnjem dijelu slike u svijetlom odijelu s violinom u ruci sjedi Ivo Trinajstić koji je tijekom dvadesetih i tridesetih godina prošloga stoljeća bio učitelj u Starčevu. Svoje je organizacijske sposobnosti pokazivao i kroz rad u povjereništvu *Hrvatskoga radiše* u kojemu je obnašao funkciju tajnika. Nikola Pavlić, zvani Braca, osoba koja stoji točno na sredini prvog reda, bio je kantor i cijenjeni glazbenik u Starčevu koji se nakon Drugog svjetskog rata okušao i kao voditelj omladinskog tamburaškog sastava. Mladić koji s lijeve strane pridržava ploču s natpisom zvao se Josa Barašević, a u selu je bio poznat po nadimku Lola. Dobio ga je zbog zapažene uloge u predstavi starčevačkog amaterskog kazališta. Tragična sudbina odnijela je njegov mladi život 1942. godine. Kao antifašist je likvidiran od strane okupatora u logoru *Banjica* u Beogradu.

Nakon oslobođenja u Drugom svjetskom ratu udruge s hrvatskim predznakom u Starčevu prestaju s radom, ali se tradicija pučkog crkvenog pjevanja nastavila. Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina vjerski je život zahvaljujući tadašnjem župniku **Tvrtku Tadiću** (1928. – 2015.) doživio procvat. Ni glazbeni segment nije bio zanemaren. Zbor su vodile časne sestre, dok je raspjevane glasove župljana pratio raskošan zvuk starčevačkih orgulja. Taj instrument danas, nažalost, nije u funkciji, svećenik više ne stanuje u mjestu, a pjevača i pjevačica u crkvi je sve manje.

Dalibor Mergel

Afrika

Kada kažemo Afrika, velika većina nas prvo pomisli na čuvene piramide, faraone, pustinju...

No, koliko nas pomisli na siromaštvo, gladnu djecu, na nepismenost, na iskorištavanje djece, nemogućnost školovanja...? Upravo iz tih razloga, a u susret Danu Afrike, koji se obilježava 25. svibnja, donosimo zanimljivosti o ovome drevnom kontinentu, koji iako nam je blizu, daleko je po načinu života, civilizaciji, kulturi...

Svake godine, počevši od 1963., 25. svibnja obilježava se Dan Afrike, u spomen na dan kada su se 32 nezavisne afričke zemlje ujedinile.

Afrika ima čak 54 neovisne države i jednu nesuverenu državu – Zapadnu Saharu.

Prije nego li su kolonisti osvojili Afriku, ona se sastojala od 10.000 različitih država i autonomnih skupina s različitim jezicima i običajima.

Civilizacija faraona u drevnom Egiptu je jedna od najstarijih civilizacija, koja je najduže trajala, a afrički kontinent je najstarija naseljena oblast na svijetu.

Afrika je drugi najnaseljeniji kontinent s 1,1 milijardom ljudi ili 16 posto svjetske populacije. Prostire se na preko 30 milijuna četvornih kilometara. Preko 50 posto Afrikanaca je starosti ispod 25 godina, te stručnjaci predviđaju kako će se do 2050. godine populacija na afričkom kontinentu udvostručiti i dostići broj od 2,3 milijarde ljudi.

Afrika je najsiromašniji i najnerazvijeniji kontinent. Skoro 40 posto odraslih je nepismeno, a od toga 2/3 čine žene. Ujedno je i najtopliji kontinent na svijetu s pustinjama i suhim zemljištem koje pokriva 60 posto zemljane površine. Najveća pustinja je Sahara koja je veća od kontinentalnog dijela Sjedinjenih Američkih Država. Afrika je drugi najsuši kontinent (nakon Australije).

Sadrži približno 30 posto preostalih mineralnih sirovina zemlje. Nigerija je četvrti najveći izvoznik nafte u svijetu, a osim Nigerije proizvođači nafte su i Alžir, Angola, Libija, Egipat, Sudan, Ekvatorijalna Gvineja, Republika Kongo, Gabon, Južnoafrička Republika.

Afrika ima najveće rezerve plemenitih metala s preko 40 posto zaliha zlata, preko 60 posto rezervi kobalta i 90 posto rezervi platine.

Jezero Viktorija je najveće jezero u Africi i drugo najveće slatkovodno jezero na svijetu, dok jezero Malavi ima više vrsta ribe nego bilo koji slatkovodni sustav na Zemlji. Nil je najduža rijeka na svijetu sa sveukupnom dužinom od 6.650 km.

U Africi više ljudi govori francuski jezik nego u samoj Francuskoj. Arapski jezik govori oko 170 milijuna ljudi na kontinentu.

Afrika je dom najvećeg kopnenog sisavca na svijetu, afričkog slona, koji može dostići težinu i do 7 tona. U Africi živi preko 85 posto sveukupnog broja slonova na svijetu i preko 99 posto preostalih lavova. Također, u ovoj zemlji se nalazi preko 25 posto vrsta ptica čitavog svijeta.

Čak 41 posto afričke djece, starosti od 5 do 14 godina je prisiljeno na težak fizički rad.

Afriku od Europe razdvaja samo 14,3 km i tu granicu čini Gibraltarski moreuz. Posljednjih godina se intenzivno pregovara na izgradnji mosta, koji bi spojio ova dva svijeta.

Zanimljivo je da ljudi koji naseljavaju prostor Južne Afrike i danas u aktivnoj uporabi koriste alate i oruđe koji su pronađeni u drevnim pećinama, a koji su stari, kako se procjenjuje, oko 44.000 godina.

Da bi došli do izvora pitke vode, ljudi u Africi moraju pješačiti oko 6 km u jednom smjeru.

Omiljeno piće Afrikanaca je pivo koje se pravi od banane.

Kada sljedeći put budete birali što volite jesti, a što ne, a našlo se na vašem stolu, slobodno se sjetite da svakoga dana u svijetu umre više od 15.000 djece od gladi, a većina njih ima manje od pet godina. Dakle, budite zahvalni za sve što imate i kad god možete pomozite gladnima. Podsjetite i odrasle na to!

Ž. V.

Dio podataka i fotografija je preuzeto s National Geographic.

ZOVEM SE: Matej Trnić

IDEM U ŠKOLU: OŠ *22. oktobar,* Monoštor

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram rukomet

VOLIM: igrati se s prijateljima

NE VOLIM: hvalisanje

U SLOBODNO VRIJEME: igram igrice

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: programer

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwingsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materjiala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazdni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Javni natječaj za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama

Temeljem članka 7. stavka 1. Pravilnika o načinu, postupku i kriterijima za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama koje djeluju na području Grada Subotice (*Službeni list grada Subotice* br. 15/13), gradonačelnik Grada Subotice dana 14. svibnja 2020. godine raspisao je:

Javni natječaj za dodjelu sredstava radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica koje djeluju na području Grada Subotice za 2020. godinu.

Javni natječaj i obrazac »Prijava na Natječaj za dodjelu sredstava radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica« (Obrazac broj 1.), koji je u prilogu Javnog natječaja, dostupni su na službenoj internetskoj stranici Grada *www.subotica.rs* u odjeljku »Natječaji i oglasi«.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 26. 5. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeva 4, radnim danom od 8 do14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AUTOR **Kristijan Sekulić 7**	Hrv. kipar Giorgio Orsini XV st.	Vještina tumačenja zvijezda	Raznobojnost	Antun Vrdoljak	Indijski film 2020		Koja nije visoka	Seosko zemljište	Turska TV serija Neženja	Mjesto u općini Teslić BIH	Negacija
Narodni pjevač Ahmedovski						Poslije Šibenik					
Poboljšati se, postati bolji											
Radio-televisiun Svizra Rumantscha				Kosci, kosači Kanadski reper NAV							Biljka iz obitelji štirovki
Mojsejev brat po Bibliji					Izražavanje poštivanja gestom	Dom. životinja Izdavačka kuća (UK)					
Ugar.princeza kći Andrije II. Arpadovića Kisik								Rijeka na Balkanu Am.TV serija 1981			
							Djeca (bunj.) Fr. zajednica u Novoj Kaledoniji				
Otisak u kiparstvu Allgem. Orts Krankenkasse				Karat		Pomoćnik svećenika Energija					
Local Gov. Obudsman				Ž.ime Tona						Prvo slovo Jedna banka u Srbiji	
Mjesto (bunjevački)						Musl. m. ime					
American Journal of Transplan.				Neutron Lagano plovilo		Selo u Vojvodini	Pripadnik naroda Skita žensko ime				
Tantal			11. slovo Austr.arhitekt Wagner 1918		Neriješena partija šaha				Anti-hemoragični vitamin		Miroslav od milja
Italija		4 i1. vokal Prvak			Vrsta biljke Dođi (Grč.)					Metar Ugodnost	
Konkurs									Texas Instruments Mostar		
Stolovi (Vojvođ.)							Amerikanac od milja Austrija				
Ugljik Carboneum		Vrsta kaše (eng.)						Osjetilo vida			

REŠENJE

Vodoravno: JAŠAR, NAKON, USAVRŠITI SE, RTR, RISARI, ARON, KRAVA, JOLANDA, LIM, ODLIVAK, DICA, AOK, K,VIKAR, LGO, LEONA, A, MISTO, HASAN, AJT, N, SKIT, TA, K, PAT, K, I, OA, ANIS, M, NATJEČAJ, TI, ASTALI, AMER, C, OKARA, OKO

Okomito: JURAJ DALMATINAC, ASTROLOGIJA, AS, ŠAROLIKOST, OTTO, AV, NAV, T, KAJAK, RRR, NAKLON, ELA, ŠI, DK, E, PAČIR, NISKA, VOH, ANA, A, ATAR, DINASTIJA, KIRALIK ASK, S, MO, OSIVICA, AIK, TEK, NE, AMARANT, MIRO

Martin Mačković, reprezentativac Srbije u veslanju

Moramo iskoristiti ovu pauzu na najbolji način

Zbog odgađanja OI promijenili smo plan treninga

Rođeni Subotičanin, budući olimpijac, veslač **Martin Mačković**, poput svih vrhunskih sportaša, bio je na određeni način sputan propisanim mjerama izoliranosti tijekom izvanrednog stanja. Ali, vrijednim i marljivim treninzima u svome domu, uz veliku mentalnu snagu i želju za sportskim napredovanjem, ovu nametnutu pauzu treba iskoristiti, ponajprije kao temelj budućih boljih rezultata.

Kako je koronavirus utjecao na Vašu uspješnu sportsku karijeru i kako ste proveli proteklo vrijeme izolacije i karantene?

Početkom ožujka smo se vratili s priprema iz Španjolske, s planom da nastupimo početkom travnja na prvom Svjetskom kupu u Italiji. Poslije nekoliko dana boravka u Beogradu, krenula je rasti svijest u svezi koronavirusa, i naše natjecanje u Italiji je otkazano. Usprkos tome smo nastavli s treninzima na vodi, misleći kako će ostatak sezone ipak biti održan. No, brzo je cijela sezona postala neizvjesna, otkazali su nam i drugu utrku Svjetskog kupa, a poslije nekoliko dana nadležna tijela donijela su odluku o otkazivanju i odgađanju Olimpijade za godinu dana. Otprilike u isto vrijeme uvedeno je izvanredno stanje i policijski sat, pa smo morali prestati s veslanjem i treninzima u klubu. Ipak, uspjeli smo se dobro organizirati. Dobili smo svu potrebnu opremu za kućne treninge (ergometar, bicikl, tegovi) i nastojao sam ostati što pozitivniji u cijeloj situaciji. Iskreno, dosta brzo mi je prošlo vrijeme u izolaciji i zadovoljan sam kako sam iskoristio svaki dan. Djevojka i ja smo skupa pripremali hranu, trenirali, čitali... Godilo mi je biti malo više vremena doma, jer smo obično većinu vremena provodili na pripremama i natjecanjima, a sada sam se osjećao poput normalne osobe.

Na koji način ste trenirali u kućnim uvjetima?

Čim smo saznali da se OI odgađaju, promijenili smo plan treninga. Već smo ulazili u veliki intenzitet u dizanju forme, a sad smo se vratili na slične treninge kao tijekom pripremnog razdoblja. Trener nam je poslao plan treninga i nastavili smo trenirati dva puta dnevno, ali uz malo manji intenzitet. U stanu sam jednu sobu pretvorio u teretanu, trenirao na ergometru i vozio sobni bicikl. Imao sam više slobode trenirati kad mi godi i malo korigirati trenažni plan, što mi je u konačnici vrlo godilo. Proveo sam i tjedan dana doma u Subotici, gdje imamo malo veći vrt u kome sam mogao trenirati i na otvorenom, a kad je vrijeme dopustilo vozio sam bicikl i vani. Sve u svemu, bilo mi je dobro i, koliko je to u izvarednim okolnostima moguće, sportski aktivno.

Kako se jedan vrhunski sportaš i olimpijac osjeća kada je sputan u normalnom treningu?

Sve navedeno se moglo očekivati nekoliko dana prije no što su donijeli službenu odluku o odgađanju OI. Ja sam se nadao da će Olimpijada ipak biti održana, ali nisam bio pretjerano iznenađen kad sam saznao kako će biti pomjerena za 2021. godinu. Naravno, trebalo mi je nekoliko dana da u svojoj glavi definiram novonastale stvari i napravim novi plan i viziju kako će mi izgledati ova i sljedeća godina. Mislim da je najvažnije adaptirati se u ovakim situacijama i što prije prihvatiti situaciju. Trebamo ostati pozitivni i gledati na ovo kao na novu šansu kako bismo se još bolje pripremili za sljedeću godinu.

Vježbali ste u kućnim uvjetima na ergometru, a upriličeno je i odgovarajuće natjecanje. Kako je sve to izgledalo u izmijenjenoj sportskoj stvarnosti?

Virtualna utrka na ergometrima je bila mala interna utrka koju smo svi u našim domovima radili. Obično je distanca na kojoj se na ergometrima natječemo 2.000 m, isto kao i na vodi, a sad smo imali utrku na 500 m, što je više čisti sprint. Svi smo slikali rezultate i proslijedili ih organizatoru natjecanja. Ispalo je da sam ja bio najbrži, ispred partnera iz čamca **Miloša Vasića**, za samo nekoliko stotinki. Bilo je zabavno, a godilo mi je malo promijeniti rutinu treninga.

Kako sada funkcionirate sa svojim partnerom Vasićem i jeste li već izašli na vodu? Kada se očekuju prve utrke?

Imamo dobar odnos i u čamcu i izvan njega. Miloš i ja smo ostali u bliskom kontaktu i tijekom izolacije. Od prošlog tjedna smo opet na vodi, što je zbilja odlično. Krenuli smo s dosta žestokim ritmom, željni ponovnog zajedničkog veslanja. Izgleda da nam i nije toliko smetalo što nismo veslali na vodi ova dva mjeseca. Vidi se da smo dosta kvalitetno trenirali i u karanteni i već sad imamo dobru brzinu u čamcu. U planu je EP, a termin natjecanja je početak listopada i to nam ostaje kao jedino natjecanje za ovu godinu. Sretni smo što imamo barem Europsko prvenstvo i bit će nam lakše trenirati preko ljeta, sve s ciljem kako bismo odveslali što bolje vrijeme na EP.

Što vam je najteže padalo u ovim uvjetima limitiranog života?

Neobično mi je bilo ne provoditi toliko vremena vani. Ipak sam navikao biti barem 4-5 sati na zraku, u prirodi. Nisam imao veliki problem trenirati sam, ali malo mi je nedostajao socijalni dio treniranja i društvo iz kluba.

Koliko je veslanje pogođeno koronom?

Koronavirus je definitivno pogodio i veslački svijet. U našem sportu se možda pravi jedna mala pauza od 2-3 tjedna poslije najvećeg natjecanja u godini. Tijekom jeseni i zime se mnogo surovo i jako trenira kako bismo kad krene proljeće i veslačka sezona, bili i u što boljoj formi. Zima je najteže razdoblje u našem sportu, kada se najviše trenira i najviše može napredovati. Kada započne veslačka sezona (travanj), sve bude mnogo zabavnije jer počinju natjecanja. Ove godine nam je sve otkazano, izuzev spomenutog EP-a. Bit će dosta teže trenirati bez službenih utrka, ali najvažniji je ipak naš glavni cilj: Olimpijske igre sljedeće godine.

Na koncu, kakva su Vaša razmišljanja i planovi za sljedeću godinu koja bi trebala sve vratiti u normalu?

Moramo iskoristiti ovo razdoblje da se što više uveslamo i napredujemo. Relativno malo vremena smo proveli skupa u čamcu, jer smo u ovu kombinaciju »sjeli« tek prošle godine. Miloš je već dosta iskusan i ima mnogo natjecateljskih godina iza sebe, dok ja sebe smatram još uvijek mladim u veslačkom sportu. Mislim da ću uspjeti biti još jači i spremniji sljedeće godine, te biti još brži!

D. P.

POGLED S TRIBINA (u prošlost)

Igra se

Susretima 26. kola njemačke Bundes lige, proteklog vikenda (16.-18. svibnja) nakon dvomjesečne pauze zbog pandemije koronavirusa, vrhunski nogomet je ponovno aktivan. Ali, naravno, ne kao prije i uz mnogo nužnih korekcija.

Primjerice, nije bilo živog »pogleda s tribina«, jer je do daljnjega (najvjerojatnije do kraja sezone) na svim susretima suspendirano prisustvo gledatelja. Ali, čelništvo *Borussie* iz Monchengladbacha je došlo na ideju, u sklopu akcije »Ostani doma – budi na tribinama«, da svojim navijačima za donaciju od 19 eura omogući postavljanje njihove kartonizirane fotografije na tribinama. Prema posljednjim informacijama već se javilo 17.000 zainteresiranih fanova, a cijeli prihod klub će preusmjeriti u humanitarne svrhe.

Prvi pogodak u prvom susretu poslije korone postigao je mladi Norvežanin **Haaland**, trenutačno najveći nogometni talent današnjice, ali umjesto normalnog nogometnog slavlja, on je samo dotrčao do kuta terena a suigrači su mu, na distanci, zapljeskali. Disciplinirano, kako uostalom i mora biti ukoliko se želi, u ovim uvjetima, sigurno baviti sportom. I hrvatski nogomet se upisao u povijest nastavka nogometa poslije korone, jer je hrvatski reprezentativac **Tin Jedvaj** postigao gol za svoj *Augsburg*.

Bliži se start i 1. HNL, zakazan za 5. lipnja. Hrvatski nogometaši se trebaju ugledati na svoje njemačke kolege i sukladno postavljenim regulama i mjerama opreza, ponovo zaigrati natjecateljski nogomet.

Tako je kako je i nema druge. Jer u suprotnom, neće biti ništa.

A bez NJ. V. nogometa život nije isti!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Ukras naših njiva

Iz Ivković šora

Rokatanca

Piše: Branko Ivković

Faljnis, čeljadi moja, Jeee, šta se sve istrevljalo ovi par miseci, ta ne smim vam sve ni ispripovidat. Sidim prid ambetušom i gledam kako rominja nika sitna kišica, nikako da se već malkoc ispada, sve nam već suvo i uprašeno. Bio niki dan vidit ditelnu, a i zemlja ispucala – mož strpat ruku kako je rascipljeno. Neće, borme, valjat. Ječam već izvlato i biće šturav i nikaki, na maži lak, a još kad se ovi što gledaju kakvoću i odbijaju procente, hu-hu, opet će bit kod nas paora tanki buđelari. Kaže mi Periša, jevo ga ode kod mene na stocu kunja i kuka, da će on njegov buđelar dat unuku da od njeg opravi fraćku. Veli, koliko on ima novaca stane mu i u onaj mali džepić od pantalona. Nisam se tio falit, al ni kod mene nije bolje. Samo, ja imam samo unuke, a cure se ne sigraju s fraćkama. No, doduše, ne izgleda rđavo kad ga izvadim u dućanu, ima u njem legetimacija, kartica od jedne i druge i treće banke, kartica od registrovanog gazdašaga, pa kartica od pumpe za gorivo, pa od nikoliko dućana... Samo nam daju nike kartice, božem prosti. Kobojage je kad imaš nju ondak ti malkoc jeptinije, al zdravo malkoc. Neg, da ja vas pitam, čeljadi moja, jeste l se vi ujavili da vam triba oni sto eura od vlasti? Da se tu kogod ne sigra rokatanca sa svitom? Jevo, ja baš sad računam. Pogledo sam na internetu, to jest unuka mi pogledala jel ja neznam baš so tim miškulancijama, tamo piše da je dnevnica od robijaša jedna crvena, a mi bili pozatvarani tri miseca po stanovima kućama i salašima kugod robovi pod komandom, a dobit ćemo i to samo ako ištemo, to jest ako znamo iskat, jel nije baš svako zdravo pismen nit ima svako internet. A ima stari čeljadi što nisu penzioneri i nemaju ni telefon, šta s njima? Ne znam, a falimo se kako smo nika digitalizirana sila. Sve mi se čini da od tog nema ništa, al vidićemo. Što kazli: na kraj kandžije švigar puca. A meni se čini da je već puko, i to ravno priko leđa sirotinje. Iđem niki dan i ja u taj velik niki špeceraj, i gledim po rafovima i policama, a borme sam se i koji put zagnjurio u one njeve drotoške škrljetke di piše po njima »akcija«, al od akcije ništa. I tamo se kogod sigra rokatanca. Sve je poskupilo samo tako, i po koji put a ne samo malkoc. Kandar smo mi te eure već pridali unaprid tima što će i dat. Vidim da nude i nika litovanja i nuz nji taj vaučer, a ondak moraš u najveći otel jal mijanu. Nema malkoc kod kuma, rođaka jal vako za pet eura prinoćit, a dan provest na ledini kraj vode... Ma, ne znam više ni šta ću pripovidat, a vamo josaga sam se kurtaliso pa nemam ni šta ni namirivat ni s kim se istiravat. Ovu dvojcu pajtaša ni ne računam, televizija mi dosadila do glave... Al ipak, čeljadi moja, ću ja ponovo zapatit koje prase, jagnje, jal još bolje koju kozu pa mi neće bit dosadno. A i možda ću se s njima bolje i razumit jal ovi novi divani mi kandar nikako ne leže, pogotovo kad moram desetak puta kast a oni samo glede u telefon i pokadgod kažu »ha?«. Koza valjdar još ne zna telefonirat. Ajd, zbogom, čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Bolje šnapsle neg politika

piše: Ivan Andrašić

Niki dan potli večere, nikako oma ščim prošo žandarcki sat, bać Iva i njegov virni pajtaš i komšija Martin sili naskak, velu vada će koiko i projt, pa će čut i štogoda npvpga. I jednomu i drugomu već dodijalo sve što se divanilo na televizije iz dana u dan, vraganajs put na dan. Nji dva vazdan imali nikakoga divana, a voljili zajdno i novine pročitat. Bać Iva ni tijo stat u nikaku partiju, a Martin bijo u njeve. Unatrag nikoliko godina dosta i avanzovo, pa ga vazdan zvali u varoš na nikake koferencije. Za bać Ivu to nisu bila čista posla, vidi, kako se trukuje po novina, na svima takima koferencijama se najviše divanilo, mater mu tamo, a vode boravi ko maćuve. Ne samo ko njegovi, tako bilo i ve države. Vi što kum Tuna bijo njev, vazdan divanili da mu mater sove strane Dunova, a priko maćuva. Što stariji, bać Iva sve više štodiro ko njegov pokojni dada. Otkako mu sve vo dodijalo, što naštodira, to i kaže, komu bilo pravo, komu ne. I za dram za puno nji bijo i vaki i naki. Tako i sam vidijo, što mu dada davno reko, najveća je istina da svima ne mož bit dobar. Eto, ka već prikršijo zavit Svetomu Antunu o pri nikoliko godina da će se manit televizije, sto gledat i ve odvud i ne isprika. Mada se većinom divanilo samo oko velike gripe, što skoletila cili svit, vidi on da se i sove i sone strane Dunova pripravlju za novo izbiranje. Dobro ositijo da duše nikaka gadna promaja, samo ni oma zno otkud i kud. Da je živ, sad bi pokojni dada reko da se vima što vladu jako žuri, jal ako ta gripa skroz projde, svit bi se mogo dositit jadu, pa izbirnit kakegod nove. Doduše, vidi on da ni vamo ni tamo novi baš ni nema, svi su tu već tris godina, samo, malo malo, pa se navuču u druge aljine i drugače divanu. A svit dosta zaboravan, pa skoro svima izgleda da sve počelo sovima što danas vladu. »Nego, pajto, vidim ja šta se tude radi. Samo, ne valja vam to što uvik našemu svitu radite iza leđi. Eto, da ni novina, ne bi ja ni zno da si toliko avanzovo u partije i da se sprimaš ko zna dokle«, veli, pa dade novine i Martinu. Vaj pročito nikoliko put, pa ope malo gleda u bać Ivu, malo u no što čita. Zinijo i ko da ništa u sebe sapi. »A vidiš ti, pajto, ka je bila ta koferencija? Pa znadeš da sam taj dan pri podne bijo u matrne, a u vrime koferencije nisam ni mogo bit u varoši. Baš sam moro ostat u selu, jal vi naši ne znu ni cigrat ako jim ja ne sviram. A već za dvatri dana zatvorili granice, pa više ni ni bilo nikaki koferencija«, veli Martin i zagleda se kroz prazni sokak skroz do kraj sela. »E, pajto moj, konda i ti i tvoji gledate samo svoja posla, pa ni ne vidite šta se to među nama radi? A ja, budak, samo čekam i nadam se da će dojt vrimena ka se prid izbiranje nećemo svađat i dilit. I znadeš šta vidim? Vidim da će dojt, al ka na mojemu naraste nokat. Do kraj će još vi što se svađu i dilu otit digod u matrnu i bit niko i ništa, a mi ćemo svi zajdno u očin«, veli bać Iva i izvadi karte iz džepa. Veli, bolje ocigrat partijudvi šnapsli, neg lupat glavu oko politike.

NARODNE POSLOVICE

- Nije dovoljno posaditi, treba i zalijevati!
- Mudar čovjek ne kaže sve što misli, ali misli sve što kaže.
- Nije pošteno tražiti od drugih ono što sami nismo spremni učiniti.
- Ako nas tko naljuti, pokorio nas je!

VICEVI, ŠALE...

Pričaju u kavani dva prijatelja:
– Jesi li nekad pio lošu rakiju?
– Jesam.
– I kakva je?
– Pa, nije loša!

Ivica se hvali Perici:
– Ja sam bio tako pametno dijete, prohodao sam s 10 mjeseci!
Perica:
– Ja sam bio pametniji, mene su nosili do druge godine!

Popularne turističke destinacije ovih dana:
– Santa Kuhinja, La Terasa, Kupaoničko otočje, Ujedinjene Kutne Garniture.

– Tko na jesen umre, za njega nema zime.

Razgovaraju muž i žena:
– Dragi, ne čini li ti se da sam se malo ugojila?
– Pa, ti nikad nisi ni bila mršava.
Vrijeme smrti 22:58.
Uzrok: koronavirus?

MUDROLIJE

- Opasan je neprijatelj koji nosi masku prijatelja.
- Ljutnja je kao kamenje. Ne skupljaj je u sebi, jer ćeš pod njenom težinom pasti.
- Ja nisam savršen prijatelj. Mogu napraviti grešku bilo kad. Zato volim one ljude koji ostaju uz mene čak i kada upoznaju moju pravu ličnost.

Vremeplov – iz naše arhive

Izložba »vinaca« Stanke Kujundžić, 2004.

PETAK 22.5.2020.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:09 Riječ i život: Dar, bez hvala
11:33 Umjetnost za bolji svijet: Posljednji ples
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:14 Dr. Oz
13:56 Bajkovita Hrvatska:
14:07 Normalan život
15:00 Vijesti
15:14 Njemački zapad odozgo: Sretni Münsterland, dokumentarna serija
15:58 Umjetnost za bolji svijet: Sunčani dan
16:13 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:05 Terminal, američki film
22:20 Dnevnik 3
22:49 Nevina laž, kenijsko-indijsko-američki film
00:36 Njemački zapad odozgo: Sretni Münsterland, dokumentarna serija
01:22 Detektiv Murdoch
02:07 Dr. Oz
02:49 Dnevnik 3
03:11 Imperij, telenovela
04:41 Zaljubljena u Ramona, telenovela
05:24 Skica za portret
05:37 Dnevnik 2
06:19 Lažljivo srce, telenovela

HRT 2

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:09 Učitelj Kees, serija
10:29 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:50 Krunski dokaz, dokumentarna serija
11:05 Neobična životinjska prijateljstva
11:55 Frankie Drake istražuje
12:37 Cesarica - HIT travnja
12:45 Novo ruho stare kuće
13:40 Obiteljska kuća,talijanski film
15:10 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:25 Sportski trenuci za pamćenje: najveći uspjesi paraolimpijskog sporta
19:05 Inspektor Gadget,
19:27 Cesarica - HIT travnja
19:30 POPROCK.HR
20:05 Zemlja iz svemira, dokumentarna serija
21:00 Deset malih vojnika, serija
22:35 Luther
00:25 Obiteljska kuća,talijanski film
01:50 Noćni glazbeni program

SUBOTA 23.5.2020.

HRT 1

07:18 Klasika mundi: Ljetni koncert Bečke filharmonije u dvorskom perivoju Schonbrunn
08:08 Indian Uprising, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterani mira
13:18 Zdrav život
13:45 Kardinal Juraj Haulik - Otac Zagrebačke nadbiskupije, dokumentarni film
14:23 Prizma
15:11 Istrage prometnih nesreća
15:38 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:10 Kultura s nogu
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik
17:38 Lijepom našom: Poličnik
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
21:56 Loto 7 - izvještaj
22:02 Dnevnik 3
22:34 Bostonski heroji, američko-kinesko film
00:45 Sve je izgubljeno, američki film
02:27 Dnevnik 3
02:49 Indian Uprising, američki film - ciklus klasičnog vesterna
04:04 Kardinal Juraj Haulik - Otac Zagrebačke nadbiskupije, dokumentarni film
04:36 Fotografija u Hrvatskoj
04:45 Zagreb: Ramazanski Bajram, prijenos
06:25 Dnevnik 2
07:07 Skica za portret

HRT 2

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja, crtana serija
09:35 Alvin i vjeverice
09:55 Vrijeme je za priču
10:21 EBU drama:
10:35 Umjetnost i dijete, dokumentarni film
11:35 Vrtlarica
12:05 Život u parku
13:05 Dom na kvadrat
13:35 Auto Market
14:10 Sportski trenuci za pamćenje: LP nogomet 2009., Barcelona - Manchester United, snimka finala
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Sportski trenuci za pamćenje: skijanje - OI medalje Ivice Kostelića
19:05 Inspektor Gadget
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Spider-Man, film
22:05 Ekspedicija sa Steveom Backshallom, dokumentarna serija
23:00 Slijepa ulica, serija
00:40 Noćni glazbeni program

NEDJELJA 24.5.2020.

HRT 1

07:50 Djevojka koju sam volio, američki film - Zlatno doba Hollywooda, filmovi Barbre Streisand
09:50 Biblija
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Mr. Write, američki film
16:30 Ozana Kotorska, dokumentarni film
17:00 Vijesti u 17
17:25 Zakon Johna Goodnighta, američko-kanadski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6/45 - izvještaj
20:40 Vitez, Zlatko Vitez - dokumentarni film
21:40 Republika: Sustav, dokumentarna serija
22:35 Dnevnik 3
23:09 Djevojka koju sam volio, američki film - Zlatno doba Hollywooda, filmovi Barbre Streisand
01:04 Nedjeljom u 2
01:59 Dnevnik 3
02:27 Ozana Kotorska, dokumentarni film
02:52 Imperij, telenovela
03:37 Ox - Priča o Johnu Entwistleu, glazbeno-dokumentarni film
05:07 Skica za portret
05:24 Dnevnik 2
06:06 Pula: More

HRT 2

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja, crtana serija
08:30 Top-lista DTV-a
09:10 Luka i prijatelji: Vatra
09:40 Velečasni Brown
11:15 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:20 Točka na A - suvremena hrvatska arhitektura
13:20 Klub 7
14:15 Magazin LP
14:45 Sportski trenuci za pamćenje: LP nogomet 2008., Manchester United - Chelsea, snimka finala
17:20 Sportski trenuci za pamćenje: NBA finale 1997. Chicago - Utah, snimka
19:00 Vanna - 20 godina, snimka koncerta
20:05 Mackennino zlato, američki film
22:20 Jamestown
23:15 Graham Norton i gosti
00:00 Ox - Priča o Johnu Entwistleu, glazbeno-dokumentarni film
01:30 Noćni glazbeni program

PONEDJELJAK 25.5.2020.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Vijesti
15:15 Njemački zapad odozgo, dokumentarna serija
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Velikani hrvatskog glumišta - Predrag Vušović, dokumentarna serija
21:00 Čuvar dvorca, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Njemački zapad odozgo, dokumentarna serija
00:11 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:41 Detektiv Murdoch
01:26 Dr. Oz
02:11 Dnevnik 3
02:37 Imperij, telenovela
04:07 Zaljubljena u Ramona
04:52 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

HRT 2

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Dar, bez hvala
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
09:57 Učitelj Kees, serija
10:20 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:35 Krunski dokaz, dokumentarna serija
11:05 Indeks
11:35 Frankie Drake istražuje
12:30 Novo ruho stare kuće
13:25 Teški uspon, francuski film
15:00 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:25 Sportski trenuci za pamćenje: Krešo - čovjek ispred svog vremena, dokumentarni film
18:20 TV Bingo
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Loza, serija
21:00 Pregovarač, film
23:20 Zakon i red: Odjel za žrtve
00:10 Tabu, serija
01:05 Teški uspon, francuski film
02:35 Noćni glazbeni program

UTORAK 26.5.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Vijesti
15:15 Čudesni Esfahan, dokumentarni film
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Čudesni Esfahan, dokumentarni film
00:16 Istrage prometnih nesreća
00:41 Detektiv Murdoch
01:26 Dr. Oz
02:11 Dnevnik 3
02:37 Imperij, telenovela
04:07 Zaljubljena u Ramona
04:52 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:13 Učitelj Kees, serija
10:37 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:50 Krunski dokaz
11:05 Auto Market
11:40 Frankie Drake istražuje
12:30 Novo ruho stare kuće
13:25 Tatort Staatsarchiv, austrijski film
15:00 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:35 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 1997. Iva Majoli - Martina Hingis, snimka
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Loza, serija
21:00 Brooklyn, britansko-kanadsko-irsko-belgijski film
22:55 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:45 Tabu, serija
00:40 Tatort Staatsarchiv, austrijski film
02:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 27.5.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Hrvatska moj izbor
15:00 Vijesti
15:15 Ljeto na Aljasci, dokumentarni film
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet: Od Mossada do Eichmana, dokumentarni film
20:59 Loto 7 - izvještaj
21:05 Kako se snimao Plavi planet II: istraživanje plavog svijeta, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Tajni Versailles Marije Antoinete
00:21 Ljeto na Aljasci, dokumentarni film
01:11 Detektiv Murdoch
01:56 Dr. Oz
02:41 Dnevnik 3
03:07 Imperij, telenovela
03:52 Zaljubljena u Ramona
04:37 Reprizni program
05:07 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:14 Učitelj Kees, serija
10:34 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:50 Krunski dokaz
11:05 Luka i prijatelji: Kućni ljubimci
11:35 Frankie Drake istražuje
12:30 Novo ruho stare kuće
13:25 Izopćenje, film
15:00 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 2006. Rafael Nadal - Roger Federer, snimka
20:05 Loza, serija
21:00 Kraljevi kvarta, američki fil
22:50 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:40 Tabu, serija
00:35 POPROCK.HR
01:05 Izopćenje, film
02:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 28.5.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Najmanja manjina, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Novi susjedi 2017. - Ako je to Božja volja!, dokumentarni film
14:30 Prometej
15:00 Vijesti
15:15 Montserrat, Pompeji Kariba - dokumentarni film
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6/45 - izvještaj
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Dizelska dimna zavjesa, dokumentarni film
00:21 Montserrat, Pompeji Kariba - dokumentarni film
01:11 Detektiv Murdoch
01:56 Dr. Oz
02:38 Dnevnik 3
03:04 Svjedoci
03:59 Zaljubljena u Ramona, telenovela
04:44 Najmanja manjina, emisija pučke i predajne kulture
05:09 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:13 Učitelj Kees, serija
10:33 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:50 Krunski dokaz
11:05 Pozitivno
11:35 Frankie Drake istražuje
12:30 Novo ruho stare kuće
13:25 Jake - život je poput country - pjesme, film
15:00 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:25 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 1990. Monika Seleš - Steffi Graf, snimka
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Loza, serija
21:00 Dva igrača s klupe, hrvatski film
23:00 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:50 Tabu, serija
00:45 Jake - život je poput country - pjesme, film
02:20 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.
Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.
Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretne informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.
Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Sjedi tu gdje jesi

Banja Luka

Idok nam se konačno smiješi neko vikend putovanje u šestom mjesecu, naravno po Srbiji jer drugačije ne možemo, pravim kreativne planove za još jedan vikend koji ću provesti pod parolom »sjedi tu gdje jesi«. Zapravo, po planovima ću najmanje sjediti i čini se da već sve osmišljeno ne može stati u dva-dva i pol dana. Kako ljudi imaju problem smisliti sadržaje za slobodno vrijeme, za dane kada ne rade, da zabave sebe i učine neki ugođaj sebi? No, ne želim o drugima nego o sebi. Uz ličenje jedne sobe, u ovaj vikend bih smjestila neku dužu vožnju bicikla u okolini Sombora, ali i najavljen prvi trening veslačke ekipe. Kako ništa od navedenog nije sigurno i potvrđeno do ovog trenutka, kada razmatram opcije, ponašat ću se kao da će sve biti realizirano i praviti prostora od ostalih stvari koje budu željele u moj vikend.

Kamo još neću ići ovog vikenda

Uz to što sam si svašta isplanirala za ovaj vikend, planiram u neki njegov dio uglaviti ozbiljniji razgovor sa srednjoškolskom prijateljicom koja je Sombor zamijenila Banja Lukom. I baš kako to uvrstih u plan, sjetila sam se da je Banja Luka za mene nepoznanica. Jednom sam bila jako kratko i gotovo ništa nisam vidjela. Ukucah u Google Banja Luka i prvo što je izašlo je: »Travel restricted to this destination«. Sreća, nisam samo to saznala.

Banja Luka, iako druga po brojnosti stanovnika u Bosni i Hercegovini, pada u sjenu Sarajeva, Mostara i Trebinja i nekako dugo čeka svoj red kod turista. Srećom, razna dešavanja, spomenici i aktivnosti koje ona nudi učine svoje i eto nas. Mene je u Banja Luku odvela biblioteka i njen bogati program, a sada u pozivu prednjači Krupa na Vrbasu. Znam, čudno je ne krenuti iz centra Banja Luke, pogotovo kada je tamo onaj prelijepi Kastel, ali svatko ima svoje prioritete.

Sve te divne vode i zelenila

Krupa na Vrbasu je malo mjesto smješteno 25 kilometara od Banja Luke, a poznato je po nestvarnoj prirodi u kojoj vlada mir i tišina. Dobro, i buka slapova hladne Krupe. Rijeka izvire u blizini slapova, kod Strikine pećine duga je dva kilometra. Čista, hladna i bogata pastrvom, a u njoj je ribolov zabranjen. Mislim da nema bolje kombinacije i kada se ovdje zaljubite u sve što donosi ovakva priroda i kada vam krv brže poteče venama zbog nabujale energije, vrijeme je za rafting vožnju i za to će se pobrinuti Vrbas. Vrbas je jedna od važnijih europskih rijeka kada je rafting u pitanju i upravo na njoj se odvijaju značajni europski i svjetski kupovi. Kažu da je upravo rafting Vrbasom neophodan kako biste doživjeli pravi šarm i svu ljepotu Banja Luke.

Kada se nadišete dovoljno prirode i kada vam se otvore sva osjetila, možemo u centar grada koji ne oskudijeva zelenilom i ljepotama. Vrbas ostaje i dalje s nama, a na njegovoj lijevoj obali nalazi se najveća i najstarija gradska tvrđava. Izgrađen u vrijeme vladavine Rimskog carstva, kada su utvrde građene za zaštitu trgovačkih putova, Banja Luka se nalazila na jednom od glavnih trgovačkih putova, Putu soli. Poslije toga, u rukama Turaka, Kastel je doživio najveća proširenja. Bez nekadašnjih obrambenih fiunkcija, Kastel je danas jedna od najposjećenijih ali i najljepših znamenitosti Banja Luke.

Volim kad mjesto ima i neki spomenik s nekim bajkovitim pričama, legendama i slično. Banja Luka ima jedan takav spomenik koji se zove Safikadin grob, a koji simbolizira vječnu ljubav i odanost zbog djevojke koja si je oduzela život zbog neostvarene ljubavi.

Ipak, ono što mi se najviše sviđa i što me je zapravo iznenadilo kod Banja Luke je to da nudi mnoga mjesta za izlete i razne aktivnosti. Našla sam još jedan koji ću skriti i s kojim ću samo zagolicati maštu i nadati se da ću s njega napraviti zapis s terena.

Svakako, ne bih ostavila nespomenut Muzej Republike Srpske, muzej Suvremene umjetnosti, Samostan Marija Zvijezda i jednu od najljepših džamija, Ferhadiju. Ipak sam ja kulturnjak u duši i volim ovakva mjesta, kao što bi mi godila i šetnja Gospodskom ulicom i uz Palatu Republike. Ali ipak moram negdje stati.

Da je sve kako nije, sada bih mogla otići i bolje se upoznati s Banja Lukom i popiti kavu s prijateljicom uz Vrbas. Ali nije, i zato Gorana sjedi tu gdje jesi.

Gorana Koporan

Foto: http://www.banjaluka.rs.ba/

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se! **Uz popust od 20%**

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVODANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povisiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

ZA HRAVNOPRAVNOST

VRIJEME JE!

DSHV

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI